

NÁRODNÍ KNIHOVNA
V PRAZE
MARTINSKÉ HŘBÍ

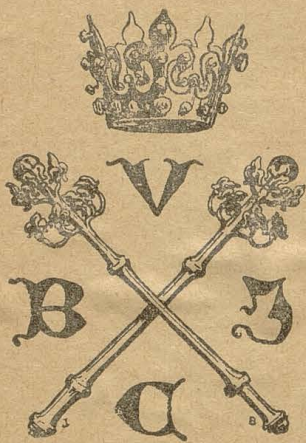
kat.hors.

10640

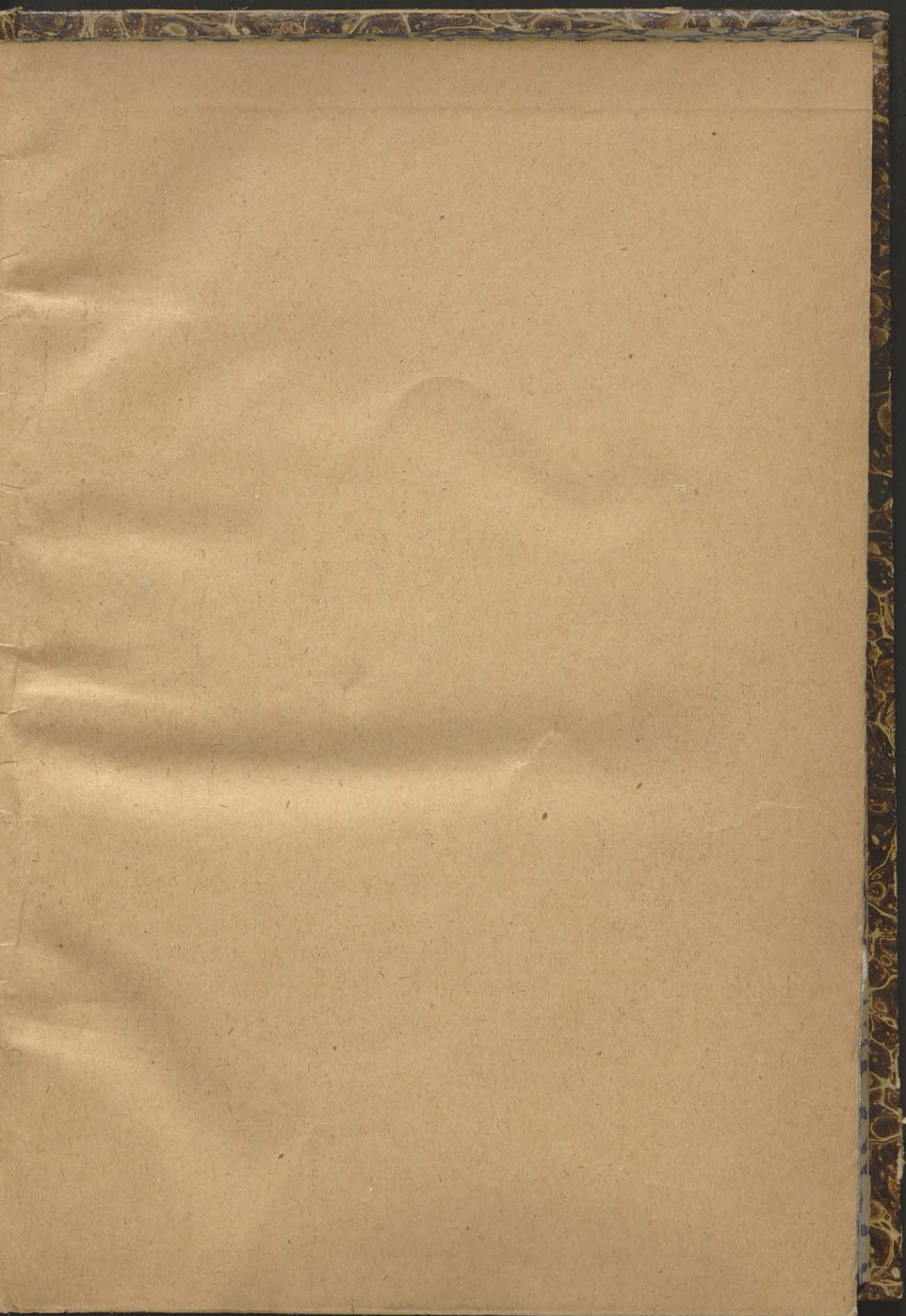
I	Moa. St. D	P
---	------------	---

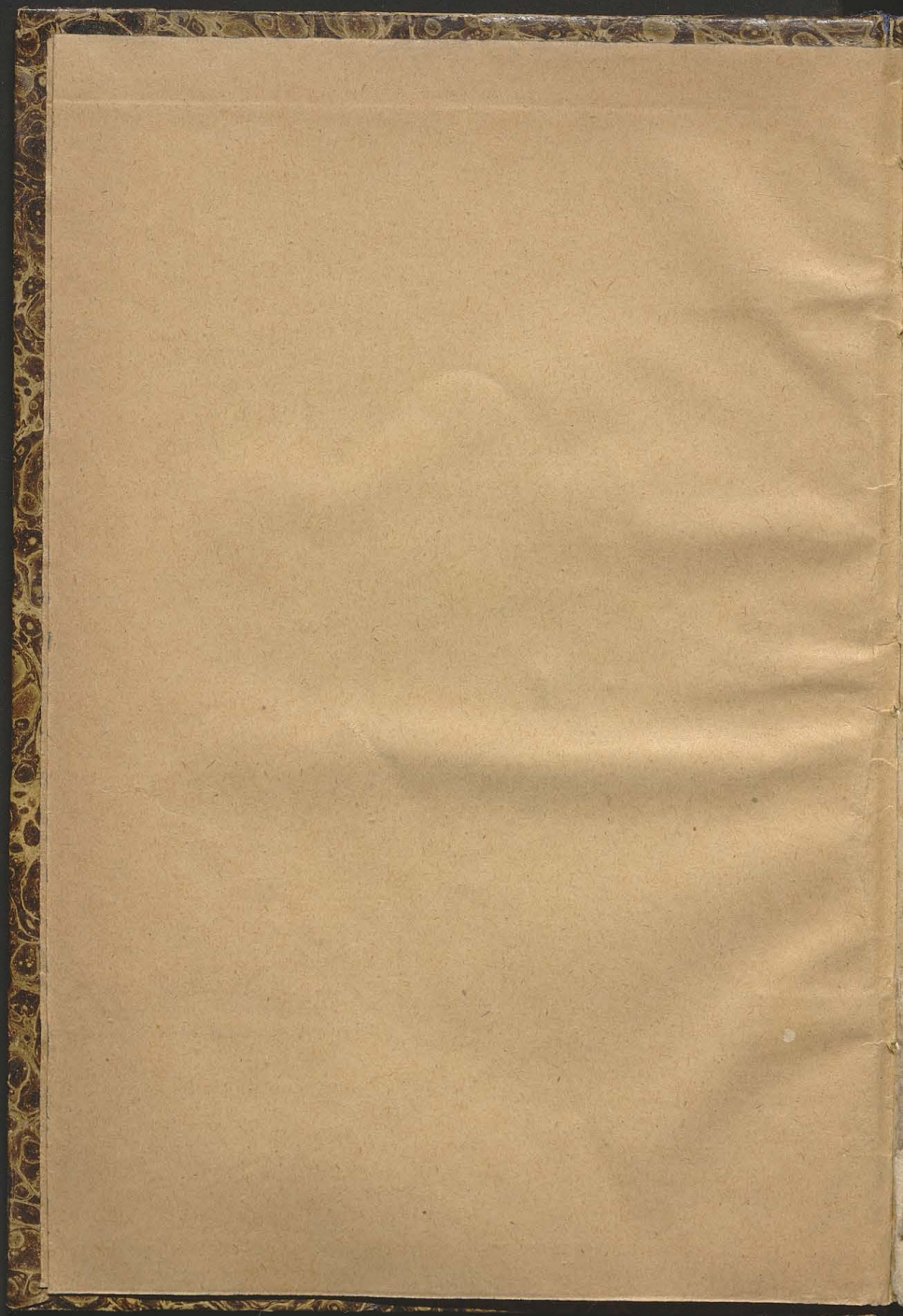
EX
RUS

IA

10640

079 1974 1972 II. 112
C O D E X

JUDICIARIUS

PRO

G A L I C I A .

Pravo-činn

VIENNAE

TYPIS JOSEPHI HRASCHANZKY, Cæs.
Reg. Aulae Typogr. Bibliop.

1798.

10640 I

FRANCISCUS II.

Dei gratia electus Romano-
rum Imperator, semper Au-
gustus, Rex Germaniæ, Hun-
gariæ, Bohemiæ, Galiciæ &
Lodomeriæ &c. Archidux
Austriæ, Dux Burgundiæ &
Lotharingiæ, Magnus Dux
Hetruriæ &c. &c.

Quam a Nobis tutelam persona-
rum & proprietatum populi Ga-

liciaē Noſtræ occidentalis, intro-
ducta & ſtabilita æqua juſtitiaē
adminiſtratione, merito exſpec-
tant, eam retardare, dum codex
judiciarius univerſalis provincia-
rum Noſtrarum hæreditariarum
omnium bohemo-germanicarum
ſanciatur, in animum noſtrum in-
ducere haud quaquam potuimus;
itaque præſentem Galiciaē Noſtræ
occidentalis codicem judiciarium
publicum facere, ipſius regni ne-
ceſſitate, decrevimus, ut a prima

Maji

Maji anni MDCCXCVII., cui-
cunque in judiciis regni istius aut
jus quærendum, aut accipiendum,
aut dicendum, aut sententia exe-
cutioni demandanda fuerit, co-
dici huic judiciario adcurate ob-
temperet, legesque alias anterio-
res omnes in caussis nova hac lege
judiciaria definitis & decisis, quo-
cunque demum nomine antea fue-
rint emanatæ, in perpetuum ab-
rogatas & abolitas esse sciat.

In

In causis solis ante primam
Maji a. MDCCXCVII. in iudicio
jam pendentibus codex judicialis
anterior pro norma actionum hac-
tenus erit: at vero in definitione
sententiæ, introducenda adpella-
tione & revisione codex hic no-
vus iudiciorum lex & norma esto,
quod & de arresto seu custodia
personali, de moratorio & de re-
stitutione in statum priorem edic-
tum esto, quamvis jam ante pri-
mam

mam Maji a. MDCCXCVII. postulatum id in iudicio fuisset.

Codicem porro hunc iudicarium commodo populorum Nostrorum latine & polonice vulgari iussimus, atque una declaramus, si forte in hac vel illa versione dubium aliquod emergat, dubium illud ex archetypo germanico interpretandum & tollendum esse.

Dabamus in urbe Nostra Metropoli & palatio Viennæ Austriæ

die

die 19. Decemb. a. MDCCXCVI.

imperii Nostri anno quinto,

FRANCISCUS.

Procopius Comes Lazanski
Reg^{is} Boh^{iae} Sup^{us} & A. A. pr^{imus} Canc^{ius}

Ad Mandatum Sacrae Cæs.
Regiæ Majestatis proprium.
Leopoldus de Haan.

INDEX CAPITUM CODICIS.

CAPUT I.

	<i>Pag.</i>
D e actione, seu processu judiciali in genere.	1

CAPUT II.

De actione orata, seu processu ver- bali.	8
--	---

CAPUT III.

De actione, seu processu scripto.	15
---	----

*

CA-

CAPUT IV.

De litis denunciatione & evictione. 23

CAPUT V.

De reconventione..... 25

CAPUT VI.

De jure & obligatione agendi & excipiendi. 27

CAPUT VII.

De provocatione ex lege diffamari. 29

CAPUT VIII.

De provocatione novi operis caussa. 34

CAPUT IX.

De processu edictali seu concursu creditorum..... 36

CAPUT X.

De actione rationum redditarum, seu processu rationario..... 85

CAPUT XI.

De probatione..... 88

CAPUT XII.

De probatione per confessionem... 89

CAPUT XIII.

De probatione per instrumenta & scripturas..... 91

CAPUT XIV.

De probatione ordinaria per testes. 106

CAPUT XV.

De probatione in perpetuam rei memoriam.. 123

CAPUT XVI.

De probatione summaria per testes. 127

CAPUT XVII.

De probatione per expertos.. 130

CAPUT XVIII.

De juramento litis decisivo.. 137

CAPUT XIX.

De jure jurando suppletorio..... 143

CAPUT XX.

De in litem jurando..... 145

CAPUT XXI.

De juramento manifestationis..... 148

CAPUT. XXII.

De iure jurando in genere..... 149

CAPUT XXIII.

De rotulo actorum..... 156

CAPUT XXIV.

De sententia..... 161

CAPUT XXV.

De adpellatione, revisione & que-
rela nullitatis..... 164

CAPUT XXVI.

De transactione tentanda..... 176

CAPUT XXVII.

De arbitris..... 178

CAPUT XXVIII.

De arresto personali..... 181

CAPUT XXIX.

De interdicto rei mobilis..... 184

CAPUT XXX.

De sequestratione aliisque mediis
provisoriis..... 190

CAPUT XXXI.

De exsequutione..... 194

CAPUT XXXII.

De moratorio, & pacto præjudiciali..... 224

CAPUT XXXIII.

De bonorum cessione.. .. 229

CAPUT XXXIV.

De restitutione in integrum..... 233

CAPUT XXXV.

De feriis..... 238

CAPUT XXXVI.

De insinuatione decretorum & sententiarum..... 241

CAPUT XXXVII.

De terminis..... 248

CAPUT XXXVIII.

De expensis judicialibus..... 253

CAPUT XXXIX.

De advocatis..... 258

CAPUT XL.

De iudice..... 272

CAPUT XLI.

De processu cambiali..... 277

CAPUT XLII.

De processu in iudiciis montanisticis. 283

CAPUT XLIII.

De processu in iudicio militari.... 292

CAPUT I.

De actione, seu processu judiciali in genere.

§. 1.

Judex non nisi actione juris prius instituta
judicato, nec unquam nisi ex præscripto
legis per se & ex officio agito; actionem
actoris ad jus suum perfequendum oppido
inhabilis, aut personæ, reive jurisdictioni
suæ manifeste non subditæ intentatam
continuo repellito; legi judiciariæ aperte
contrariam ut rite & ad normam insti-
tuatur, edicito.

§. 2.

Pars utraque in iudicio præter casus hac lege diserte exceptos, non plus duplici allegatione utitur, actor petitione & replicatione, reus exceptione & duplicatione.

§. 3.

Actor petitione sua factum, unde jus sibi aliquod adstruit, cum omnibus circumstantiis jus suum comprobantibus, servato temporis ordine, plene explicato.

§. 4.

Una eademque actione causæ plures, ni inter se ita conjunctæ sint, ut ex eodem facto enascantur, simul non instituuntur.

§. 5.

Reus ad circumstantias facti omnes ab actore enunciatas clare & diserte exceptione sua respondeto; quod facto deerit, expleto; circumstantias ab actore prætermittas, disimulatas, mutatas ex

ordine temporis explicato, non permiffa penitus claufula, quam vocant, negativa generali.

§. 6.

Postremo exceptiones, quæ vel ad tempus, vel in perpetuum ab actore illum defendunt, actionemque perimunt, una allegatione omnes, dilatorias & peremptorias, in primis vero, quas ex ipfo facto derivat, reus exponito.

§. 7.

Actor actione, reus exceptione petita fua clare & diftincte enunciato.

§. 8.

Petitionem ipfam refpectu rei, quam petit, & juris, quo agit, mutare actori fas non efto, fed redditis reo impenfis actione defiftito; actionem ob rem aliam, vel alio ex jure ejusdem rei inftituere fas ei efto.

§. 9.

Actor replicatione sua circumstantias facti rei exceptione explicatas ad normam §. 5. resolvito; nec primæ allegationis suæ quidquam retexito, nec novi quidquam nisi ad resolvendas rei exceptiones moveto.

§. 10.

Reus duplicatione novas facti circumstantias, si quas secunda allegatione actor addiderit, ex præscripto §. 5. refutato; novi adferre quidquam, nisi quod ad diluendas novas replicationis circumstantias §. 9. permissas valeat, ipse abstineto.

§. 11.

Circumstantiæ facti ab actore, reove pro se adductæ, adverfa allegatione vel silentio prætermiffæ, vel dubie & obscure perstrictæ in definienda causa pro veris habentor, quatenus probationibus actione tota pertractatis non contradicuntur.

§. 12.

Factum documentis & chartis, quamvis vel ex causa jam judicata, vel pendente allegata, vel in actis judicii vel tanquam parti utrique communia in manu adversarii reposita sint, mandatis procurationis, jurerurando, testimoniis, aut aliis probationibus instructum, nudum & ex ordine temporis, nec corollariis, nec topis ex jure arcessitis interpolatum proponitor, edito testium, si qui adferuntur, nomine, cognomine, conditione, munere, domo, additis simul articulis probatoriis, & data parti utrique venia vel ipsum archetypon, vel authenticum & vidimatum, vel nudum & simplex documentorum apographum adferendi.

§. 13.

Articuli probatorii ita sunt instituendi, ut id, quod probandum est, brevi & claro sermone unice exprimant, nec, quæ ad rem non faciunt, aut jura & obliga-

tiones partium tangant, sed solas facti circumstantias amplectantur, singulis facti circumstantiis questione unica discriminatis.

§. 14.

Pars utraque & partium advocati lingua in foris provinciæ recepta & solita utuntur; ambages, repetitiones, offensiones vitanto.

§. 15.

Scripturæ in extima parte seu in rubro iudicii, cui exhibentur, titulum, nec non allegationis, ceu petitionis, exceptionis &c., nominis, conditionis, ordinis, habitationis litigantium, & actionis epigrammam exprimant, & a patrono causarum legitimo, si qui in foro iudicii ad hanc rem existant, subscribantur; qui publico specimine ad iudicis munus initiatus, vel ad agendas causas legitime auctoratus est, propria in causa alienæ subscriptionis opera uti superse deto. Cæterum

terum partes & partium advocati otiosa repetitione & circumstantiarum facti inutilium confusione & juris corollariis abstinendo.

§. 16.

Actio orata, seu processus verbalis ruri habitantibus, nec non vulgo plerumque pro regula esto, si lis florenos centum non exsuperet, aut injuria verbo inlata consistat; qua duplici caussa excepta urbes provinciarum metropoles scripto utuntur. Quod si partes coram judice aliter consenserint, consensu isto standum est.

§. 17.

Præoptante itaque & petente una alterave parte processum scriptum aut verbalem, judex ejus rei caussa certum diem indicito, partis adversæ declarationem audito.

C A P U T II.

D e

actione orata, seu processu verbali.

§. 18.

In caussis ad processum verbalem ad commodatis actor ore vel scripto actionem pro arbitrio instituito.

§. 19.

Actionem verbalem in loco iudicii ad hanc rem destinato persona publica ad hoc munus delegata in iudicii protocollum cum fide inscribito; actor documenta scripta petitionem suam fundantia eodem reponito, reo dein, dum citatur, cum protocollum apographo tradenda.

§. 20.

Judex instituta actione partibus (& pro re nata ipsis ad comparandum citatis) horam, diem, locum ad sistendum constituito, addito edicto, se deserto ab una alterave parte die jus ex §. 25. dicturum, monitisque partibus, ut tres minimum dies ante constitutum diem documenta sua & instrumenta vel in judicio, vel extra judicium inter se se sibi communicent.

§. 21.

Statuta a judice die pars utraque allegationes suas orato; judex, quidquid ad eruendam facti veritatem & probationes actori, reove faventes conducit, quoad ipsi aut ipsorum patroni huic rei desint, explanato; præcipue invigilato, ne partis alicujus jus defectu formalium minuat, aut imperitia in explicando facto & digerendis documentis ipsi officiat; inprimis vero indagato, 1.) an justa sibi in reum & rem controversam sit jurisdictio?

2.) an actor & reus personam suam gerere jure possint? 3.) reusne, an actor litem alteri denunciare jure possit? 4.) quod & quale sit factum illud, quo rationes suæ nitantur? an instrumentum ejus caussa conditum sit? aliquis & quisnam instrumento conficiendo interfuerit, de eaque re pro testimonio dicere possit? pars utra jusjurandum alteri deferre velit, possit, & an ipsa offerat? 5.) circumstantiam omnem rei utilem ab una parte allegatam, ab altera vel non proprio Marte, vel obscure contradictam judex huic speciatim proponito, clarum ejus responsum exquirito, in neutrum nulla in re pronior ab omni omnino studio alienum se gerito. 6.) Petita reus, actorve ipsi enunciant; at vero judex, quod forte obscure postulatum est, pro sensu postulantis explicari & ad protocollum eodem sensu distincte referri facito.

§. 22.

Si ad testes provocetur, qui in jurisdictione judicii sint, judex eos ad diem constitutum convocato, & præsentem utraque parte interrogato, vel parti ad testem provocanti, ut scriptum testimonium adferat, injungito.

§. 23.

Actor, reusve documenta sua tres minimum dies ante constitutum diem inter se in judicio vel extra judicium communicato: ad serius communicata, vel ipso die producta continuo respondere pars adversa non tenetur; sumtus diei deserti pars morosa & tergiversans adversario rependitò; judex diem prorogato.

§. 24.

Allegationes in causis oratæ justo protocollo inferuntur; protocollum petenti uni alterive parti, ut ei subscribant, exhibetor; apographum ejus, quandocunque id petant, non gravate ipsis traditor.

§. 25.

§. 25.

Absente, constituta dicti diei hora, parte una, præsentē altera, iudex expositum a præsentē reo, actoreve factum, quoad objectum petitionis non egreditur, allegataque ab eo documente (§. 12.) expositioni suæ contraria non sint, ratum habeto, jus secundum illud dicito, nisi si absentis moram pars præsens ipsa condonet, & diem proferri sponte patiat. Si absens iudici constituta die pro tribunali adhuc sedenti absentiam suam casu aliquo indeclinabili causatam excuset; iudex alium diem indicito, absens deserti diei sumtus rependito. Quod si reus actione sibi insinuata citatus non comparens scripta exceptione respondeat, actor in iudicio præsens scriptum processum renuat: iudex diem proferto, reum impensarum deserti diei damnato, ad futurum vocato cum clausula, ni compareat, se factum a præsentē actore explicatum, quoad objectum

jectum petitionis non transgreditur, pro vero habiturum. Si jam ante constitutam diem scripta exceptione reus responderit; iudex exceptionem in eundem diem remandato.

§. 26.

Deserto ab utraque parte die iudex nec sententiam ferendo, nec petitionem ad acta reponendo partibus decreto edicito, se petenti uni alterive alium diem daturum.

§. 27.

Casus aliquis inevitabilis, qui partem a die obeunda distinet, si ante vel ipso die rite probetur, iudex diem prorogato.

§. 28.

Præsente utraque parte diem sine caussa iusta iudex non prorogato, eamque ipsa prorogatione exprimito. Itaque partes adcurate & diligenter prius audiuntor, dies prorogationis, & quid quæque præstare adhuc, vel adferre debeat, definitor.

§. 29.

§. 29.

Ubi deserto ab una alterave parte die judex secundum §. 25. judicaverit, pars ea, quæ absentiam suam casu aliquo inevitabili purgare se posse confidat, quatuordecim diebus ab insinuata sententia excusationem suam documentis instructam scripto vel ore proferto, ni faciat, non amplius audienda; judex diem ea de re constituito, eoque, utrum ab lata sententia descendendum & caussa retexenda sit, decernito; in summa rei interea nihil immutato.

CAPUT III.

De actione seu processu scripto.

§. 30.

Actione scripto instituta iudex in petitionem actoris exceptionem rei decernito, terminum rei dicit, quo exhibeatur.

§. 31.

Terminus triginta dierum esto, si reus in foro iudicii moretur, quadraginta dierum, si in provincia, sexaginta, si in provinciis Germaniæ hæreditariis, & nonaginta dierum, si extra has provincias sit.

§. 32.

Rei exceptione finito termino non exhibita, iudex actori factum exponenti,

quo-

quoad documenta, quæ adfert, eidem contraria non sunt, sine alia probatione fidem habeto, acta petente eo ex præscripto cap. 23. rotulo includito, quod jus est, edicito.

§. 33.

Reus, si quis jus sibi aliquod esse credat, petitione actoris quamvis sibi insinuata, causæ in judicio non dicendæ, petitionem eam intra dimidium termini ad excipiendum sibi præfixi judici relegato; rationes relegatæ petitionis ostendito. Quibus si adpareat, jurisdictionem judicii ea in actione nullam esse, rem judex parti utrique declarato. Quod si de competentia fori vel lege, vel rationibus rei peculiaribus dubium aliquod supersit, si dubia lege jurisdictionis sit, dubium judex simpliciter: si dubia ex allegatis a reo rationibus sit, rationes eas audito actore judex cum sua ipsius opinione tribunali adpellationum proponito,

nito ; tribunal adpellationum rem cum sua opinione ad revisionum tribunal promoveto.

§. 34.

Qua rejecta jurisdictionis exceptione, reo, a die insinuatæ sibi rejectionis ejus, terminus ad excipiendum datus integer esto.

§. 35.

Reo, si credat actionem sibi intentam lata jam sententia definitam esse, fas esto actionem producta ea sententia remittere. Judex ejus rei causa diem indicito, de declinatione actionis, ni actor ea desistat, decernito.

§. 36.

Exceptione tempore finito exhibitâ actoris replicationem judex decernito, dato termino, quo exhibeatur.

§. 37.

Terminus exhibendæ replicationis, nulla habita ratione domicilii actoris, quatuordecim dierum esto.

§. 38.

Actor ubi replicatione finito termino non responderit; iudex, inrotulatis petente una alterave parte actis, argumenta & circumstantias ad integrandam facti seriem, aut confirmandes exceptiones ab excipiente allegatas pro veris habeto, & secundum allegationes causam definito.

§. 30.

Actori fas non esto, replicatione sua momenta nova, aut documenta nisi ad refutandum factum, aut exceptiones rei excipientis resolvendas idonea adferre. Aliorum, siqua moverit, iudex in finienda sententia rationem nullam habeto, nisi si reus duplicando ad nova ejusmodi sine reservatione responderit.

§. 40.

Nova tamen momenta, quæ replicaturus actor justis rationibus ostendit se nec protrahendæ, aut implicandæ causssæ studio petitione sua prætermisisse, replicando adferre ipsi permittitor. Itaque petita a iudice licentia nova ea adferendi, iudex audito reo & nulla ambage permessa, quod jus est, decreto edicito. Quod si veniam hanc actor replicationem una exhibendo petat; iudex diem indicito, auditisque partibus de movenda, aut non movenda novitate decreto edicito, dilata in diem eum replicatione simul exhibita.

§. 41.

Reo replicatio ad duplicandum traditor, dato termino, quo duplicationem edat.

§. 42.

Terminus duplicationis edendæ sine discrimine, quo loco reus moretur, decem & quatuor dierum esto.

§. 43.

Duplicacione a reo finito tempore non edita, iudex, inrotulatis petente una vel altera parte (cap. 23.) actis, momenta facti nova ab actore replicante pro norma codicis hujus judicariii allata rata habeto, secundum allegationes factas decernito.

§. 44.

Reo fas non esto nova facti adjuncta & documenta duplicando proferre, nisi qua ad nova, siqua actor replicando moverit, confutanda valeant. Ubi nihilominus novi quidquam moverit, ratio ejus novi in perferenda sententia nulla esto.

§. 45.

Quod si reus justis rationibus ostendat, se nova duplicacioni suæ inducta
nec

nec ad protrahendam, nec ad implicandam causam exceptione sua reticuisse; eadem lex esto, quæ supra §. 40. in simili replicationis casu stabilita est.

§. 46.

Ubi reus (§§. 44. & 45.) nova momenta & documenta duplicando adstruit; iudex parti alterutri epilogum & anti-epilogum pro conclusione causæ cum termino dierum quatuordecim concedito.

§. 47.

Epilogus & anti-epilogus nova tantummodo ab duplicante reo mota perstringat, vitato omni circuitu & repetitione priorum allegationum

§. 48.

Ubi reus (§. 45.) veniam nova duplicando adferendi impetravit; fas est & actori nova momenta & documenta epilogo suo inferere, sed ea tantum, quæ ad diluenda duplicationis nova

pertinent. At ne fas esto nova epilogo
adjuncta & documenta efferre, si reus
duplicando juxta §. 44. in ordine pro-
cesserit; uti & anti-epilogo nova ad-
juncta & documenta complecti plane in-
terdicitur.

C A P U T IV.

D e

litis denuntiatione & evictione.

§. 49.

Si quis jus sibi esse credat, ut, si caussa cadat, ab eo, a quo caussam habet, indemnus præstetur; is auctori suo litem continuo in iudicio denunciato, actor ante editam actionem, reus ante medium terminum ad exceptionem sibi præfixum. Qua ommissa denuntiatione neque evictionis præstationem, nec sumtum litis aut aliam compensationem amplius sperato.

B 4

§. 50.

§. 50.

An litem denuncians, an auctor, an ambo communi Marte tanquam litis consortes suscipiant? ipsorum consensu definitur: ubi dissentiunt; litem denuncians suscipito.

§. 51.

Tempus quoque peragendæ fortasse litis de evictionis præstatione, seu damni restitutione inter se arbitrantur; non retardata perinde principali causa.

CAPUT V.

De Reconvensione.

§. 52.

Reo, si jus sibi esse credat actionis contra actorem instituendæ, actorem, coram eodem iudice, ubi convenitur, reconventionem petere fas esto; atque id jus tamdiu integrum sibi esto, dum actio prima definitiva iudicis sententia finita est.

§. 53.

Siquidem actionis objectum, non vero reconventionis materia & argumentum ad ejusdem iudicis jurisdictionem pertinet; reconventioni coram eodem iudice locus non esto.

§. 54.

§. 54.

Reconventionem reus ad eundem iudicem pertinentem cum exceptione sua non permisceto, sed instructam probe instrumentis & documentis suis non permiffa provocatione ad ea, quæ in actione principali producta aut allegata fuerunt, separatam edito.

§. 55.

Cæterum ob editam reconventionem nec conventionis pertractatio, nec iudicis de ea ferenda sententia retardari debet.

CAPUT VI.

De jure & obligatione agendi &
excipiendi.

§. 56.

Cui lex liberam rei suæ gestionem reliquit, fas ei esto, jus suum contra alterum in judicio persequi ac tueri.

§. 57.

Quibus lex rei gestionem suæ vel non permittit, vel ademit, fas non esto, jus suum per semet ipsos persequi, aut tueri, actiones ab ipsis forte editas juxta repellito, repulsæ rationem decreto edicito, jura illorum ii procurant, quibus id lege datum est.

§. 58.

§. 58.

Quod si, actione pendente, actoris reive inhabilitas in ipsa caussæ pertractatione postea innotescat; judex acta rescindito, actionem antiquato, caussam in ordinem redigito.

§. 59.

Ubi simili in caussa jam ad sententiam judex descenderit; integrum esto procuratori legitimo actoris, reive personæ suæ in judicio gerendæ inhabilis, quoad ea inhabilitas existit, aliam actionem legitimam ex ordine petere, salvo jure partis adversæ & exceptione ejus.

§. 60.

Fas non esto, adversarium suum ad edendam juris sui actionem in judicio cogere, nisi quo casu codex hic judiciarius id permittat.

CAPUT VII.

De

provocatione ex lege diffamari.

§. 61.

Si quis verbo vel scripto jus sibi adversus alterum vel in re alterius esse jactavit; jactantem hic coram iudice suo provocantis proprio provocato, ut aut actionem, si juri suo confidit, instituat, aut perpetuum sibi silentium imponi patiatur.

§. 62.

Actus possessorii qualescunque provocationis fundamentum non sunt; læsus tali actu de jure suo actione competenti contendito.

§. 63.

§. 63.

Provocans causam litis & jus, quod alter sibi esse jactavit, accurate explicato, iusta documenta, quæ provocati jactantiam, si forte contradiceretur, demonstret, rite allegato.

§. 64.

Judex provocato edicito, ut respondendo jactantias diluat, vel actionem juris, quo confidit, edat, aut perpetuum sibi silentium imponi patiatur.

§. 65.

Provocato in utroque processu seu verbali, seu scripto iidem termini, qui reo ad exceptionem scripto edendam statuuntur.

§. 66.

Ubi actione provocatus contendat; actio ea communi actionum regula procedit. Si responsionem provocationi simpliciter opponat, responsio ea pro exceptione esto; finito processu iudex pro-

provocationi locum dato¹, vel eam denegato; data provocatione eadem sententia provocato ad edendam actionem novum terminum a die, quo sententia in rem judicatam abierit, statuito.

§. 67.

Si provocatus nec respondendo, nec agendo se moveat, provocans inrotulari acta petito; judex provocato silentium perpetuum sententia imponito, objectum litis sententia disertis verbis exprimito.

§. 68.

Periclitaturus jus suum contra latam ab vectigalium administrandorum præfectura decisionem, (notionem vocant) vel una cum periculo juris gratiam principis imploraturus, procuratorem fisci coram iudice ejus competente provocato, ut juris, quod ea notione partum sibi esse existimet, actionem instituat.

§. 69.

Terminus provocationis ejus iis, qui tempore insinuatæ sibi notionis ejus in provincia, ubi notio ea lata est, morantur, a die insinuatæ notionis ad dies quadraginta quinque, absentibus a provincia ad dies nonaginta statuitur, quo finito termino provocatio contra notionem eam præcluditur. Provocatione tempore justo edita, judex procuratorem fisci de edenda termino §. 65. stabilito actione admoneto, addita clausula, ni faciat, se, habita nulla notionis superius demonstratæ ratione, perpetuum illi silentium impositurum.

§. 70.

Idem esto, si quis collegii ad calculos & rationum defectus explorandos constituti declaratione decretoria circa eas rationes, quæ ad ærarium publicum pertinent, læsum se reputet.

§. 71.

§. 71.

Officiali & œconomo dominorum ,
qui accepta rationum redditarum decla-
ratione decretoria , subductione , aut
nota , quam dicunt , residui gravatum se
reputet , integrum esto intra nonaginta
dies ab accepta nota ea dominum coram
iudice ejus competente provocare , ut
actionem de errore , vitiove rationum ,
cui ipse contradicit , in iudicio instituat ,
aut errorem eum , vitiumve antiquari &
absolvi patiatur. Eadem , quæ supra
stabilita est , hac in caussa procedendi
ratio esto.

CAPUT VIII.

De provocatione novi operis
caussa.

§. 72.

Novum opus structuræ adcuratam operis ichnographiam potestati loci, ubi structuræ est, politicæ exhibeto; potestas politica exhibitam, ex momentis politicis probe consideratam, examinatam vel adprobato, vel pro re nata mutato, nec veniam fruendi operis ejus prius nisi auditis vicinis & confinibus fruentis concedito; inter quos si controversiæ oriantur, rem inter dissidentes amice componito; si componi nequeat, litigantes ad judicem ejus rei competentem relegato.

§. 73.

§. 73.

Re ita non composita, molienti opus novum fas esto, dissidentes eos, quorum contra nunciationem præmunire se cupit, in foro struendi operis novi, exhibita judici duplici operis ejus ichnographia, provocare, ut aut actionem nunciationis instituant, aut perpetuum sibi silentium imponi patiantur, provocantique concedatur, opus ex proposita ejus ichnographia perficere. Atque unum ejus ichnographiæ exemplar judex in judicio adservato, alterum provocatorum uni, qui cæteris per manus illud tradat, insinuari facito: cæterum idem, qui reliquarum provocationum, actionis modus esto.

CAPUT IX.

De processu edictali, seu concursu
creditorum.

§. 74.

Concursus a iudice eo, cui obæratuſ ex
 personæ qualitate subest, edicitor.

§. 75.

Edicto concursu in obæratum, qui in
 aliis provinciis bona immobilia possideat,
 concursus idem in quavis provincia in
 bona obæratuſ mobilia & immobilia ab
 eo iudice, in cuius jurisdictione obæratuſ,
 si in provincia moraretur, pro personæ
 suæ qualitate foret, edicitor.

§. 76.

§. 76.

Concursus contra nobiles Galliciae orientalis, quibus in diversis circulis sub diversis nobilium foris bona sint, in foro nobilium Leopoliensi peraguntur; atque ita in foro nobilium Tarnoviae & Stanislaviae soli concursus in nobiles foro huic aut illi subditos peraguntur: quibus aut nulla, aut in iis tantum circulis bona sint, in quos huic aut illi foro jurisdictione sit.

§. 77.

Credita obæratæ activa seu publico in fundo posita, seu privatis data, prænotata, vel non prænotata, quamvis concursus in diversis provinciis existat, sub jurisdictione iudicis ejus sunt, qui tanquam iudex personæ obæratæ concursus edixerit.

§. 78.

Concursus edictus bona omnia obæratæ eadem in provincia mobilia & im-

mobilia comprehendit, atque ubi alia in provincia nulla ei immobilia bona sint, mobilia, siqua habeat, omnia adprehendit.

§. 79.

Concurfus statim edicitor 1.) : si quis obæratuſ coram iudice ſolvendo ſe non eſſe profiteatur; atque etiam ſi ob æſ alienum in cuſtodiam publicam tradito novæ exſequutiones intententur; 2.) ſi notorie obæratuſ profugiat, aut ſponte lateat, quin alia ejuſ rei cauſſa quam æriſ alieni copia pateat; 3.) ſi defuncti hæreſ cum beneficio legiſ declaratuſ, aut deficiente hærede hæreditatiſ derelictæ curator concuſſum in hæreditatem a iudice petierit.

§. 80.

Si creditor, creditoſve concuſſum edici petant, neque id ſine fundamento, & in fraudem debitoriſ fieri manifeſtum ſit, iudex ad rem inveſtigandam termino
quam

quam potest brevissimo diem indicito, debitori ut aut creditores securos reddat, aut honorum suorum & debitorum statum conficiat, & ad diem adferat, injungito.

§. 81.

Ubi debitor nec securos creditores suos reddat, aut diem deferat, aut statum rei suæ nec adferat, nec alia ratione ostendat; solvendo se se esse; judex concursum continuo edicito.

§. 82.

Concurso edicto in una provincia, idem in aliis edicitor, in quibus obæratum bonum aliquod immobile sit; judex primi concursus reliquos in provinciis his judices ea de re admoneto.

§. 83.

Edicitor, & aperitor concursus per edictum, quo creditores convocantur, atque is a momento publicati edicti respectu effectus civilis, qui inde nascitur, pro edicto & aperto habetor; itaque

judices concursuum publicationem, quanta maxima possunt diligentia, procurant, horam ipsam factæ publicationis accurate exprimunt.

§. 84.

Judex aperiendo concursum pari edicto publico omnes, quibus jus aliquod in re obæratum est, citato, ut jus illud quodcumque in diem certum & definitum edant; ni faciant, eos a præsentibus, & accessura forte obæratum re, quatenus a creditoribus in tempore professis exhauiatur, exclusos fore, nulla habita ratione juris dominii aut pignoris, si quod in re ea habeant, aut compensationis, quæ ipsis competat; quo non obstante se e converso, quod ipsi concursus assis debeant, ab iis repetiturum.

§. 85.

Diem, in quem creditores nomina profiteantur, judex pro ratione circumstantiarum definit, nec ampliorem sex
men-

mensibus, nec breviorum triginta diebus, inclusis in ea die feriis.

§. 86.

Eo ipso edicto, quo concursum edicit, diem simul ulteriorem post eum, qui de edendis nominibus præcipitur, iudex statuit, quo die ulteriori creditores convocato de deligendo bonorum curatore, & deleganda creditorem deputatione.

§. 87.

Edictum pro more uniuscujusque loci publice affigitur, publicator.

§. 88.

Simul ac concursus edicitur; nec a creditore quoquam dein prænotatio, pignus, aut quæcunque securitas in bona obæratæ valide impetrari, nec agi contra eum in iudicio jure potest, sed eæ, quæ contra ipsum in primo iudicio pendent lites, si acta partium nondum conclusa sint, ad concursum relegandæ sunt: quæ vero ad rotulum jam devenerint, earum defi-

nitionem concursus nec in primo iudicio, nec in adpellatorio, nec in revisorio impedit. Integrum quoque esto creditori unicuique, non obstante concursu, in corpus obæراتi publicam custodiam, seu arrestum personalem impetrare, quatenus ei lege iudiciaria locus esse potest.

§. 89.

Item concursu edicto curator bonis dicitur, cuius fidei & gestioni res tota ad concursum eum pertinens concredatur. Qua de causa iudex creditoribus, qui sibi vel ex actionibus exsequutoriis ante concursum institutis, vel ex tabulis provincialibus & prædiorum libris, quibus obæراتi bona immobilia, siqua possideat, inscripta sunt, vel ex ejus commercii, opificii, aut aliis libris & rationibus, vel ex oblata ab obærato bonorum & debitorum suorum consignatione innotuere, quatenus in loco iudicii commorantur, diem statuito, in quo majoribus suffragiis

curator bonorum deligatur, aut si ob more periculum creditores audiri non possint, curatorem ex officio ipse constituito, virum bonum, indigenam,

§. 90.

Si cum asse concursus administratio postæ conjuncta sit; vir idoneus, expertus, & a politica provinciæ potestate approbatus deligitor, qui postam pro asse communi administret, pecunias ex administratione ea redeuntes assis curatorî tradat. Atque hæc administratio sex menses non excedat, intra quos, ut alienetur, petendum est.

§. 91.

Assis curator bona administrationi suæ concredita tanquam bonus paterfamilias procurato; præsentem pecuniam, res pretiosas, nisi ea creditores disertis verbis penes ipsum relinquunt, custodiæ judicii tradito; credita assis vel extra judicium, vel jure repetito & ad assem cogito; res corruptioni

tioni obnoxias, quarum conservatio dispendiosa & inutilis est tempestive, sed publice venum proponito, & si citra periculum jacturæ in secundam vel tertiam hastam adservari non possit, in prima pretio etiam minori, quam quo aestimata fuit, alienato.

§. 92.

Die ulteriore (§. 86.) post diem profitendi nominis stabilito, in quem & constitutus interea aſsis curator cum curatore ad lites evocandus est, creditores præsentés, majoribus suffragiis, quæ tamen pro rata editarum ab iis potitionum computanda sunt, curatorem aſsis interim constitutum aut confirmanto, aut alium legunto; extraneum non legunto, nisi qui fidem dederit domicilii in provincia, ubi concursus peragitur, quoad peragetur & absolvatur, continuandi; porro argumenta ea simul pertractanto & majore suffragiorum numero definianto, quæ futuram

turam aſſis ejus adminiſtrationem concernunt.

§. 93.

Eodem die creditores pro majore ſuſfragiorum numero rurfus pro rata editarum ab iis petitionum computando delectu habito deputationem ex ſe deleganto, poteſtatem ejus deputationis in rebus ad aſſem concursus pertinentibus & quatenus aſſis curator deputatorum placitis obſtringatur, finiunto. At vero curator aſſis deputatis rationem geſtionis ſuæ reddito, deputati redditarum ejus rationum errores & vitia in judicio vel extra judicium notanto, aut rationes confirmanto, ſalvo reliquorum creditorum jure rationum pro ſe inſpiciendarum.

§. 94.

Non niſi creditor aſſis deputationi idoneus eſt: invitus nemo legitur. Deputatio creditoris extranei tum demum rata eſto, ſi fidem interpoſuerit, in

foro

foro concursus, quoad absolvatur, commemorandi.

§. 95.

Ubi creditores nec curatorem assis, nec deputatos eligant, aut diem statutum deserant: iudex curatorem periculo illorum nominato; si pluribus in delectu nominatis paria presentium suffragia sint, nominatorum unum pro suo arbitrio confirmato.

§. 96.

Obæratuſ bona ſua omnia, nullis exceptis, iudici concursus indicato, ostendito. Si quid deliberato reticuerit, aut retinuerit, aut imparem solvendo se falso professus sit, data opera, ut creditoribus exsequutionem aut crediti fructum adimat, aut aliam fraudem faciat; falso professus iudici criminali traditor, lege communi poenali iudicator. Jus idem esto in eum, qui rem ad assem concursus pertinentem

in manu habet, eamque fallaci cum obæ-
rato collusione celat.

§. 97.

In edicendo concursu iudex penitio-
rem contracti æris alieni causam & ori-
ginem ex officio indagato; obæratum, si
nec infortunium demonstrare possit, aut
ostendere, se in contrahendo ære alieno
parem se solvendo iusta ex ratione credi-
disse, pœna conveniente mulctato; si bo-
norum quidquam intervertendo celaverit,
pecunias aliis creditas simulando præte-
xerit, aut dolum malum & fraudem ut-
cunque fecerit; iudici criminali tradito.
Itaque in oberatum, si fugæ suspectus
sit, publicam corporis custodiam decer-
nito, fugitivum persequitor, adprehendi-
to, sumtus in hanc rem necessarios ex
asse carpito.

§. 98.

Item in edicendo concursu iudex om-
nia obæratæ bona, quæ sub jurisdictione

sua

sua sunt, publice obsignari, describi æstimari facito. Si bona oberati immobilia ejusdem provinciæ alia sub jurisdictione sint, jurisdictio ea quæsitam a concursus giudice bonorum horum obsignationem, descriptionem, æstimationem sine mora conficito, confectam concursus judici transmittito.

§. 99.

Ubi bonum aliquod immobile ad alium concursus pertinens describendum & æstimandum est, creditoribus in bonum id prænotatis, & debitori dies, hora, locus peragendæ descriptionis & æstimationis edictor, nominatis æstimatoribus, quos judex delegerit, ut editis exceptionibus si quas in nominatas personas moverint, aliæ a judice sufficiantur; ipsa boni immobilis descriptio & æstimatio die ea præfinita & edicta indilate peragitor, creditoribus quamvis & debitore ipso absentibus.

§. 100.

Æstimatores bonum ahsi pertinens totum & integrum in summa, dein in partes suas divisum describunto; inprimis summæ totius, ubi indivisum maneat, pretium finiunto; postea, si dividi oporteret, quot in partes & qua ratione, non imminuto summæ totius pretio, dividi possit? notanto; pretium uniuscujusque partis singillatim terminanto.

§. 101.

Qua in descriptione & æstimatione præsentium creditorum cuius æque ac debitori fas esto, observationes suas in medium adferre & æstimatoribus proponere; atque eæ observationes pure ad protocollum referendæ sunt cum clausula, an & quatenus æstimatores iis usi, aut qua de causa non usi sint. At vero nec debitor, nec prædii officiales notitiam ullam æstimationi utilem, nec prototypa rationum per plures annos gesta-

rum, si id requiratur, inspicienda æstimatoribus recusanto, vel deneganto.

§. 102.

Ubi bonum ab æstimatoribus divisibile declaratum est, curator aſſis videat, ut saltem ante tertiam boni aucionem compertum sit & demonstratum, si qua politica ratio obstet, quominus in partes diftrahatur.

§. 103.

Aequam item compositionem creditorum persolvendorum, si spes bona sit, rei cum consensu omnium, quorum interest, aliquo modo transigendæ, tentare iudici fas esto. At ruri, vel in aſſe concursus pertenui, vel ipso aſſe credito uno ob jus aliquod præcipuum exhausto, creditores professos iudex ad diem post diem profitendorum nominum convocato, rem, si fieri possit, compositione transigito, qua non perfecta ad liquidationem ex ordine procedito.

§. 104.

§. 104.

Judex, ubi concursum edicit, curatorem simul ad lites nominato; si in loco judicii caussidici sint, caussidicum; si non sint, virum alium non imperitum nominato. Curatori ei judex ex officio diligenter invigilet, & si opus sit, ad promovenda rite & continuanda sollicite muneris sui negotia eum adhortetur.

§. 105.

Curator ad lites creditores eos, qui vel in tabula provinciali, vel libro prædiali prænotati sunt, judici ostendito, ut de edicto concursu, & die profitendis nominibus constituta facta unicuique insinuatione rite admoneantur, servato eodem modo, quo ex præscripto capit. XXXVI. reo præsentis aut absentis actio edita seu actoris petitio insinuatur.

§. 106.

Curator ad lites accepto muneris sui decreto cum creditoribus compertis sta-

tim liquidato, cum reliquis eo ordine, quo de se profitentur.

§. 107.

Fisco integrum esto in foro suo, quamvis edicto in alia jurisdictione concursu, jus suum, sed non nisi contra curatorem ad lites & definito pro insinuandis juribus termino persequi, ac de liquiditate, de petita classe & movendis forte prioritatis juribus contendere, nec non suffragia, quæ in negotiis ad concursum pertinentibus ab ipso tanquam creditore edenda sunt, foro suo offerre, id quod ea concursus judici transdet. Judex itaque concursus, quamprimum sibi utcumque innotuerit de jure, quod fisco in re concursus competat, foro fisci concursum edictum nunciato, quo procuratorem eum de edendo & probando eo jure fisci admoneat. Quod fisco reservatum jus locum non habet, ubi de jure monasterii, abbatiae, ecclesiae, vel foundationis sub

administrationem publicam redactæ agitur, quo casu fiscus ad judicem concursus relegatur, apud quem pro re nata curatorem causæ gerendæ constituat.

§. 108.

Creditor rei ad jurisdictionem, quam vocant, montanisticam, pertinentis, coram iudice concursus professus & prænotatus jus suum & categoriam classis, ad quam adspirat, contra curatorem ad lites concursus in foro montanistico constituendum, liquido ostendito & comprobato.

§. 109.

Nominis apud judicem professio actione edita exhibenda est: atque ubi rei in asse concursus existentis dominium petatur, in actione professoria simul exprimitur, quidnam petatur, siquidem creditum pro liquido habeatur, rei vero vindicatio abjudicetur.

§. 110.

Nomina professorum tam in iudicii protocollo, quam a curatore ad lites accurate adnotantur; adnotata, & finito professionis termino legitimo indice conscripta cum demonstratione habitæ (§. 106.) liquidationis ad collocandos in classe sua creditores ad acta rediguntur.

§. 111.

Professiones singulæ, uti reliquæ actiones omnes, processu verbali in regula peraguntur; creditor liquiditatem ejus, quod petit, nec non jus, ex quo hanc illamve classem, aut prælationem ex dominio appetit, ostendit, comprobato.

§. 112.

Debitor curatori litium indicia, argumenta, & documenta omnia patrocinio assis utilia subministrato. Curator ad lites, si ex sua conscientia & convictione justam in professionis actionem exceptionem

nem

nem nullam movere possit, exceptionis loco judici id ostendito; judex de credito liquido sine mora pronunciato.

§. 113.

Curator litium interposito duorum mensium spatio judici concursus identidem ostendito, quid in quoque professorum credito actum? quæ mora rei sit? neque a se quidquam esse omissum.

§. 114.

Prout unaquæque actio professoria finitur, & rotulo concluditur, judex sine mora sententiam de crediti liquiditate in unamquamque separatam dicito, professore insinuari facito, eademque sententia creditorem prælationem in asse concursus petentem ad sententiam classificatoriam relegato.

§. 115.

Creditori, vel litium curatori sententia judicis de credito liquido perlata læsum se reputanti adpellare judicem su-

periolem fas esto. Creditore sententia primi iudicis de credito non liquido repulso, sententia superioris iudicis juri suo restituto, iudex concursus, non expectata creditoris ejus petitione, modum decernito, quo creditum illud classificationi postliminio inseratur, idque singulis creditoribus ipsi æquiparatis aut posthabitis significator.

§. 116.

Qui finito professionis termino nomina & credita professi non sunt, in concursu amplius non audiuntor, impetrata quamvis antea contra debitorem sententia, aut competente sibi jure aliquo compensationis, domini in re assis, aut pignoris; itaque, siquod assis debeant, nulla habita juris ejus, quo alias gauderent, ratione, assis id persolvant.

§. 117.

Creditores, qui cum debitore commercium & ejus commercii causa rationes mutuas & justos commerciorum libros habuere, compendium, siquod ex subductis rationibus residuum repetant, intentata sibi compendii ejus jactura, ni faciant, profiteantur; non profiteantur, quatenus commerciorum libri pares accepti expensi rationes ostendant; de rationibus tamen, an liqueant? interrogantur a curatoribus, aut compensationem aliquam repetendi satisfaciant.

§. 118.

Creditori cambium acceptatum pignoris jure possidenti fas esto, solutionem ab acceptante, si dies venerit, recipere, & creditum inde suum, quamvis in concursu non editum, explere. Quod autem forte creditum professum exsuperat, fideliter, ad alium concursus transdato.

§. 119.

§. 119.

Perlatis sententiis de professione creditorum omnium intra diem edicto finitam edita, iudex creditores omnes de credito professos in classes collocato. Impedita ob unius alteriusve creditoris professoriam actionem classificatione integrum creditoribus consentientibus esto, actione ea, quanti interest, satisdata, classium dispositionem petere.

§. 120.

Classificationem iudex curatori ad lites & curatori assis integram, unicuique vero creditorum partem eam, quæ cuiusvis creditum singillatim respicit, tradito, addito jure, integram classificationem apud assis, aut litis curatorem inspiciendi, immo & exemplar ejus a iudice impetrandi.

§. 121.

In classificatione iudex jus illud, quod creditori unicuique ex lege competit, designa-

signato, quin aut tacita, aut expressa curatoris ad lites confessio prioritatis alicujus sententiam ejus impediat; ceterum eadem classificatione exprimito, creditores finita die de credito non professos exclusos esse.

§. 122.

Creditoribus omnibus anteponendi sunt: 1.) qui rem propriam, mobilem, seu immobilem, tempore concursus edicti in asse integram, & inconsumtam reperitam repetunt; 2.) qui post edictum concursum ipsi in assem sumtum vel laborem impenderit, ceu assis & lititum curatores; 3.) vectigalia ex mercibus, quæ adhuc exstant, debita, siquidem ex iis persolvi possint; 4.) tributa pulica ab ultimis tribus ante factum concursum annis debita.

§. 123.

Ubi in asse concursus fodinæ mineralis, molæ tusoriæ, malleatoriæ, ustri-
næ,

næ, aut alia iis bona adnexa existant; creditoribus sequenti §. 124. percensitis in bona ea solummodo, citra reliquum concursus assem, expresso ordine præferendi sunt: 1.) Summi principis fiscus, aut soli domini, quibus jus decimæ ex mineralibus, pensionis hæreditariæ vel trimestralis est, respectu decimarum, angariarum, seu operarum, aut, quod vocant, urbarii, ex paratis metallis præstandarum, quæ parata pecunia redemptæ & debitori ipsorum nomine præstitæ, nec domino soli redditæ fuere; nec non pensionum hæreditariarum, census, lignationis, ut & pensionis trimestralis ab novissimis novem mensibus a die facti concursus solummodo repetendæ; 2.) participes & socii metallorum respectu lucri ex metallis eruti, computati, & cum re debitoris confusi; 2.) iidem itidem respectu pecuniæ ad fodinas exercendas erogatæ, compendii, seu supplementi & sumtus
com-

communis collati non impensi, nec a debitore redditu, aliorumque instrumentorum communium & armamentorum; 4.) operarii & fossores fodinarum mineralium, tusoriarum, malleatotarum, officinarum metallicarum respectu mercedis per sex tantum menses a facta ante concursum rationum metallicarum, computatione, aut ubi ea computatio in usu non est, per annum integrum a facto concursu repetendæ; 5.) fossorum, seu fraternitatis, quas vocant, thecæ tribules respectu detracti a debitore de mercede fossorum, operariorumve thecæ, quem vocant, denarii, seu fratrum simboli, nec in thecam illati; 6.) cunicularii hæreditarii respectu dodrantis, aliæve pensionis ex cuniculo repetendæ; 7.) census ex puteis, trabium textura, aquæ deductione, aliave ex re fodinaria per sex tantum menses ab ultima ante concursum rationum metallicarum computatione re-

petendus; 8.) census ex ustrinis & molis tusoriis debitus, per unum tantum annum ab ultima ante concursum metallicarum rationum computatione repetendus.

§. 124.

Classem primam obtinent, quibus jus prioritatis hoc loco tribuitur, scilicet 1.) impensæ in funus debitoris necessariæ; 2.) pecuniæ castrenses & publicæ debitori in munere suo concreditæ, & quæ amplius non existunt; 3.) mercedes domesticorum, sive victu, seu mercede, aut utroque seruiant, & quamvis debitoris filii, filiæve sint, aut tempore edicti concursus seruitio iam existant, a tribus ultimis ante concursum annis repetendæ; 4.) medici, chirurgi, pharmacopolæ respectu operæ & medicationis per annum novissimum præstitæ; 5.) merces camineutarum ab anno uno a die facti concursus repetenda; 6.) præstationes dominis soli ex jure soli a colonis pendendæ,

de quatenus solum iis sufficiat, per tres ultimos annos repetenda; 7.) atque ita ex eodem nexu ea, quæ colono a soli domino debentur.

§. 125.

Exceptis his præstationibus, a colonis pendendis, creditoribus in prima classe collocatis ex bono speciali pignore obligato tum demum, ubi creditoribus hypothecariis ex pignore eo satisfactum prius fuerit, satisfaciendum quoque est; non sufficiente ad satisfaciendum concursus esse, absis univèrsus nullo prioritatis jure pro rata crediti cujusvis portione inter eos dividitor.

§. 126.

In secunda classe collocandi sunt ii, quibus vel in univèrsa debitoris re, vel in parte rei ejus jus aliquod pignoris lege datum est, habita nempe ratione rei ejus, in quam jus ipsis pignoris est, & temporis, quo jus illud quæsierunt. Res

ea oppignerata quatenus persolvendo credito non sufficit; creditores quoad residuum in classem inferiorem pro crediti natura ipsis competentem rejiciendi sunt.

§. 127.

Usuræ capitis in pignus crediti anto concursum caducæ, & ipso in concursu cadentes eadem prærogativa, qua caput ipsum, habentor, per tres retro annos ab edicto concursu; que vero continua actione jam ante concursum repetitæ sunt, non modo tribus retro annis ab instituta actione continua, sed & quæ post eam actionem usque ad factum concursum cecidere, eadem prærogativa sunt. Lex eadem esto de pensionibus annuis, in fundum pignoratis.

§. 128.

Lege §. 123. dicta, creditoribus tertie classis sequenti §. 129. nominatis præferendi pariter sunt ii, qui ad exercendas fodinas, & sustentandos operarios

pecunias, instrumenta & utensilia, aut cibaria subministrarunt, si antea in libris montanisticis tanquam subministratores rite prænотati sunt, attamen non nisi per sex menses a facta ante concursum ultima rationum montanisticarum computatione.

§. 129.

Tertiæ classi accensentur cum jure prioritatis ante creditores chirographarios : 1.) pupilli, & qui pupillis lege æquiparantur, quatenus jure pignoris nullo gaudent, siquidem debitor fuerit tutor eorum, curator, bonorum administrator, aut judex tanquam tutor superior ; 2.) fiscus, siquid a personis publico in munere constitutis muneris ejus causa repetat, 3.) fabricæ mercium provinciales, earumque opifices, qui lino, lana, gossipio, serico, corio, vitro, auro, aut alio ære mer-

ces factitant, ob merces eas mercatoribus annum unum ante concursum creditas; 4.) creditores in creditam fabricis his provincialibus, aut earum fabris ad exercendum opificium mercem, aut pecuniam ultimo ante concursum anno; 5.) uxor debitoris in dotem marito pernumeratam, necdum sibi restitutam, uti & in contradotem, quatenus pernumeratæ dotis summam non excedit, siquidem uxor ea nullo pignoris jure tuta sit. Omnibus classis hujus creditoribus, ubi facultates debitoris non sufficiunt, pro rata crediti cujusvis absquo ulla inter se prærogativa, quoad sufficiunt, satisfaciendum est.

§. 130.

Usuræ creditorum tertiæ hujus classis ante concursum caducæ; & in ipso concursu cadentes eadem lege sunt, quæ supra §. 127. usuræ capitis in pignus crediti dicta est.

§. 131.

§. 131.

Ad quartam classem pertinent fiscus pro eo, quod ex pacto repetit, & cæteri creditores chirographarii; qui ex asse concursus residuo pro rata creditorum suorum sine discrimine partem quisque suam decerpunt. De usuris idem esto, quod §. 127. de usura crediti cum pignore edictum est.

§. 132.

Quinta classe continentur usuræ, quibus jus idem cum capite suo lex non permittit, tum pensiones annuæ ultra tres annos amplius non persolutæ, nullo alio discrimine, quam habita ratione portionis debitæ.

§. 133.

In sexta & postrema classe reponuntur: 1.) uxor debitoris ratione morgaticæ, seu doni nuptialis, & alimentorum, quæ sibi a die edicti concursus debentur, quatenus ea sibi in casum vidui-

tatis pepigerit. Post eam 2.) ii, quibus ex mera debitoris liberalitate & beneficentia, ceu donatione aliquid debetur, nullo alio discrimine, quam portionis debitæ & repetitæ rei ejus; post hos 3.) fiscus ratione mulctarum sibi adjudicarum, siquidem omnes istæ petitiones omni pignoris jure destituantur.

§. 134.

In classificatione judex simul edicito, eos, qui de nomine professi non fuerint, ad unum omnes ab asse concursus exclusos esse.

§. 135.

Post insinuatam classificationem restitutioni in integrum locus amplius non esto; quin immo si contra finitum professionis diem petatur, intra præscriptos 14 dies instituenda est. Quod si insinuata nondum classificatione restitutio ea quærat, dispositio ipsa classium ordinatoria ea re
non

non retardanda, sed mota nova petitio classificationi postliminio inferenda est.

§. 136.

Nulla contra classificationem adpellatio esto. Creditori tamen aliqua in classe constituto, si aut reliquis præferri, aut classe meliore dignum se credat, quamvis meliorem eam classem in actione professoria non expetiverit, integrum esto, actionem ea de re intra diem trigesimum edere, quo termino & ii classium creditores, qui alterius prioritatem, aut classem impugnare student, actionem suam instituant.

§. 137.

Acturus de prioritare, seu de jure potiori, quam, quo in classificatione collocatus est, actionem eam trigesimo die ab insinuata sibi classificatione contra omnes, quos impugnare statuit, disertis nominibus edito, perempto sibi jure suo in eos, quos non nominaverit. Separato simul libello diem de constituendo communi

patrono, in quem actio tota continuetur, petito.

§. 138.

Acturus item de jure prælationis ad evertendum creditorem aliquem jure suo classis, actionem contra creditorem unumquemque, quem impugnaturus est, separatam eodem termino edito.

§. 139.

Actiones prioritatis, quæ fiscum tanquam consortem adtingunt, coram judice fisci competente eodem termino instituentæ sunt, data reliquis creditoribus caussæ fociis facultate vel relinquendæ caussæ integræ patrocínio fisci, vel constituendi advocati, qui caussam cum fisco communi Marte defendat.

§. 140.

Ubi prælationis jus a creditore uno præ altero, qui in classem postliminio illatus & interpolatus est, adseritur, aut contradicitur; terminus ad edendam actionem

nem a die insinuatae creditoribus interpolationis ejus decurrit.

§. 141.

Creditor, ubi actionem prioritatis tempore finito edere non possit, ante exitum temporis ejus in creditorem, cui actionem eam intentat, longiorem terminum quaerito, lege ea, quae capite XXXVII. statuta est, concedendum.

§. 142.

Actori de prioritate fas esto argumentis iis, quae actione professoria deduxit, nova superaddere. Quae prioritatis actio communi patrono insinuata pro more reliquarum actionum peragenda est, nisi quod terminus primus edendae exceptionis & caeterarum allegationum quatuordecim diebus circumscribitur.

§. 143.

Actio ea, ubi actor causa vincit, utilis est omnibus, qui reo in classium positione posthabiti aut aequiparati fuere,

quamvis actione ipsi abstinuissent. Itaque caussæ victoribus fas est, ab iis, quibus victoria sua utilitatem peperere, pro rata parte compensationem sumtuum litis repetere.

§. 144.

Constituta die creditores de prærogativa adpetiti communi suffragio caussæ patronum sibi legant; ubi in legendo patrono discrepant, is, in quem plures præsentium consenserint, nulla habita creditæ & repetitæ summæ ratione, patronus legitur; si patronum nullum nominaverint, iudex illorum periculo patronum nominato, & quibus creditoribus, & contra quem patrocinium ejus delegerit, decreto pronunciato, nominatum de prælatione agenti ostendito. Cæterum litis sumtus, a creditoribus, ni aliter expresse consenserint, a patrono eo defensis, pro rata creditorum uniuscujusque summa compensandi sunt.

§. 145.

Bona, quæ procedente concursu inveniuntur aut debitori postea adcrefcunt, creditoribus itidem de credito professis & in classes dispositis cedunt, quoad satisfactum iis sit. Debitori ex eo tantum, quod opera sua & industria acquirit, usus aliquis congruens concedatur, quamvis secus ex ipso asse concursus absque expressa creditorum voluntate alimenta non alio, quam quo cap. XXXIII. de bonorum cessione definitur, modo petere possit.

§. 146.

Creditoribus usuræ durante concursu continuantur, eæque iis, qui jure pignoris gaudent, uti & pensiones annuæ e fructu pignoris, quatenus sufficiunt, pro ratione prioritatis ex tabulis provincialibus, aut aliunde cagnitæ, pedente quamvis concursu persolvendæ sunt. Impensas ad creditum liquidum reddendum infumtas creditor nec repetito, judex nec adjudicato.

§. 147.

§. 147.

Curator bonorum adprobatus aut recentē constitutus publicam bonorum, quæ exstant, subhastationem sine mora & diligenter promoveto: modus ejus subhastationis cap. XXXI. de exsequutione præscriptus est. Quodsi bonum immobile hastæ publicæ subjiciatur, creditoribus tam in bonum prænotatis, quam reliquis omnibus, aut ubi in foro loci non existant, patronis & curatoribus eorum dies, locus, hora hastæ ejus ad comparandum indicitor, ut licentes ipsi damno forte caveant. Ubi bona dominicalia vendenda sunt, subhastatio ea præter consuetum modum a præfecturis insuper circulatorum provincialium edicenda est.

§. 148.

Ubi fundus, prædiumve primo secundo hastæ experimento emptorem, quanti aestimatum fuit, non invenit, creditores
omnes

omnes in fundum prænotati, priusquam tertia ejus subhastatio publice edicatur, ad diem decreto convocandi sunt, addita decreto clausula, fore, ut absentium suffragia majoribus præsentium adnumerentur; eoque die inquiratur: 1.) qui creditorum & quamdiu credita pecuniarum capita in fundo venum proposito non renuciata relinquere? quos per solutionis dies plus offerenti suffragiis majoribus concedere? aut quam aliam facilitatem indulgere eidem velint? ut, quæ decreverint, edicto tertiæ subhastationis inserantur, quemadmodum & prædii forte dividendi futura alienatio eodem edicto significanda est; 2.) ut creditores in fundum in ipsum æstimationis pretium prænotati explicent, an prædium, ubi in tertia subhastatione æstimationis pretium emtor nequidem offerret, eodem pretio in solutum unanimes consensu accipere velint?

§. 149.

Que nec sub prima, nec sub secunda hasta pretio saltem æstimato vendita fuerint, ea usque classificationem perfectam & jura prioritatis absoluta adservantur; postea res omnis mobilis, quæ existat, chirographa æris crediti nondum persoluta, aliave nomina ad assensum concursus spectantia, ubi creditores ideo interrogati insolutum accipere ea nolint, nulla habita æstimationis ratione plus offerenti venduntur.

§. 150.

Si neque inertia subhastatione fundus, prædiumve, quanti æstimatum fuerit, integrum & indivisum emptorem inveniat, nec divisioni ejus ratio aliqua politica obsit; singulæ ejus partes divisæ tertix illi hastæ subjiçendæ, & si pretium totius inde redigi possit, plus offerentibus pure & simpliciter relinquendæ sunt.

§. 151.

Ubi in tertia subhaftatione fundus, prædiumve nec indivifum, nec divifum pretio eo, quo æftimatum fuit, emtorem, emtoresve repererit, creditoresque in ipfum æftimationis pretium prænotati, & ad diem juxta §. 147. ideo convocati unanimi fuffragio paratos fe declaraverint fundi ejus pretio æftimato in folutum accipiendi; fundus is creditoribus iis pretio, quo æftimatus fuit, in folutum continuo traditor. Ipsi poftea, inconfulto judice, de fundo eo adminiftrando, utendo, percipiendisque inde perfolutionibus inter fe viderint.

§. 152.

Quod fi creditores in ipfum æftimationis pretium prænotati de accipiendo in folutum prædio pretio eo, quo æftimatum fuit, omnes non consentiant, licentes vero pretio minore, quam quo æftimatum fuit, in prædium fe offerant, prædium ipfum, nulla habita æftimationis

nis ratione, plus licenti, quamvis unico pretium offerenti, addicitor.

§. 153.

Conversa ratione si hasta ter repetita non sit, qui pretium offerat; hasta ea donec pretium offeratur, spatio trium mensium interposito ita iteranda est, ut ipsa temporis ratio venali prædio non obsit; cujus hastæ idem, qui tertiæ modus esto.

§. 154.

Fundum ex asse concursus legitimo quovis modo acquirenti iudex instrumentum ad fundi dominium consequendum necessarium tradito.

§. 155.

Ante asis partitionem tam curator bonorum, ni antea merces ei certa præstituta fuerit, quam litium curator mercedis suæ consignationem iudici adcurate edito, & præstitam a semet operam documentis ex ipso concursus processu petitis singillatim comprobato; iudex audita credito-

rum deputatione mercedi ei, ubi modum excedat, modum ex officio ponito.

§. 156.

At creditoribus, quibus prælationis jus sine controversia competit, non expectata ea partitione, quamprimum satisfaciendum est, atque ea satisfactio rationibus concursus interpolanda & justo calculo demonstranda est; neque ipsa a/sis partitio ob unum alterumve creditum a/sis activum procedente concursu, vel nec exactum, vel nec venditum retardanda est, creditoribus ipsis, ut id exigant & ad assem conferant, relinquendum & tradendum.

§. 157.

Ubi res a/sis ea ratione compositæ & exæquatæ sunt, creditoribus vel plene, vel pro parte satisfieri possit; si plene satisfieri possit, curator nulla alia interposita mora; si pro parte tantum possit, postulatam a pluribus saltem unius classis

classis creditoribus partitionem pro ratione prioritatis creditori cuique classis huius, ordine suo classis aut subsequenti sententia constitutæ composito & exæquato, compositam & exæquatam partitionem eam suis instructam documentis creditoribus deputatis de facta sibi traditione ea scripto testantibus tradito, traditam cum adjuncta traditionis testificatione, addito loco & tempore, quo creditoribus inspicienda sit, iudici ostendito; iudex digestam partitionem eam creditoribus in foro præsentibus, aut patronis eorum, nulla habita ratione, an soluti inde quidquam illis, aut non soluti redeat, significato.

§. 158.

Creditori cuivis fas esto partitionem eam penes deputationem inspicere, examinare, exceptiones, si quas moveat, in iudicio promere termino quatuordecim dierum a facta sibi partitionis ejus signifi-

catione ; quo termino præterlapso audien-
dus ultra non est. Exceptiones in par-
titionem motæ auditis prius creditoribus,
quorum ea interest, resolvendæ sunt.

§. 159.

Ubi intra dies quatuordecim exceptio
in partitionem mota sit nulla, aut quæ
mota est, jam resoluta fuerit ; deputatio
creditorum digestam partitionem subscrip-
tione sua confirmatam judici tradito, ju-
dex adservato, & bonorum curatori
exemplar ejus insinuato cum decreto, ut
creditoribus se offerentibus pro norma
digestæ partitionis sine mora satisfaciat.

§. 160.

Curator bonorum creditori cuivis ra-
tam ejus partem erga syngrapham per-
solvito ; quibus creditum integrum per-
solvitur, ab iis crediti chirographa & do-
cumenta creditum liquidum testantia re-
petito ; quibus non nisi pars crediti per-
soluti contingit, partem eam in autogra-

pho crediti instrumento adcurate notato, perfolutam tradita syngrapha acceptæ solutionis summæ toti deducito; postremo creditorum, qui intra menses tres solutum ipsi non repetunt, partem uniuscujusque ratam separatim judicis custodiæ seponito.

§. 161.

Edicto in pluribus provinciis concursu judices concursus, curatores assis & litium consociatis inter se consiliis & perpetuo literarum commercio caveant, ne quis creditor accepto in pluribus simul provinciis soluto plus auferat, quam quod pro rata parte ipsi jure contingit.

§. 162.

Curator honorum communi cum creditoribus deputatis consilio post tres menses ab insinuato sibi (§. 159.) partitionis exemplari judicem de facta creditorum solutione distincta informatione edoceto, addendo editas ab unoquoque creditorum accepti syngraphas, chirographa

pha reddita, documenta restituta, & partium ratarum, si quas custodiæ judicis transdidit, a judicio acceptarum syngraphas; judex examinata diligenter informatione, ubi creditorum satisfactionem autographo partitionis instrumento penes se adservato consentaneam & rite factam deprehenderit, concursum finitum declarato.

§. 163.

Conkursus, qui in Bolzani foro mercantili fiunt, emporii ejus statutis peraguntur.

§. 164.

Homines alienæ provinciæ respectu crediti sui æquo cum indigenis jure sunt, nisi si creditum ab alienigena sit, cujus in patria cives austriaci æquo cum patriæ ejus civibus jure non utuntur, quo casu jus reciprocum observandum est. Si de ea re dubium sit, alienigena documentis authenticis de potestate superiore sua pe-

titis ostendat, cives austriacos cum patriæ suæ civibus jure æquo ibidem haberi. Subditi turcarum & provinciarum, in quibus exæquationem eam vigere notum est, omiſſa juris hujus reciproci probatione, subditos solummodo earum se provinciarum esse demonstranto.

CAPUT X.

De actione rationum redditarum,
seu processu rationario.

§. 165.

Rationem reddenti integrum esto, ab
iudice petere, ut, cui rationem reddit,
is eam adprobare, aut edita defectuum
enumeratione improbare cogatur. Peti-
tionem eam editor rationum coram iudice
suo, & ubi dominio cuidam de officio
eidem gesto reddantur, coram iudice do-
mini competente instituito. Iudex termi-
num aptum pro re nata ad adprobandas
vel improbandas rationes statuito.

§. 166.

Ubi finito termino defectus nulli editi sunt, editor acta rotulo concludi petito, iudex rationes adprobatas pronunciato.

§. 167.

Singuli defectus numeris progredientibus distincti notandi sunt, addita peculiari ratione defectus notati.

§. 168.

Primam defectuum expositionem explicatio, (leutationem vocant) hanc secunda defectuum expositio, eandem vero ulterior explicatio (leuteratio) sequitur. Primæ explicationi (leuterationi) terminus exceptionis, secundæ defectuum expositioni terminus replicationis, ulteriori autem explicationi terminus duplicationis statuitur.

§. 169.

Dominis privatis liceto rationes officialium suorum extra iudicium improbare,

re, declarationem earum decretoriam, seu schedam, quam vocant, residui edere; quæ tamen effectu civili eatenus caret, quoad rationum editori de ea juxta §. 71. provocare licet.

CAPUT XI.

De probatione.

§. 170.

Qui factum docet, actor seu reus, factum probato; factum, quatenus in probando actor, reusve sibi deest, & adversarius eidem contradicat, in definitione causæ verum non habetor.

§. 171.

Ea sola præsumtio, quæ speciali in lege fundata est, ab onere probandi liberare potest.

§. 172.

Judex, ni lege hæc judiciaria expresse definiatur, nec probationem litigantibus, nec edita probatione probationem ulteriorem injungito.

CAPUT XII.

De probatione per confessionem.

§. 173.

Circumstantia facti ab una parte in causa peragenda allegati, quam pars altera in iudicio confitetur, ea ipsa in causa plene probata habetor.

§. 174.

Quæ mandatarius, patronus, tutor curatorve pro cliente suo in iudicio circa factum confitetur, ea eadem in causa vera habenda sunt.

§. 175.

Confessio facta in iudicio ab uno litis socio ipsi soli, ceteris non officit.

§. 176.

§. 176.

Nemo ad confitendum de jure suo aut obligatione sua cogi potest. Quod quis extra judicium confessus est, adversarium a probatione non absolvit, nisi ei confessus fuerit, de quo sibi constiterat, ejus interesse veritatem rescire.

§. 177.

Confessio judicialis vel extrajudicialis facta eo fine, ut alteri ad probandum interserviat, in ipsum confitentem plenam efficit probationem.

§. 178.

Qui probationem suam in sola adversarii confessione fundat, is confessionem eam integram, quibus verbis & qua in re facta est, veram habeto, nec, rejectis circumstantiis sibi contrariis, iis, que pro se faciunt, solis utitor.

CAPUT XIII.

De probatione per instrumenta & scripturas.

§. 179.

Instrumenta publica in factum, cujus
caussa condita sunt, plenam fidem fa-
ciunt.

§. 180.

Instrumenta publica sunt 1.) scriptu-
ræ, quæ a tabulæ provincialis, judicii,
aliisve summi principis, aut ordinum pro-
vincialium officialibus ad edenda instru-
menta ea delegatis in rebus officii confi-
ciuntur; 2.) quæ a potestate superiore &
ministris ejus ad actus publicos & edenda
ejusmodi instrumenta delegatis in rebus

iti-

itidem officii eduntor; 4) scripturæ ab hominibus provinciarum exterarum ad edenda ejusmodi instrumenta publica auctoritate instructis conditæ, & pro more cujuslibet provinciæ publica fide sancitæ; 4.) protestationes cambii, a notario legitime constituto factæ, & quæ ab eo rite conficiuntur instrumenta, quatenus pro cujusvis provinciæ legibus fide publica ad probationis effectum gaudent; 5.) libri & commentarii proxenetarum, quos sensales vocant, legitime constitutorum; 6.) nativitatum, nuptiarum & mortium indices a parochis modo a lege præscripto confecti.

§. 181.

Instrumenta contra scribentem auctorem probant.

§. 182.

Instrumenta ejusmodi privata, ubi præscripta lege peculiari pro re nata forma instructa sunt, contra auctorem quam-

vis

vis simpliciter subscribentem fidem faciunt; chiographa tamen æris alieni post legem ea de re latam edita vel edenda, ut plenam fidem habeant, ab ipso auctore seu editore propria manu conscribenda & subscribenda, & casu contrario ab ipso editore cum duobus simul testibus, quos codex judiciarius exceptione omni majores declarat, subscribenda sunt.

§. 183.

Chiographum hac ratione instructum contra edentem semper probat; itaque exceptio non numeratæ pecuniæ non efficit, ut chiographi detentor alio modo ad probandam eam cogatur; non numeratam esse debitor ipse probato, siquidem eo ex capite chiographum impugnare se posse confidit.

§. 184.

Ubi pluribus foliis instrumentum conscriptum sit, folia ea filo, vel funiculo colliganda sunt, fimbriis fili, funiculive
cera

cera figillari conglutinatis, impresso ceræ instrumenti editoris sigillo: factum ni fuerit, folium, quod interpolari poterat, fide caret.

§. 185.

Ubi instrumenti privati editor scribendi rudis sit; testium duorum unus, qui instrumento subscribant, editoris nomen & cognomen subscribito, editor subscriptionem appposito signo manu sua exarato confirmato.

§. 186.

Testis sub animadversione & poena instrumentum non subscribito, nisi ab editore certior factus, instrumento eo voluntatem suam exprimi. Neque vero necesse est, testem instrumenti, cui subscripsit, argumentum scire.

§. 187.

Instrumentum privatum ab una parte pro se & in auctoris commodum conditum auctori fidem non facit.

§. 188.

§. 188.

At libri mercatorum legitimorum, inter quos & mercium fabricatores & pharmacopolæ referendi sunt, probationem semiplenam efficiunt, ubi pro eo, qui sequitur, modo habiti sint: 1.) rationes ex adversariis diurnis in libros commerciorum vel propria mercatoris manu, vel ab amanuensi, seu ministro probø, rationum perito, ad hanc rem delegato absque ulla mutatione aut litura transcribendæ, neque hi libri diversis plurium hominum scripturis eodem tempore variandi sunt; 2.) accepta & expensas rite & ordine recensent; 3.) annum, diem, personas, quibus & per quas creditum est, exprimant; 4.) res nullas aut rationes, quæ ad commercium non pertinent, contineant; 5.) sermone germanico, italico, gallico aut provinciæ vernaculo conscribantur. 6.) Mercator famæ integer esto, cujus, si ob

æſ alienum concursu publico petitus eſſet, innocentia plene demonſtrata ſit.

§. 189.

Semiplena hæc probatio, quam legitimi commerciorum libri efficiunt, non niſi in annum unum & ſex menſes valida eſto, computando annum a die crediti & ſex menſes ab ultima præteriti ejus anni die. Mercator itaque anno eo finito factam creditorum conſignationem debitoris ſubſcriptione confirmari faciat; reuentem ante exactos ſex eos menſes coram judice conveniat; ni faciat, libris ſuis vim probandi adimit. Sui tamen arbitrii eſt, vel poſt annum eum intra terminum ſex menſium lege ſibi datum actionem in debitorem movere, vel agnita a debitore & ſubſcripta creditorem ex libro commerciorum conſignatione conquieſcere.

§. 190.

Ubi commerciorum libri mercatoris alienigenæ, qui in hujatem mercatorem, quo-

quorum ei commercium erat, actionem ex iis movet, ex præscripto legum patriæ suæ habiti sint, jus mutuum & reciprocum strictum esto: itaque libri commerciorum mercatoris alienigenæ adversus mercatorem hujatam semiplenam probationem efficiunt, quatenus alienigena comprobet, jus idem probationis libris mercatorum hujatium in patria sua concedi.

§. 191.

Opificum libri vim quoque semiplenæ probationis habent, si ad regulas, quæ sequuntur, exigantur: 1.) opifax ipse bona fama, & si concursus in eum factus sit, innocentia ejus plene comprobata esto; 2.) commentarium diurnum habeto; 3.) acceptum expensum eidem inscribito; 4.) annum, diem, personas, a quibus jussum opus, & quibus & per quos traditum sit, diserte notato; 5.) postremo credita in commentarium relata ex opere facto & tradito orta sunt, atque

inde ad commentarium eum pertineant, oportet. Cæterum ratione temporis, quo libri opificum semiplenam probationem efficiunt, eadem, quæ de libris commerciorum §. præcedendi, lex esto §. 192.

Documenta non excerptim seu in epitomen redacta, sed integræ sunt communicanda; atqui ubi ex libro (quo nomine liber is intelligitur, qui plures & diversos, neque inter se conjunctos actus obligatorios continet) excerptenda sunt, textus integer rem controversam concernens exhibendus est.

§. 193.

Parti ei, contra quam scripta documenta allegantur, fas esto documentorum eorum archetypon, seu originalia adcurate & diligenter recognoscere, siquidem recognitionem eam intra dimidium terminum ad exhibendam allegationem suam contrariam lege sibi præfixum

vel

vel in iudicio, vel extra iudicium petat: quo termino dimidio, præterito exceptioni visibilis in originali vitii locus amplius non esto, nec nisi in actione orata, seu processu verbali inspectionem eam ipso constituto die petere jure liceto.

§. 194.

Mercatores, mercium fabricatores, & pharmacopolæ non coguntur libros suos in foro alio, quam quo negotiantur, inspiciendos proferre.

§. 195.

Originalia ea, quibus exceptio vitii visibilis opposita non fuit, penes editorem relinquenda, cætera a litigantibus obsignanda, & futuræ in iudicio recognitioni eodem statu, quo extra iudicium inspecta & obsignata fuere, non mutata reproducenda sunt.

§. 196.

Repertis inspectione extra iudicium originalibus suspectis obsignatisque, aut

denegata plane inspectione ea extra iudicium, fas esto ei, contra quem documenta ea scripta allegantur, inspectionem eam minimum tres dies post decursum dimidii termini ad edendam allegationem suam contrariam sibi præfiniti in iudicio petere; ni fecerit, originalia ea non suspecta habenda sunt.

§. 197.

Quam ob rem iudex diem quam brevissimum ad audiendas partes dicit. Ubi is, a quo originalia instrumenta edenda sunt, ea dicto die non ostendat; neque rotulo actorum includenda, neque in causæ definitione attendenda amplius sunt: deserto vero ab ipso adversario die, non suspecta autographa ea esse censeantur.

§. 198.

Facta recognitione iudex decreto in supplici libello, quo dies petitus & constitutus fuit, apposito clare & distincte
pro-

pronunciato, quæ originalia suspecta, quæ non suspecta habita sint, traditis editori cunctis originalibus, nisi si pars adversa ea, quæ suspecta arguit, usque ad causæ definitionem in judicio adservari postulet.

§. 199.

Itaque litigantes, seposita interdum eausa litis, quæstionem eam de adservando, apud judicem suspecto autographo peragunto, judex documentum, dum quæstio decidatur, penes se retinet, & an ulterius in judicio adservandum sit, pronunciato.

§. 200.

Ubi inspectionem petens vitium in autographo visibile nullum deprehenderit, aut adservari in judicio autographum non postulet, aut vero editor documenti paratum se ostendat ad deponendum in judicio usque ad definitionem causæ autographum documenti ejus pro suspec-

to habitum; triplici hoc casu litigantes, omiſſa conſtituto die diſceptatione, momenta ea de re, ſi qua adferant, in ſcriptis ad cauſſam allegationibus proferant; autographum vero documenti editi pro ſuſpecto habitum ni ab editore rotulo actorum addatur, vitium incuſatum in definitione cauſſæ pro vero habetor.

§. 201.

Qui documentum deperdidit, fas ei eſto, facta diſtincta ejus deſcriptione a judice petere, ut documenti ejus detentori indicatio ejus injungatur, & nec indicato eo, documentum ipſum antiquetur.

§. 202.

Porro judex interrogato eo, qui in id documentum obligatur, ubi juſtam rationem nullam in contrarium adferat, eos, qui detinent, edicto citato, ut ſpatio unius anni documentum id proferant, ni faciant, documentum ſe antiquaturum,

aucto-

auctorem ab omni obligatione in detentores documenti ejusdem absoluturum esse edicito.

l. iij. de probat. §. 203.

Citatio ea pro more consueto publicanda, & finito frustra spatio præfixo documentum antiquandum est.

§. 204.

Qui documentum absque culpa adversarii amisit, documentu ejus argumentum rationibus aliis jure comprobato: ubi adversarii culpa amissum est, nec argumentum ejus a neutra parte alia ratione jure probari possit; permissum eidem esto, argumentum documenti deperditi jure jurando confirmare.

l. iij. de probat. §. 205.

Instrumenti vetustate, aut alia de causa corrupti, ita ut lectu difficile sit, fas est ei, in cujus manu est, & cujuscunque ea interest, renovationem judicialem petere,

l. iij. de probat. §. 206. G 4 in-

interrogatis omnibus, contra quos instrumentum illud probare possit.

§. 206.

Ubi interrogati. in contrarium nihil sentiunt; instrumentum renovandum est, renovatum loco autographi in eos esto. Si exceptiones objiciant, resolvendæ eæ prius sunt.

§. 207.

Negantem documentum contra se allegatum manu sua exaratum esse allegans conferendo documentum cum alia ejus nota scriptura, aut alia ratione convincito, &, si opus sit, delato jure jurando confringito.

§. 208.

Adferente uno documentum a se allegatum scriptum olim a mortuo fuisse, altero, in quem allegatur, contradicente, probanti incumbit, quod adferit, conferendo scripturas, deferendo, si opus sit, jure jurando, aut aliis modis evincere.

§. 209.

§. 209.

Comparatio scripturarum quam fidem mereatur, iudex ex circumstantiis dignoscito.

C A P U T XIV.

D e

probatione ordinaria per testes.

§. 210.

Probationem per testes nisi per sententiam interlocutoriam iudicis instituere fas non est.

§. 211.

Plenam probationem, ubi ea non nisi per testes fit, testes duo fide digni, in dicendo testimonio concordantes efficiunt; ubi probationes aliæ per se quidem non sufficientes allegatæ sint, testimonium testis unius fide digni, vel etiam unius pluriumve testium suspectorum, quod probationi

de-

deest, explere potest. Neque eo minus testium plurium suspectorum testimonio probatio plena effici potest; & judex, num plena ea sit probatio, circumstantias accurate expendendo dijudicatio.

§. 212.

Ubi probatio per testes ab una alterave parte per se se, vel cum probationibus aliis conjuncta plena esse videatur; & rem circumstantiæ, quæ comprobandæ sunt, decidant; judex offerentem sententia interlocutoria ad probationem admittito.

§. 213.

Judex sententia interlocutoria distincte pronunciato, qui nominatorum testium (nec fas ei numerum testium definire) ad testimonium dicendum admittendi? qui rejiciendi sint? qui articuli probatorii testibus interrogandis proponendi? qui non admiscendi sint? Itaque nec circumstantias penitus definiat, nec in causa prin-

principali sententiam sub conditione ferat, verum rejectis juxta §. sequentes aut non idoneis, aut in inutiles, nulliusque ponderis articulos oblatis testibus, & rescatis articulis probatoriis inutilibus & otiosis, in sententia interlocutoria solos numeros admissorum, vel rectorum articulo- rum designato.

§. 214.

Rejiciendi omnino, nec sine expressa partis adversæ voluntate ad jus jurandum admittendi sunt testes, qui ob animi, corporisve habitum verum rescire certo non potuerunt, aut verum dicere certo non possunt, quales etiam sunt impuberes quatuordecim annos minores.

§. 215.

Rejiciendi omnino testes, & contradicente parte adversa ad jus jurandum non admittendi sunt damnati delicti criminalis, quod ex fraude, ad inferendum inscienti damnum, aut turpis lucri cupiditate

tate processit, exceptis, si qua ante inquisitionem, quam criminis ejus causa subire, testimonia dixerint.

§. 216.

Rejiciendi porro sunt testes, & contradicente adversa parte ad jus jurandum non admittendi 1.) consanguinei omnes ascendentes & descendentes; 2.) vir & uxor; 3.) ii, qui eadem in causa probantis patroni sunt vel fuere; 4.) qui directe vel indirecte commodum ex lite eadem sperant aut damnum metuunt. At nominati §. hoc testes ad integrandam probationem eatenus valent, quatenus probanti jus jurandum suppletoriummitteretur.

§. 217.

Suspecti, nec tamen rejiciendi sunt 1.) patruales & consobrini, & qui probantem linea obliqua propiori gradu contingunt; 2.) qui eodem gradu affines sunt; 3.) famulus, ancillave pro dominis, quibus

bus serviunt; 4.) judaeus pro judaeo in christianum; 5.) ii, qui duodevicesimum ætatis annum nondum adimplevere; 6.) duodevicennes testimonium dicturi de eo, quod antequam ætatem eam attigere, accidit; 7.) qui cum adversario suo magnas inimicitias gerunt; 8.) damnati delicti criminalis, quod nec fraude nec turpis lucri causa commissum est.

§. 218.

Inquisiti de delicto criminali, qui innocentiam suam plene comprobarunt, suspecti non sunt: suspecti contra sunt, si ob deficientiam probationum absoluti & dimissi fuerint.

§. 219.

Quam fidem testis suspectus faciat, judex pro rei circumstantiis accurate expendit.

§. 220.

Admissus sententia judicis ad probationem per testes, siquidem utraque
pars

pars sententiæ judicis acquieverit, tres dies post finitum gravaminum terminum, hoc est antequam octodecim dies lapsi sint, aut ubi cognitio ea ab tribunali supremo lata fuerit, intra dies quatuordecim probationem instituito; quibus incassum finitis perempta probatio esto. Quam ob rem editis articulis probatoriis, interlocutoria sententia ad probatis, testes ad respondendum admissos nominato; in quos articulos audiendus quisque sit, notato; diem, horam, decursum duodevicesimi diei locum testium interrogandorum postulato. Testes interlocutoria sententia admissos a probante non nominatos & præteritos postliminio inducere fas ei non esto.

§. 221.

In locum testis interlocutoria sententia admissi, ante interrogationem demortui, testem alium ejusdem notæ & fidei sufficere, & ut admittatur, a judice petere intra terminum ad instituendam probati-

bationem statutum probanti liceto. Judex hac de re diem dicito, & auditis partibus de petito decernito.

§. 222.

Ubi testes producti sub jurisdictione judicis, coram quo lis est, per se sint, judex diem ad testes vel per semet ipsum vel per delegatum interrogandos pro ratione rei, & ad summum trigessimum indicito.

§. 223.

Indicta die decretum statuti ejus diei una cum apographo articulorum probatoriorum parti adversæ spatio trium dierum insinuandum est: quo facto parti ei integrum esto, interrogatoria sua ad diem adferre; ni adferat, testes nihilominus audiendi sunt, nec interrogatoriis locus amplius esto.

§. 224.

Interrogatoria generalia alia non sunt, quam quæ sequuntur: 1.) quod testi-

testi nomen sit & cognomen? 2.) qua sit ætate? 3.) quo statu, conditione, dignitate? 4.) an probantis consanguineus, affinis? 5.) quo gradu? 6.) an cum parte adversa graves inimicitias gerat? 7.) quæ sint eæ inimicitiae? 8.) an ex lite ea utilitatem speret, aut damnum metuat? 9.) quam utilitatem? quod damnum? 10.) an ob testimonium dicendum promissum quidquam aut acceptum tulerit? 11.) quid? a quo?

§. 225.

Interrogatoriis propositis nullis, iudex vel delegatus, cui testes interrogandi sunt, testes pro modo supra demonstrato generaliter ex officio interrogato: testem articulos probatorios adfirmantem repetita interrogatione quærito: unde compertum id sibi sit? testem obscure & vage respondentem: "id vero ipsum se, testem scire," & similia, responsione ea non contentus dimittito.

§. 226.

Claram scientiæ circumstantiarum, quas testis promit, rationem inquirito, propositis quamvis ab altera parte interrogatoriis. Testis, qui ejus rei, quam pro testimonio dicit, rationem adfert nullam, nulla fide in re ea esto.

§. 227.

Si testes jurisdictioni judicis, coram quo lis vertitur, per se non subsint, judex, exhibito sibi una cum probatoriis articulis supplici libello, judicem testium competentem literis requisitoriis compellendum decernito, ut testes interroget, & quæ pro testimonio dixerint, scripto sibi transmittat, recepta in se sumtuum interrogationis ejus compensatione. Probanti itaque cum supplici libello probatorii articuli multiplicandi sunt pro numero judicum, quibus interrogandi testes sunt. Testis, qui sub jurisdictione par-

tis

tis alterutrius est, non quidem a iudice proprio, sed ab eo, coram quo lis est, interrogator, aut vero iudex proximus ad interrogandum eum requirendus est.

§. 228.

Decretis literis his requisitoriis, decretum illud cum apographo articulo-
rum probatoriorum parti adversæ intra
tres dies insinuator; adversarius spatio
dierum quatuordecim interrogatoria sua
edito, literis requisitoriis una cum arti-
culis probatoriis includenda.

§. 229.

Interrogatoriis ab adversario non
editis, literæ eæ requisitoriæ una cum
articulis probatoriis & interrogatoriis
§. 224. præscriptis, iudici, ad quem
spectant, sine mora transmittendæ sunt,
addita clausula, ut in claram scientiæ
rerum, quas testis in articulos probato-
rios expromit, rationem penitus indaget.

§. 230.

Judex requisitus testes ex officio citato, interrogato, quæ pro testimonio dixerint, causæ judici non cunctanter transmittito.

§. 231.

Ubi interrogatio testium, qui eodem sub judice sunt, intra dies quatuordecim a die præstiti a testibus jurisjurandi absoluta nondum sit, aut testium mora, qui alia sub jurisdictione sunt, retardetur; probans seu testes producens judici controversæ causæ moram illatam accusato, judex mulctam testibus comminando, aut delegatum ad interrogationem eam superiori ejus denunciando interrogationem promoveto.

§. 232.

Quemcunque judex suus ad dicendum testimonium evocat, testimonium non invitus dicit; renitentem judex mulcta pecuniaria & poenis aliis compellito.

§. 233.

§. 233.

Testis quilibet ante interrogationem de perjurio admonitus jurato dicito, se ad ea, quæ interrogatus fuerit, sine restrictione mentali, aperte nec ambigue, id quod sentiat & quod verum sit, absque studio vel odio ullius responsurum, nec quidquam omissurum, aut de eo, quod pro testimonio dicturus est, cuiquam patefacturum, priusquam ab ipso iudicio publicum factum sit. Ceterum litigantibus integrum esto aut ipsis per sese, aut per procuratorem in iure jurando eo præsentem esse.

§. 234.

Judex testes audiendos pro conditione eorum de perjurio decenter & prudenter admoneto.

§. 235.

Testis juraturus, seu clericus seu laicus, mas vel femina, pollice & pri-

mis duobus digitis manus dexteræ porrectis jurato.

§. 236.

Formula jurantis hæc esto: ita me Deus adjuvet. Judæis formula hactenus usu recepta eadem impostera esto.

§. 237.

Testis unusquisque semotis partibus & testibus reliquis audiendus est; quæ quisque pro testimonio dixerit, ea ex ordine articolorum probatoriorum, additis in unamquamque interrogatoriis eo pertinentibus, ipsis, quoad ejus fieri potest, testium verbis scripto excipienda sunt, scripto excepta testi legenda tradantur, saltem prælegantur; prælectis testis subscribito; scribendi rudis signo aliquo manu sua facto notato, & ad subscribendum nomen suum manu aliena viri ad hanc rem rogati utitor.

§. 238.

Quæ testis in testimonio edito, dum ipsi prælegitur mutat aut adjungit, ea in fine testimonii editi ipsis testis verbis scripto adduntur, testimonio ipso nec mutato, nec interpolato.

§. 439.

Testi in loco, ubi interrogatur, commoranti pro tempore ad dicendum testimonium impenso nihil debetur; testi tamen operario pro arbitrio judicis temporis jactura compensanda est: qui in loco eo non morantur, iis sumtus vecturæ pro ratione conditionis aut valetudinis sibi debitæ rependendi sunt, & decens in diem honorarium pro arbitrio judicis interrogantis a producente persolvendum.

§. 240.

Testes in judicio testimonia dicunt. Infirmos aut gravi alia causa impeditos judex pro sua prudentia domi illorum interrogato.

§. 241.

Parte una ad probationem per testes admiffa, probatio contraria parti adverfæ, fi quidem ponderofam offerat, eadem interlocutione refervanda eft, expreffis fententia interlocutoria ea testibus admiffis & probatoriis articulis: probationem eam contrariam pars adverfa quatuordecim diebus ab infinuatis fibi articulis probatoriis inftituito; ni fpatio eo inftituat, ab inftituenda præcluditor.

§. 242.

Probationis contrariæ idem ac probationis primæ inftudiendæ ordo & modus efto.

§. 243.

Ubi finitum testium articulis probatoriis nominatorum examen, & quæ pro testimonio dixerint, fcripto congefita jam effe ephemeride in iudicio publice affigenda declaratum fuerit; parti utrique
inte-

integrum esto, apographa eorum, quæ pro testimonio dicta fuere, a iudicio expetere; apographo dies, quo editum fuit, a cancellaria indicandus.

§. 244.

Producenti jus esto, nulla alia re allegata, postulare, ut acta rotulo concludantur & causa definiatur. Allegationem tamen probatoriam, si quam edere volet, termino quatuordecim dierum a die eo, quo apographa testimoniorum edebantur, edito: non edita spatio eo allegatione ab edenda ea excluditor.

§. 245.

Allegationem probatoriam a producente tempore suo editam, & parti adversæ insinuatam, pars adversa intra quatuordecim dies exceptione sua excipito; nulla allegatione a producente edita nulla, integrum adversario esto, momenta ea, quæ in probatione pro se
face-

facere credat, repetere, & allegatione sua explicare, producente ipso non audito; allegationem attamen eam quatuordecim diebus post terminum eum, qui producenti ad edendam allegationem suam ulteriorem finitus erat, edito; non edita, pro deserta esto.

§. 246.

Circumstantiam aut documentum ante sententiam interlocutoriam nec explicatum, nec editum allegationibus his non movento; novum, quod adjunctum fuerit, pro nullo esto.

§. 247.

Præter duas allegationes eas concessa alia non esto.

CAPUT XV.

De

probatione in perpetuam rei memoriam.

§. 228.

Cui jus est in alterum, quamvis conditioni superstructum, nec scripto tamen documento confirmatum, jus itidem ei est, scriptum ab altero documentum juris ejus sumtu suo exigere.

§. 249.

Quo renuente, fas sibi esto, renuentem edita actione ad edendum documentum compellere.

§. 250.

§. 250.

Qui actionem ab altero præmetuit, contra quam validas habeat probationes, scripto quidem non firmatas, jus ei esto scriptum earum documentum ab altero petere, recusantem coram iudice convenire.

§. 251.

Qui teste idoneo, quo actionem aut exceptionem suam iudici probat, quacunque de causa frustratum se iri non sine ratione præmetuit, fas ei esto petere, ut testis is vel ipsa in lite, vel ante litem in perpetuam rei memoriam pro iudicio audiatur.

§. 252.

Probatio in perpetuam rei memoriam coram iudice eo instituitur, apud quem futura juris ejus vel actio vel exceptio edenda est.

§. 253.

Judex indicta eam ad rem die partem adversam interrogato, atque an proba-

bationi ad perpetuam rei memoriam locus sit, qui testes, & quos in articulos probatorios audiendi sint, edicito. Decreta ad perpetuam rei memoriam probatione modus & ordo probationis, qui capite præcedenti, idem esto.

§. 254.

Ubi in mora periculum sit, nec quæ priori §. statuuntur, observari possint, aut si instituta jam probatione ad perpetuam rei memoriam pars adversa certo non innotescat; judex propositis ex officio interrogatoriis generalibus testes in solos articulos probatorios audito, rationem scientiæ uniuscujusque penitentiorem perquirito. Atqui eo in casu adversæ parti integrum esto, dum ultimam suam allegationem scripto edat, propositis interrogatoriis testes antea jam juratos, & jurisjurandi ejus admonitos interrogare. Quæ testes in caussis §. hoc designatis pro testimonio dixere; ea in judicio ob-

obsignata adservanda sunt, nec resignanda, nisi quum iudex in testes solos ad perpetuam rei memoriam interrogatos sententia interloquutus fuerit, aut ubi pluribus admissis testibus admissorum quoque interrogationes finierit.

CAPUT XVI.

De

probatione summaria per testes.

§. 255.

Si qua pars circumstantiæ, circumstantiarumve facti scripta a testibus testimonia adferat, pars altera consentiendo, ut testimonia ea jurejurando a testibus confirmentur, jus suum interrogandorum testium remittat: judex caussa seu scripto, seu ore peracta non probationem ordinariam, sed testimonia jure jurando confirmanda esse decernito. Attamen in processu verbali, consentiente testium jurejurando parte adversa, judex pro arbitrio
te-

testes ipsos ad diem convocato, ipsorum testimonia præsentate parte utraque (habita ratione §. 20.) protocollo excipito, omissa probatione ordinaria testimonia jure jurando a testibus confirmanda edicito.

§. 256.

Decreto jure jurando de dictis testimoniis aut scripto editis, pars probans post tres dies, quam ea judicis sententia in rem judicatam abierit, nempe ante lapsum diem undevicesimum, aut ubi a iudice ultimo lata sit, intra quatuordecim dies diem ad præstandum jus jurandum petito, ni faciat, probatio pro deserta esto.

§. 257.

Pars utraque cum testibus ad diem constitutum vocator; jus jurandum tamen, absente quamvis una, aut utraque parte, præstandum est.

§. 258.

Testes, ubi diem constitutum ipsi deserunt, mulctis pecuniariis, atque aliis pænis ad comparandum coguntur; itaque si sponte coram iudice causæ controversæ in edita ab se testimonia jurare nolint, pars probans coram iudice eo, cujus sub jurisdictione testes sunt, diem constitui postulato.

CAPUT XVII.

De probatione per expertos.

§. 259.

Probatio per expertos (experti sunt, qui rem, de qua agitur, iusta artis scientia & iudicio æstimare possunt) instituenda non est, nisi sententia interlocutoria, aut iudicis decreto inducatur; at iudex eam non nisi necessariam & causa satis cognita inducito.

§. 260.

Inducitur hæc probatio petente eam una vel altera parte decreto iudicis: 1.) ubi periculum sit, ne forma rei controversæ immutetur, priusquam iudex cog-
ni-

gnitionem rei ejus habuerit; 2.) ubi periculum aliquod in mora sit, ne pars adversa de re ea interrogari possit; 3.) aut si audita parte altera pars utraque in probationem eam consentiat.

§. 261.

Concessa per sententiam interlocutoriam probatione ea, pars probans spatio §§. 227. & 263. finito diem ad eam rem petito; ni petat, probatio pro deserta esto. Judex ad inspiciendam rem diem, horam, locum statuito, expertos, & ni rem inspicere ipse velit, delegatum unum aut duos e judicio nominato. Quodsi experti designati in loco existant, judex nec alios, nec eos, qui artem, scientiamve, ad quam res controversa pertinet, pro conditione sua, munere, aut negotio publice non exercent, invitos nominato.

§. 262.

Ubi probatio ea per decretum inducitur, decreto eo diem simul judex statui-

to, expertos, & quos pro re nata delegat, nominato.

§. 263.

Im probatione ea expertus is non admittendus est, cujus testimonium in re ea controversa rejiciendum, aut suspectum tantum foret: quem judex ita nominaverit, eum rejicere & alium requirere parti utrique intra dimidium terminum diei ad inspiciendam rem statuti liceto; secus audienda pars nulla amplius esto.

§. 264.

Rejecto itaque justa aliqua de causa experto ab una, alterave parte, judex in ejus locum expertum alium continuo sufficito, partem adversam de novo experto rite edoceto.

§. 265.

Judex diem ad inspiciendam rem statuendo congruam una summam in sumtus diei dicti decernito, qua, ni eam pars probans cum judice, & expertis ultro

trans-

transegerit, a probante exacta, rem inspicio, aut inspiciendam curato, absente quamvis una vel utraque parte.

§. 266.

Priusquam inspiciatur res, iudex ab eove delegatus expertos antea juratos iuramenti sui explicite admoneto, non juratos jurejurando adigito, ut rem controversam adcurate inspiciant, & quæ iudici de ea scitu necessaria sint, ingenue & clare ostendant.

§. 267.

In re inspicienda fas esto partibus, quod cuique opportunum videatur, expertos admonere.

§. 268.

Plena probatio per expertos unanimi duorum expertorum arbitrio de qualibet rei qualitate, quæ probanda est, efficitur, dissentientibus ipsis iudex ab eove delegatus tertium adjungito, juratum,

prout supra demonstratum est, aut de jurejurando admonitum.

§. 269.

Arbitrium, cui tertius accedit, ratum esto, si neutri accedit, inspectio ea adjunctis aliis expertis iteranda esto.

§. 270.

Expertis arbitria sua statim, & antequam partes a die constituta discedant, scripto edita, & subscripta judici, aut delegato judicis tradunt, aut vero ore pronunciata judex, ab eove delegatus iusto protocollo explicite excipito; expertis protocollo ei subscribunt. Arbitria ea de sola rei controversæ qualitate, præterito omnino partium jure, edenda, atque judici continuo tradenda sunt.

§. 271.

Judex, ejusve delegatus expertorum arbitria partibus statim, & antequam discedant, prælegito, quod forte obscurum aut mancum interciderit, extemplo cor-

rigi

rigi facito, & correctionem in fine arbitrii
eujusvis notato.

§. 272.

Arbitrii expertorum exemplaria petere parti utrique fas esto. Atqui ubi probatio ea per expertos sententia judicis interlocutoria concessa fuit, parti utrique citra ulteriorem allegationem integrum est petere, ut acta rotulo concludantur, & caussa definiatur. Quodsi probatio ea per decretum inducta fuerit, pars utraque arbitriis expertorum pro suo jure & libitu utitor. Cæterum superarbitrio expertorum locus non esto.

§. 273.

Aestimatio, id est, pretii rei demonstratio, eodem modo peragenda est, rite peracta ea superæstimationi locus amplius non esto. Et quum pretium rei regula aliqua generali describi non possit, aestimatores jurejurando obligati verum rei pretium, expensis adcurate omnibus

136 *Cap. XVII. De probationi per expertos.*
rei circumstantiis indicanto: in re vero
immobili verus rei fructus annuus præci-
puo respectu esto.

§. 274.

Inspectionem judicialem iudex sine ju-
sta & sufficiente ratione non decernito,
dum autem eam decreverit, viros exper-
tos duos adhibeto, servato ordine &
modo superius demonstrato.

C A P U T XVIII.

De juramento litis decisivo.

§. 275.

Pars ea, quæ in caussa controversa transigere jure potest, parti quoque adversæ facti circumstantias contradicenti, quamvis ab omni probatione destituta, jusjurandum deferre jure potest.

§. 276.

Cui jusjurandum defertur, jus ei esto conscientiæ probatione contraria exonerandæ, atque ea probatio, ubi ad testes provocet, sententia judicis interlocutoria concedenda est; quodsi manca ea, &
in-

invalida sit, fas ei non esto nec acceptare jusjurandum sibi delatum, nec referre.

§. 277.

Probatione contraria exonerandæ conscientiæ non oblata, ubi is, cui jusjurandum defertur, ad id præstandum se offerat, jusjurandum id ab eo, cui delatum est, præstandum: si præstitum non sit, pro relato habendum esse pronuntiator: ubi delatum referat, relatum adversæ parti iudex injungito, quod relatum jusjurandum sine exceptione ulla præstandum est. Quodsi is, cui jusjurandum defertur, in neutram partem distincte se declaret; sententia iudicis adigitor, aut juramentum acceptare, aut illud deferenti referre.

§. 278.

Quatenus jusjurandum, quod delatum referri nequeat, ab eo, cui defertur,
ni-

nihilominus acceptandum sit, judex pro rei circumstantiis expendito. Si jure delatum decernit; quin exceptioni locus sit, præstandum est.

§. 279.

Offerens se jurijurando sibi delato si circumstantias ab adversario allegatas *pro sua solius scientia et recordatione* jurato contradicat, sufficit; quodsi circumstantiæ, quas ipsemet allegaverit, jurejurando firmandæ sint, eas absolute & absque clausula jurejurando confirmato.

§. 280.

Litiganti in propria causa jusjurandum litis decisivum in proprio & alieno facto deferri jure potest; idem litiganti in causa aliena non nisi de facto proprio jure defertur.

§. 281.

Judex sententia formulam jurisjurandi clare præscribit, neglectis & omissis otiosis, nec pertinentibus ad rem circumstantiis, in quas jusjurandum id uni ab altero delatum & quamvis sponte acceptum fuerit.

§. 282.

Quem judex ad recipiendum in se jusjurandum litis decisivum, vel ad referendum, aut declarationi suæ convenienter præstandum sententia obligaverit, is tribus diebus, postquam sententia ea in rem judicatam abierit, id est, ante lapsum diem duodevicesimum, aut si sententia ea ab ultimo judice lata sit, intra dies quatuordecim ab insinuata sibi sententia voluntatem suam judici scripto declarato; non declarata ea jusjurandum delatum pro relato esto.

§. 283.

Ubi delatum juramentum præstare se velle declarat, judex diem ad præstandum jusjurandum indicito. Quo die, eo non præstito, ad præstandum idem non admittitor, atque contrarium ejus, quod jurandum ipsi erat, pro vero habetor.

§. 284.

Ubi vero deferenti jusjurandum refert, aut declarationem voluntatis suæ ejus rei causa tempore præscripto non edit, pars adversa spatio trium dierum ab insinuata sibi declaratione ea, vel edita declaratione nulla, post lapsum termini ad præstandum delatum jusjurandum statuti, diem ad præstandum id jusjurandum expresse, aut tacite relatum petito, atque die eo illud præstato: non præstito, contrarium ejus, quod jurare debuerat, pro vero habetor.

§. 285.

Qui ad præstandum relatum sibi jusjurandum sententia judicis obligatur, is post tres dies, quam sententia ea in judicatum abierit, aut ubi sententia ea ab ultimo judice lata sit, quatuordecim diebus ab insinuata sententia diem ad præstandum id jusjurandum petito; ni faciat, contrarium rei ejus, in quam jurare debuerat, pro vero habetor.

C A P U T X I X .

De jurejurando suppletorio.

§. 286.

Ubi in circumstantia gravi, litis decisiva pars non quidem probationem plenam, attamen semiplenam, aut semiplena majorem allegaverit, seque ad circumstantiam eam jurato confirmandam obtulerit, judex parti ei tum demum, cum reliquæ caussæ circumstantiæ cum eo, quod adferit, consentiunt, & fidem ei adstruunt, juramentum suppletorium deferre poterit.

§. 287.

Ubi neque se offerat, nec parti alteri,
prout supra præscriptum est, jusjurandum
litis decisivum deferat, circumstantia,
quam adserit, fide nulla esto, nec fas,
adversæ parti jusjurandum purgatorium
deferre.

CAPUT XX.

De in litem jurando.

§. 288.

Qui vi injusta alterum lædit, rem alienat, aut cujus culpa res perditur, aut corrumpitur, quam esse rem alterius, aut ab altero petatum iri scit: qui, quod tradendum alteri, conficiendum, aut faciendum sibi probe esse novit, tempore fixo nec tradit, nec conficit, nec facit; in eum læso jus esto, damnum illatum tanti, quanti jurare se velle obtulerit, aestimare, judex offerentem ad jusjurandum admittito.

§. 289.

Actor damno imputato, quidquid in jure suo tempore fixo sibi non præstito vel damni emerferit, vel utilitatis cessaverit.

§. 290.

Actorem, si modum in æstimando excefferit, judex in sententia sua, prout æquum est, civili moderatione coerceto, habita potiore ratione læsi, quam lædentis, & quamvis diserte se non offerenti, jusjurandum in summam moderatione sua finitam pro re nata ex officio deferto.

§. 291.

Qui quidem sibi jure deberi, ejus vero, quod repetit, summam sufficiente probatione non edocuerit, neque ex ipsa rei indole edocere potuerit; eum judex in summam eam, quatenus ex ipsa actione non emergant graviores causæ ad modum illi statuendum, jurare permittito.

§. 292.

§. 292.

Ubi vero summam eam sufficiente probatione edocere potuisset, nec tamen edocuisset; iudex quidem jusjurandum ipsi permittito, sed summæ illi sententia sua, habita potiore ratione adversæ partis, modum æquum statuito.

CAPUT XXI.

De juramento manifestationis.

§. 293.

Qui ad profitendum æs alienum, aut bona jure obligatus est, petente parte contraria veritatem professionis suæ jurato.

§. 294.

Qui conscientia de reticentia & occultatione bonorum profitendorum præsumuntur, petente actore, quidquid de bonis illis notum iis sit, profitentor, professionem jurejurando confirmanto.

CAPUT XXII.

De jurejurando in genere.

§. 295.

In præstando jurejurando nec cærimoniam aliæ, nec formulæ adhibeantur, quam quæ cap. XIV. §§. 242. & 243. præcepta sunt.

§. 296.

Qui rem controversam condonare potest, potest & jusjurandum remittere.

§. 297.

Jusjurandum judiciale per procuratorem præstari valide nequit, sed ab eo ipso, cui defertur, præstandum est.

§. 298.

Probationem, vel antiprobationem jurejurando suscepturus, jus id jurandum post tres dies quam sententia in rem judicatam abierit, id est, ante lapsam diem duodevicesimum, & ubi sententia a iudice ultimo perlata sit, intra dies quatuordecim ab insinuata sibi sententia præstato; non præstato, probatio ea, vel antiprobatio deserta esto.

§. 299.

Ubi absens a foro ob nimium dispendium, incommodumve ad præstandum jusjurandum sistere se non possit; procurator absentis tempore præscripto literas requisitorias ad iudicem loci, ubi absens moratur, edi petito, ut iudex is ex transmissa sibi una cum literis requisitoriis formula jusjurandum præstari faciat, de præstato jurejurando causæ iudicem edoceat, & formulam simul remittat.

§. 300.

Integrum esto parti adversæ jurijurando ei per semet interesse, aut alium pro se eo delegare; quod ubi facere non sataget, jusjurandum nulla habita ratione absentiaë ejus præstandum est, atque id literis requisitoriis addendum.

§. 301.

Si fieri non possit, ut jusjurandum requisitione ea exigatur, formulam jurisjurandi is, a quo præstandum est, subscriptione sua autographa confirmato, ac sublata difficultate, quæ a jurando eum impedierat, quatuordecim diebus postea diem ad jurandum indici petito.

§. 302.

Formula tali modo confirmata, quoad impedimentum præstandi jurisjurandi existit, pro præstito esto, & quæ sententia secundum id judex decreverit, juranti jura tribuit. Integrum tamen esto parti adversæ pro rei circumstantiis cautionem

ab eo exigere in tempus id, quo sublato jam impedimento, jus ipsum jurandum non præstiterit.

§. 303.

Qui ob valetudinem, aut ætatem in judicio jurare non possunt, domi suæ coram uno, aut duobus viris a judice delegatis juranto.

§. 304.

Judex, nec citato adversario, ubi is procul a foro moretur, jusjurandum exigito, integrum tamen ei esto jurijurando vel per semet ipsum, vel per procuratorem interesse.

§. 305.

Si pars aliqua ante jurandum nova probationis, aut antiprobationis argumenta repererit, & justis rationibus ostendat, se argumenta ea nec protelandæ, nec intricandæ litis gratia reticuisse; judex partem eam, omissa partis adversæ jurejurando, ad instituendam probationem

nem, aut antiprobationem eam admittito.

§. 306.

Ubi probatio ea, vel antiprobatio efficax non fuerit; jusjurandum ab adversa parte amplius non exigendum est, sed pro præstito habendum.

§. 307.

Pars jusjurandum in judicio offerens, quod subsequente judicis sententia sibi deferitur, ubi ante jurandum moritur; jus id jurandum, sive ante, seu post sententiam mors consecuta sit, pro præstito esto, nisi pars ipsa jusjurandum appellatione interposita, aut alio modo retardaverit.

§. 308.

In teste hæc regula tum demum obtinet, cum is in judicio die quodam dicto ore, vel edita scripta declaratione ad testimonium suum jurejurando confirmandum se obtulerit, eique adversarius consenserit, atque ita de jure suo testem inter-

terrogandi decesserit, iudex consequente sententia iurandum decreverit, testem vero ipsum, quin mora ulla intercesserit ab eo, pro quo iuraturus erat, in iurando mors præverterit.

§. 309.

Siquis perjurium ab adversario factum probare se posse confidat; is capita & documenta accusationis suæ ad iudicium poenale deserto, a quo pro re nata inquisitio consequens ex officio instituitur.

§. 310.

Confessus de perjurio, aut convictus, quidquid perjurio eo evicit, cum damno omni & sumtu repedito.

§. 311.

Testibus vero quamvis perjurium confessis, pars causæ victris illorum testimonio, ut quidquam restituat, non obligatur; victor rem suam a teste perjurium confesso repetito.

§. 312.

§. 312.

Testibus aliter de perjurio convictis, ubi, exceptis eorum testimoniis, documenta reliqua ne probationem quidem semiplenam efficiant, pars victrix causam victæ restituito: quodsi semiplenæ sufficiant, modus procedendi idem esto, qui supra de jurejurando suppletorio præscriptus est. Neque eo minus is, qui testem ad perjurium illexit, non modo ad præstandum indemnem penitus adversarium tenetur, sed pro lege pænali insuper puniendus est.

CAPUT XXIII.

De rotulo actorum.

§. 313.

Posteaquam allegationes omnes exhibitæ sunt, iudex ultima earum parti adversæ ad inspiciendum decreta, litigantibus diem octavum ad acta rotulo concludenda definit.

§. 314.

Allegatione a parte una tempore statuto non exhibita, pars altera, si volet, acta rotulo concludi postulato; iudex parti utrique diem octavum in id statuito.

§. 315.

§. 315.

Integrum esto parti uni, usque dum altera rotulum actorum quærat, elapso quamvis termino allegationem suam edere, a die quæsitæ rotuli non amplius admittendam, nisi eadem die, qua rotulus quæritur, edatur.

§. 316.

Judex virum e judicio delegato, quo præsentæ rotulus actorum conficiatur. Delegatus is jussas inrotulationes protocollo adcurate notato.

§. 317.

Pars unaquæque communicatas sibi scripturas adversarias earumque allegata ad rotulum edito, neque, ut aliæ edantur, permittere tenetur: neutra pars autographa edere tenetur, nisi adversarius vitia in iis visibilia reprehenderit.

§. 318.

Rotulus actorum horis iudicii confuetis conficitor; atqui ubi horam unam, postquam iudicium agi coeptum est, una pars adhuc absit, pars altera cum delegato e iudicio viro aut rotulum perficito, editis propriis suis allegationibus earumque adjunctis, aut prorogationem diei ad perficiendum rotulum postulato, intentata apta parti adversæ mulcta, ni scripturas sibi communicatas ea die ad rotulum edat.

§. 319.

Absente parte utraque nec edocta clientum ipsorum subscriptione desertæ inrotulationis causa, delegatus ad faciendam inrotulationem absentiam eam iudici ostendito; iudex, dictata parti utriusque conveniente mulcta, inrotulationem in tertium postea diem, intentato mulctæ duplo, si iterum absint, patrato.

§. 320.

Scripturarum omnium & allegatorum justa descriptio seu index conficiatur, cui pars utraque, & delegatus a iudice subscribant: descriptionem eam seu indicem pars utraque domi, si volet, confectum in promptu habeat.

§. 321.

Ubi in inrotulatione de edendo ad acta instrumento aliquo contradictio oritur, instrumentum ipsum ad acta edendum est, notatis simul iis, quæ pars adversa contradixerit.

§. 322.

Judici, ubi actorum inrotulationi præesse ipse nequit, delegatus e iudicio ad eam rem acta rotulo conclusa continuo tradito.

§. 323.

In processu verbali descriptio seu index documentorum ab utraque parte allegatorum & ad rotulum editorum confici-

ficitor, notato adcurate titulo & die
cujusvis documenti, & partis edentis no-
mine, atque is index a litigantibus sive
eorum patronis subscriptus protocollo
adjungitor.

CAPUT XXIV.

De sententia.

§. 324.

Lites iudex, quantum potest, maturando sententia definire satagat.

§. 325.

Judex litis consortes omnes, qui vel scripta actione allegationibus subscriptis, aut mandatis nomina edidere; vel verbali processu die statuta per semetipsos vel per procuratorem comparuere, sententia ita exprimito & nominato, ne de iis impofterum dubium esse possit: mercatorum societates sat esto eo nomine designare, quod vulgo & in publico negocia-

torum albo seu protocollo præ se ferunt. Nominatis partibus, causam, de qua agitur, clara & distincte enunciato. Decisio ipsa partium petito consentanea, perspicua, brevis esto, præteritis decidendi rationibus, seu motivis.

§. 326.

Si sententia parti uni ad finiendam litem quid injunxerit e. c. probationem, jusjurandum & similia, judex tempus, quo id ex præscripto codicis judiciarii præstandum sit, & damnum consequens, ni instituta res ea fuerit, sententia exprimito. Ubi vero ex facto parti jus aliud, quam quod ea petito suo expresserat, competere appareat, jus id parti ei sententia reservare fas esto.

§. 327.

Sententiæ partibus neque in judicio prælegendæ, neque publicandæ sunt, sed vel ipsis vel earum procuratoribus in manus a judice quamprimum insinuandæ.

§. 328.

§. 328.

Sententiæ, contra quam ulterior juris via patet, latæ rationes iudex, indicatis allegationum in caussa editarum momenti, paratas habeto, ut partibus, si id petant, in cancellaria saltem intra tres dies ab insinuata sententia computandos edi possint; opiniones seu vota singularia autem in deliberatione caussæ forte edita non inserantur.

CAPUT XXV.

De
 adpellatione, revisione, & quere-
 la nullitatis,

§. 329

Læsus sententia aut post causam ex ordine pertractatam, aut ob absentiam aut ob silentium partis unius in contumaciam lata, aut læsum se reputans seu respectu causæ ipsius, seu obligationis alicujus causæ accessoræ, injunctæ probationis, aut cujuscunque conditionis aut saltem sumtum litis, intra quatuordecim dies ab insinuata sibi sententia, de ea, si volet, adpellato. Ast 1.) de sententia interlocutoria,

toria, quæ causæ principali præjudicium non adfert; 2.) de sententia, qua injuriæ verbales mutuo tolluntur; 3.) de sententia in confessionem perlata adpellare haud fas esto.

§. 330.

Adpellaturus adpellationem coram primo suo judice introducito. In processu verbali sat est, si quis sententia se læsum ore in judicio declaret.

§. 331.

Ubi sententia capita plura contineat; adpellaturus ea, quibus se læsum reputat, in adpellationis introductione clare enunciato; quæ clare non expresserit, ea in rem judicatam abeunt, nec mutari amplius possunt.

§. 332.

In introducenda adpellatione fas esto adpellanti gravamina, quibus superstruitur, aut simul, aut libello separato, termino dierum quatuordecim, coram eo-

dem iudice edere. Quo termino præterlapso allegatio gravaminum pro desertâ esto, adpellatione interim non labefactata.

§. 333.

Libello gravaminum nec circumstantiæ facti, nec probationes aliæ proponantur, quam quæ in primo iudicio sententia dijudicatæ fuere: nova, quæ moventur, in perferenda sententia momenti nullius sunt.

§. 334.

Judex introductionem adpellationis parti adversæ insinuato, ut spatio quatuordecim dierum exceptionem suam edat; introductionem tardius exhibitam non nisi tum, cum pars adversa interea exsequutionem sententiæ imploraverit, mox repellito. Quin & post decretam exceptionem adpellationem tardius introductam repellito, 1.) ubi mora ea in excepti-

ceptione redarguitur aut 2.) ab adverfario exceptio nulla edita fit.

§. 335.

Libellum gravaminum tempore fuo editum eodem modo ac exhibitam feperato adpellationis introductionem judex parti adverfæ infinuato ad edendas uno tenore exceptiones in introductionem fimul ac libellum gravaminum.

§. 336.

Exceptio tempore fuo edita adpellanti ad infpiciendam eam infinuanda, tardius edita rejicienda eft.

§. 337.

Adpellatione oretenus interpofita judex partes fpatio quatuordecim dierum citato; ubi fententia plurium capitum fit, ea, contra quæ adpellatur, explicato; gravamina, & exceptiones protocollo judicii notato; protocollum id loco actorum adpellationis habetor.

§. 338.

Judex adpellationis introductionem, libellum gravaminum, exceptiones adversarii, & acta causæ omnia, in judicio interea accurate & ordine suo adfervata, & ubi causa processu verbali acta sit, acta rotulo conclusa una cum sententia, rationibus decidendi, atque ubi pars utraque adpellationem interposuit, conjuncta utrinque simul cum relatione sua judici superiori ex officio remittito. Judex superior causa quam maturrime, & ubi pars utraque adpellaverit, sententia una definita, sententiam eam adpellatoriam una cum actis sibi transmissis ad judicem priorem remittito, & ubi sententiam prioris judicis reformarit, rationes addito, parti, quæ id petat, edendas.

§. 339.

In capita ea, de quibus adpellatio expresse interposita non est, elapso adpel-

pellationis termino petenti victori exsequutionem iudex decernito; de quibus adpellatio interposita est, exsequutioni in ea decernendæ, dum sententia adpellatoria definiatur, supersedeto: parti interea victrici, si petat, aut pignore, aut apta cautione alia securitas præstanda est.

§. 304.

Modus peragendæ revisionis idem esto. Ubi sententia primi iudicis sententia iudicis secundi confirmata est, revisio nulla esto. Atqui ubi sententiam primam secunda partim confirmet, partim reformet, revisioni nonnisi in ea, quæ reformata fuere, locus esto.

§. 341.

Pendente revisione victori causæ securitatem §. 339. concessam petere fas non est: quæ tamen juxta eundem §. 339. pendente adpellatione facta forte fuerint, ea & pendente revisione immutanda non sunt: quodsi pars, quæ prius adpella-

verat, in iudicio revisionis vicerit, pars adversa victrici damnum omne illatum, quod probari potest, repedito.

§. 342.

Integrum esto parti, quæ manifestam in sententia nullitatem comprobare se posse confidit, querelam nullitatis movere; ubi vero adpellationis aut revisionis remedium adhuc pateat, querelam eam cum adpellatione aut revisione semper conjungito, terminos edendorum ea de re gravaminum eosdem observato.

§. 343.

Querela nullitatis spatio interponendæ adpellationi definito coram iudice inferiore instituenda est eodem modo & ordine, qui supra in adpellationis gravamina præscribitur.

§. 344.

Judex superior ex actis sibi remissis imprimis querelam nullitatis expendito, quam si fundatam & comprobatam reperiat,

riat, prætermiffa ipfa cauffæ definitione, fententiam judicis inferioris nullam declarato, cauffam novo judicio & jufto ordine retexi jubeto, rationes pronuncia-tæ nullitatis decreto fpeciali eidem offen-dito.

§. 345.

Judex fuperior, ubi cauffam nulli-tatis in manifefta judicis inferioris culpa deprehenderit, injuncta judici inferiori damni protractione ea partibus illati & fumtuum reftitutione, terminum partibus peremptorium ad edendam damni ejus de-signationem præfinito, auditoque ea de confignatione jufto tempore edita inferi-ore judice, reftitutionis fummam ex offi-cio definito.

§. 346.

Eodem tenore judex fuperior proce-dito, ubi quamvis non edita nullitatis querela, in definienda adpellatione aut revisione nullitatem ex officio deprehen-derit.

derit. At vitia, quæ substantiam caussæ & modi procedendi non immutant, nec sententiam caussæ definitivam impediunt, locum declaratione nullitatis non relinquunt, sed in iudice inferiore ab superiore reprehendenda sunt, atque ea reprehensio, ubi causa ad revisionem deducitur, cum actis revisionis remittenda est.

§. 347.

Nullitatis querelam fundamento destitutam iudex superior, definita ex ordine adpellationis aut revisionis causa; rejicito; irrogata, si temeraria fuerit, congrua querenti mulcta.

§. 348.

Ubi ab adpellationis iudice primi iudicis sententia nulla pronunciatur, tam parti ei, cui sententia illa favebat, quam iudici, quatenus damnum inde illatum sibi imputatur, quatuordecim diebus ab insinuata sibi nullitatis sententia recursus

ſus ad judicem reviforium patet. Ju-
dex reviforius audito judicio adpella-
torio, ſi judex inferior recurrat, quæ-
ſtionem unice decidito: an reſtitutio
damni jure ipſi injuncta videatur? ſi pars
recurrat: an ſententia ea nullitatis ſit
confirmanda, aut vero judici adpella-
tionis, ut cauſſam ipſam ſententia definiat,
injungendum ſit.

§. 349.

Siquis decreto læſum ſe reputet, is ad
judicem ſuperiorem recurrat, judex infe-
rior ad edendas parti petenti decreti ſui,
contra, quod recursus ſit, rationes tene-
tur, eaſque pars libello recursus ſui ad-
jungito. Ubi judex ſuperior ſuper recur-
ſu ab inferiore judice officioſam cauſſæ
explanationem exegerit, ejus quoque par-
ti id petenti deſcriptum exemplar edatur.

§. 350.

Quartodecimo die a die inſinuati
decreti ejus, contra quod recursus inſti-
tui-

tuitur, libellus gravaminum ad judicem superiorem deferendus aut transmittendus est: ni factum fuerit, pro deserto esto.

§. 351.

Ubi pars ante pronunciationem sententiæ ab judice superiori decretum instituti apud se recursus impetret, aut alia ratione de instituto legitime recurso edoceat, judex inferior a ferenda sententia supersedeto, non suspensa interim causæ actitatione.

§. 352.

Judex superior exhibitum sibi libellum gravaminum ex officio disquirito, rem quam maturrime decidito.

§. 353.

Confirmato a judice superiore inferioris decreto, ulterior justitiæ via nulla patet.

§. 354.

Ubi justam esse recurrentis querelam, aut etiam manifesta judicis inferioris culpa natam judex superior esse animadvertat: si justa sit, decretum reformato: si culpa judicis inferioris nata sit, restitutionem ei damni partibus illati & sumtuum ordine & modo §. 345. præscripto injungito.

§. 355.

Parti adversæ & judici inferiori, quatenus decisione ea læsos se credant, integrum esto ad judicem revisorium recurrere, observato juxta §. 348. statuto recurrenti termino.

CAPUT XXVI.

De transactione tentanda.

§. 356.

Transactio vel in iudicio, vel extra iudicium iniri potest. Ob tentandam transactionem causæ actitatio retardanda non est, nisi pars utraque communem suam ea in re consensum iudici declaraverint. Quæsitus tamen ab una alterave parte iudex ad officium suum redito.

§. 357.

Judici transactionem decenter & prudenter tentare fas est; importuna par-

partium compellatione, aut interposita auctoritate sua ne fas esto: transactionem ab una parte scripto aut voce renunciatam continuo abrumpito.

§. 358.

Transactio vel in iudicio ab utraque parte implorata, vel ab iudice iusta oportunitate, partibus quamvis non implorantibus, tentata nec progressionem causæ, nec actum aliquem iudiciale[m] sistere potest, nisi partes consentiant. Definita semel a primo iudice causa, transactio nulla in iudicio tentari potest, nisi si ambæ partes eam requirant.

CAPUT XXVII.

De arbitris.

§. 359.

Litigantibus integrum esto in arbitrum compromittere; nec rata tamen, nisi scripto condita ea compromissio esto: ab scripta compromissione recedere neutri parti absque alterius consensu fas esto.

§. 360.

Judex causæ, vel is, cui jus est suffragii in ea causâ, arbitri non sunt. Arbitrium recipere nemo tenetur; qui autem recepit, is causam judicato.

§. 361.

Arbiter eo ordine, in quem partes convenere, in pertractanda caussa utitor: ubi nullum præcepere, ordinem eum, quem codex judiciarius præcipit, observato.

§. 362.

Ubi litigantes diserte compromiserint se laudo staturos, renunciato omni ulteriori recursu; lex esto, ut laudum ab arbitro editum, quatenus intra limites demandatæ sibi potestatis se tenuerit, exsequantur, nec quisquam nisi ob manifestum dolum contra illud a iudice audiatur.

§. 363.

Non renunciata diserte ab litigantibus ulteriore gravaminum via, a laudo ad iudicem adpellationum recurrere non liceto, sed fas esto parti utrique, pronuntiato laudo, caussam ad iudicem primum competentem deferre & prosequi,

ac si ab arbitro nunquam pertractata & decisa fuisset. Actio ea quartodecimo die ab insinuato laudo non edita pro deserta esto.

§. 364.

Controversia quoque de abusu potestatis arbitro demandatæ ad iudicem ordinarium primum termino eodem dierum quatuordecim deferenda, delataque ex præscripto §. præcedentis, quatenus irritum laudum esse reperiatur, dijudicanda est.

§. 365.

Exsequutio laudi ab arbitro concepti nunquam non ab iudice ordinario expetenda est: arbiter concedendæ exsequutioni nunquam se immisceto.

C A P U T XXVIII.

De arresto personali.

§. 366.

Causa nondum definita exsequutio decerni nulla potest: contra fugæ ob præstandam solutionem suspectos decerni arrestus personalis pro cautione potest.

§. 367.

Itaque casu eo si petens arrestum documenta alleget, quæ, agnita a debitore, creditum plene comprobarent; corporis custodiam, quam petit, in debitorem iudex statim decernito.

§. 368.

Probatione sufficiente non allegata, ni custodiam petens damnum & ignominiam custodiendi satisfacet; arrestum iudex ne decernito.

§. 369.

Arrestum iudex is decernito, qui custodiendi legitimus & competens est, nisi si custodiendus aut fugæ jam paratus, aut fugitivus sit.

§. 370.

Judex pro sua prudentia videat, an is, in quem custodia corporis decreta est, domi suæ, an publice, aut qua alia ratione custodiendus sit? At vero, qui publicam corporis custodiam redimere cupit, sumtus in privatam custodiam necessarias identidem ante erogato.

§. 371.

Quandocunque custoditus custodiam impetranti ejus rei, quam petit, cautionem

nem præstiterit, iudex arrestum solvito, quamvis cautio ea solummodo in casum fugæ, aut latitationis præstita fuerit. Si dubium sit de sufficienti quantitate propositæ cautionis, rem iudex, audita parte utraque quam maturime, & pro re nata die de re ea constituto conficito.

§. 372.

Ubi petens custodiam corporis postulatione sua simul actionem ex ordine instituat; iudex causam indilatam, si fieri potest, intra tres dies definito: actione ea simul non edita, postulans spatio dierum quatuordecim, quamvis non urgente custodito, eandem edito.

§. 373.

Actione iusto tempore non prodita, custoditum iudex id postulantem custodia statim solvito, injuriæ & damni sibi illati æquam compensationem decernito: lex eadem esto, si quem custodiam corporis in alterum non jure petiisse deciditur.

C A P U T XXIX.

De interdicto rei mobilis.

§. 374.

Eodem modo creditori fas esto rem debitoris mobilem, quæ est in manu tertii, pro ratione crediti interdicto constringere, siquidem creditori a debitore nulla alia ratione sibi satisfaciendi periculum existat.

§. 375.

Rem curru publico veredario mandatam, quæ extra provincias Germaniæ hæreditarias non exportatur, ante factam rei ejus traditionem, uti & eam, in quam exsequutioni (§§. 413. 414.) locus non est, interdicere ne fas esto.

§ 376.

§. 376.

Si interdictum petens documenta alleget, quæ a debitore agnita creditum plene comprobarent, interdictio petita sine mora decernenda est.

§. 377.

Probatione sufficiente non allegata, ni petens ignominiam & damnum debitoris satisfaciat, interdictum iudex non decernit.

§. 378.

Si debitor in loco eo moretur, ubi res mobilis interdicenda, ex iudex ejus competens est, petitionem de interdicens coram iudice eo creditor edito. Ubi alio in loco sit, quam quo res est interdicenda; creditor vel in loco eo, ubi debitor est, coram iudice ejus personali, vel in loco, ubi res est, debitor autem non est, coram iudice loci petitionem interdictionis instituit.

§. 379.

Interdictione decreta, judex eum, in
 cujus manu res est, decreto admoneto,
 ut ne rem eam, in quam fide sua præ-
 standam decreto eo obstringitur, alteri
 tradat; atque is admonitus, quamvis alia
 sub jurisdictione sit, insinuato rite sibi de-
 creto, non expectato alio judicis sui
 competentis mandato, obtemperato.

§. 380.

Ubi res, in quam interdictio decer-
 nitur, in custodia judicii sit; judex decre-
 tam interdictionem libro rerum deposita-
 rum notato, aut a judice eo, in cujus cu-
 stodia res est, fieri id petito, judex peti-
 tum id statim concedito.

§. 381.

Ubi interdictum in pecuniam decerni-
 tur; debitori ex publico aliquo ærario,
 seu cassa persolvendam; judex decretum
 illud continuo & per se ærario illi, seu
 cassæ insinuato, addito nomine & condi-
 tio-

tione interdictum implorantis, nec non debitoris & explicata diserte crediti qualitatæ; quo perfecto decreta ea interdictio in cassa ea continuo prænotanda est. Ast eodem tempore judex de decreta interdictione officiosam insinuationem illi officio edito, cui cassa, ad quam pervenit interdictio, subsuerit.

§. 382.

Res interdicto constricta, corruptioni obnoxia, vel conservando dispendiosa, petente una, alterave parte, prævia æstimatione sub hasta publica vendenda est: pretium rei persolutum custodiæ judicis demandator.

§. 383.

Præstita quandocunque a debitore idonea crediti securitate, judex petente eo interdictum solvito: dubium forte motum, an cautio ea idonea sit? quantocius & pro re nata die ejus rei causa constituto solvito.

§. 384.

§. 384.

Quarto decimo die a decreta interdictione petitor, quamvis non urgente adversario, actionem crediti, cujus causa interdictum quæsit, singularem coram iudice eo, a quo interdictionem petiit, edito. Quodsi interdictum eo in loco petatur, ubi res interdicenda existit, debitor autem non existit; petitor eo in loco, vel coram iudice debitoris competente pro arbitrio actionem instituit, de instituta vero actione coram iudice debitoris personali iudicem eum, a quo interdictum impetravit, intra quatuordecim dies edoceto.

§. 385.

Non edita iusto tempore actione, aut non edocto intra finitum tempus secundum paragraphum præcedentem iudice rei, a quo interdictio decreta fuit, de actione coram iudice debitoris personali edita, interdictum iudex, petente debitor

torie solvito, ignominia & damni ei allati æquam satisfactionem creditori iungito. Actione creditoris de interdicienda re debitoris non fundata, iudicium idem esto.

§. 386.

Actionem satisfactionis peculiarem debitor editurus coram iudice, a quo interdictio decreta est, durante ea interdictione, soluta vero ea coram iudice competente ejus, qui interdictum obtinuit, edito.

CAPUT XXX.

De

sequestratione, aliisque mediis
provisoriiis.

§. 387.

Ubi inter litigantes dubia & controver-
sa juris, aut rei possessio sit, & neutra
pars jus id possessionis statim probare
possit, judicii, in quo lis pendet, ju-
dex, petente una, alterave parte seque-
strationem rei litigiosæ decernito, aut,
ubi fieri id potest, rem in custodiam
suam avvocato.

§. 388.

§. 388.

Ubi actor jus, aut rem vindicat a reo possessam, & periculum a reo imminere comprobet, rei pendente lite alienandæ, perdendæ, aut corrumpendæ; fas esto actori, sequestrationem rei ejus a judice petere, oblata nempe cautione idonea damni reo forte inde orituri, judex diem ea de re statuito exceptiones rei audito, &, si periculum comprobatum sit, præstita securitate idonea, sequestrationem decernito.

§. 389.

Res quoque, ab actore quamvis non adserta, sed a reo jure dominii possessa, quocunque casu in reum arrestum personalem decernere fas est, sequestrari potest.

§. 390.

Impetrata sequestratione partes intra decem & quatuor dies a die decretæ sequestrationis, vel insinuatæ cognitionis
de

de constituendo sequestre inter se conveniant, eumque, in quem convenere, iudici iisdem quatuordecim diebus proponant.

§. 391.

Ubi non convenere, & vel nullum, vel alium pro se quisque proposuerint, iudex sequestrem illorum periculo constituito.

§. 392.

Sequestrem iudex peculiari semper decreto nominato, monitum, ut rem sequestratam, aut jura qua diligens paterfamilias gerat, fructus eo pendat, quo iudex pro cautela, auditis partibus iusserit.

§. 393.

Sequester triginta minimum dies a fine cuiusvis anni rationes gestæ & procuratæ rei iudici reddito; redditas iudex parti utrique in manum actoris; ni aliter inter se convenerint, ad eas adprobandas

vel

vel improbandas communicato: absolverendarum earum modus idem, qui reliquarum rationum, esto.

§. 394.

Si fructus rei immobilis jure aliquo pignoris in creditum aliud adfecti sequestro vincuntur; sequester usuras, aliasve pensiones annuas, quoad fructus iis sufficiunt, e fructu persolvito, salvo jure actoris sequestrarii nonnisi in fructus residuos.

§. 395.

Actori jus esto petere, ut credita sua in bona immobilia rei libris publicis huic fini destinatis prænotentur, ne, donec causa definitur, ab alio prævertatur, & jure prioritatis cadat: itaque jus ei pignoris conditionatum inde quæritur, quod porro consequente crediti liquidi sententia a die factæ prænotationis vim obtinet.

CAPUT XXXI.

De exsequutione,

§. 396.

Exsequutionem iudex non decernit, nisi 1.) in sententiam ante perlatam; 2.) in conventionem in iudicio initam; 3.) in notionem a vectigalium præfectura conceptam, in quam (§. 69.) provocationi locus amplius non est; 4.) in definitionem a domino privato officiali suo ob redditas rationes declaratam, legitimo juris effectum (§. 169.) præditam; 5.) in mandatum a potestate politica datum, quo damnum subdito colono a domino gravato restituendum decernitur.

§. 397.

§. 397.

Quodsi actio documento nitatur, quod ex præscripto hujus legis judiciariæ plenam fidem faciat; judex ad exceptionem rei diem in tempus brevissimum indicito, cum clausula, se reum, ubi diem deserat, facti in petitione exsequutionis ab actore editi pro confesso habiturum.

§. 398.

Reo creditum agnoscente, judex exsequutionem statim decernito. Ubi vero reus exceptiones adferat, de quibus sententia statim pronunciari potest, judex cognita partis utriusque allegatione causam definito: reo quamvis documentum agnoscente, attamen solidas & ulterius peruestigandas, nec sententia causæ definitiva statim resolvendas exceptiones allegante, causam in consuetum actionis ordinem redigito, actori interea, quatenus cautione idonea destituitur, exsequutionem in cautionem necessariam decerni-

to, capto etiam, si opus est, pignore in re ea de causa forte in iudicio deposita concessio.

§. 399.

Tempus, quo debitor satisfaciatur, sententia, aut conventionem definiatur.

§. 400.

Tempus satisfaciendi pacificantes inter se pro arbitrio finiunt; iudex sententia diebus quatuordecim circumscripto a die insinuatæ sententiæ, a qua ulterior iuris via adsumpta non est, aut adsumi non potuit; nisi si quis actionem omittit, aut laborem aliquem præstare teneatur, tunc enim priori in casu terminum nullum indulgeto; posteriori in casu, terminum pro necessitate operæ præstandæ aptum figito.

§. 401.

Termino eo præterlapso ius esto actori coram iudice eo, qui sententiam pronuntiavit, aut coram quo conventio ini-

ta est, aut ubi posteriores tres casus §. 396. tribus numeris 3. 4. & 5. explicati extiterint, coram iudice personali exsequutionem petere, eamque iudex decernito, prout sequitur.

§. 402.

Si reus bonum immobile actori cedere teneatur, iudex petente eo decernito, ut in dominium ejus actori tradatur, atque ita sententia, vel conventio libris publicis, prout in quolibet loco jus in re acquiritur, inferatur, & actor in possessionem rei immobilis immittatur.

§. 403.

Decretum illud iudici illi, sub cujus jurisdictione res immobilis est, cum literis requisitoriis uno eodemque tempore statim & immediate transmittito, atque is decretum illud exsequutioni continuo demandato, actorem in ipsam possessionem boni immobilis mediis, si qua ad cogendum necessaria sunt, aptissimis inducito.

§. 404.

Si actori reus jus reale in rem suam immobilem tradere tenetur, iudex petente eo, sententiam, conventionemve libris publicis modo eo, quo in singulis locis jus in re acquiritur, inferri decernito; iudex, cujus sub jurisdictione res est, decretum sine mora exsequatur.

§. 405.

Si reus a iudice condemnatus sit, ad tradendam actori rem mobilem in specie, iudex petente actore apparitorem mittito, qui rem eam a condemnato auferat, actorique traditam acceptam perferat.

§. 406.

Si res ea in manum alterius devenerit, fas esto actori, rem ab eo, in cujus manu est, ad modum codicis civilis in iudicio petere, aut contra reum actionem in pretium rei, quod probari potest, & damni inde sibi illati movere. Idem jus esto, si res ipsa amplius non existat.

§. 407.

§. 407.

Reo condemnato ad tradendam actori rem aliquam mobilem in genere, reo rem ejus generis possidente, judex ab actore quæsitus apparitorem mittito, ut a reo tantumdem auferat, quantum actori debetur, eique id traditum acceptum perferat.

§. 408.

Ubi res talis in facultate rei non sit, judex actori permittito, rem similem modo parti utrique quam maxime innocuo comparare, & enatum inde sibi damnum a reo repetere, aut vero in pretium rei, quod probare potest, & damni sibi inde illati actionem reo moveto.

§. 409.

Ubi actori reus opus præstare teneatur, quod perfici ab alio potest; judex actori permittito, ut opus id ab eo, qui perficere potest, minimo partis utriusque sumtu confici curet, & damnum a reo

repetat; aut vero in pretium rei, quod probare potest, & damni dati actionem reo actor moveto.

§. 410.

Si opus ab alio perfici non possit, iudex petente actore reum mulcta pecuniaria, aut pœna alia ad satisfaciendum cogito, integro actoris jure, ni opus ipsum expresse exigat, pretium operis & quanti interest, iusta actione repetendi.

§. 411.

Reus ubi actori certam pecuniæ summam debet, actor in petenda exsequutione bona ea debitoris designato, ex quibus satisfieri sibi cupit; eadem quoque creditori in bona debitoris optio esto, quamvis jure aliquo pignoris crediti securus sit.

§. 412.

Si pensionem, seu stipendium debitori ab ærario aliquo publico pendendum adpetat; iudex, ut pensio ei pro rata
cre-

crediti perfolvatur, decernito, decretum id ærario illi statim & immediate insinuatō, nomen & conditionem actoris & rei cum qualitate crediti decreto eo clare exprimito; officium illud, cui cassa ea subjacet, de decreto eo simul ex officio edoceto. Decretum id a cassa ea statim prænotandum, & creditori ex pensione ea, seu stipendio, cum dies pensionis solvendæ venerint, satisfaciendum.

§. 413.

In stipendia & pensiones officialium publicorum exsequutioni pro dimidia tantum parte locus esto.

§. 414.

Reditus beneficii ecclesiastici in exsequutionem cadere aliter non possunt, quam ut beneficiato ex iis floreni trecenti annui ad sustentationem salvi sint. Pensiones foundationum, porro provisiones quas vocant, & elemosinæ ab exsequutione eximuntur.

§. 415.

§. 415.

Actor, si crediti jus, quod reo mutui, depositi, aut alio nomine in privatum competit, in solutum accipiat, creditum id iudex actori, quoad suo ipsius credito satisfiat, in dominium adtribuito, hunc in finem apparitori injungito, ut chirographum crediti ejus a reo auferat, & actori, si creditum ab actore repetitum non exsuperet, tradat, aut, si exsuperet, adtributionem factam in chirographo notet, chirographum debitori restituat.

§. 416.

Si creditum illud in dominium adtributum in re immobili oppignoratum sit, iudex, sub cujus jurisdictione res est, edoctus simul & immediate literis requisitoriis a iudice causæ de adtributione decreta, petente actore, in libris publicis eam adnotato eo modo, quo jus in re in loco quolibet acquiritur.

§. 417.

Actor factum adtributionem debitori rei apographo authentico insinuato; ni fecerit, jure regressus nullo esto in debitorem, qui creditum reo antea persolverit.

§. 418.

Reus de nomine vero in solutum adtributo caveto, nisi litem ob creditum illud enatam reo denunciare actor neglexerit.

§. 419.

Reus quoque nomen id, quod in solutum adtributum est, bonum esse, seu exigi posse pro eo tempore, quo pendi aut exigi debeat, caveto. Atqui si actor creditum illud justo tempore non exigat, cautio ea exstinguitur. Itaque reo etiam de securitate crediti actori suo adtributi sibi prospiciendi, donec solutionis ejusdem dies venerit, jus esto.

§. 420.

Si creditum ita traditum controversum fiat, aut si actor, decreto pignore, rem non sufficientem credito suo, apud debitorem novum invenerit; fas esto actori alia primi debitoris sui bona actione exsequutoria adpetere.

§. 421.

Jus quoque creditori esto, pignoris in credito, quod reo privatus debet, & ulterioris exsequutionis, prout infra de exsequutione in res mobiles præscribitur.

§. 422.

Actor abi exsequutionem in fructus, aut redditus rei immobilis petat, judex petenti jus pignoris in re ea concedito, & simul decernito, ut sententia, aut conventio, siquidem in fructus rei immobilis exsequutio destinata sit, in libros publicos referatur, prout in loco quovis jus in re adquiri solet, & porro ad percipiendos fructus, vel redditus eos sequester con-

constituatur. At iudex, cujus sub jurisdictione res ea immobilis est, ab iudice causæ, insinuata nempe immediate sibi sententia de concessa prænotatione literis requisitoriis simul edoctus prænotationem eam statim fieri iubeto.

§. 423.

Sequestrem iudici actor proponat; propositum iudex parti adversæ indicato cum decreto, ut exceptiones suas, si quas in sequestrem sibi indicatum moveat, spatio tridui edat; exceptionibus non editis, se propositum sequestrem statim confirmaturum. Exceptionibus editis, iudex partes ambas sine mora citato, &, ubi in sequestre dissentiant, sequestrem ipse nominato. Cæterum debitæ creditoribus hypothecariis usuræ ex præscripto §. 394. persolvendæ sunt.

§. 424.

Lex eadem esto exsequutionis usurarum, aut peditus crediti in rem immobilem

lem prænotati, quæ de exsequutione fructuum, aut redditus fundi §. 422. dicta est. At sequestre ea in re opus non est, sed sat est, si præter prænotationem in libris publicis de adjudicata creditori adtributione usurarum is, a quo persolvendæ eæ sunt, decreto judicis moneatur.

§. 425.

Si fructus seu redditus, qui in certa pecuniæ summa consistunt, ob creditum non prænotatum in exsequutionem cadant; judex absque sequestre fructus, redditusve eos actori pro rata crediti tradendos decernito ex cassa, aut ab eo, cui pecuniæ hujus exsolutio incumbit, de decreto eo simul & immediate admonendo, creditori pro apocha persolvendos.

§. 426.

Si bono immobili actor exsequutionem intentet; judex petenti jus pignoris, ni jus id ex præcedente prænotatione
jam

jam obtinuerit, concedito cum decreto, ut sententia ea, aut conventio modo ad acquirendum reale jus ubivis idoneo libris publicis inferatur; iudex, cui bonum id immobile subest, concessionem eam a iudice causæ simul & immédiate literis requisitoriis sibi insinuatam statim exsequitor.

§. 427.

Concesso actori pignoris jure, ubi ulterior exsequutio petatur; actor unaquaque petitione gradum ostendito, in quem exsequutio processerit.

§. 428.

Facta prænotatione & adquisito inde pignoris jure, fas esto actori rei immobilis a iudice eo, sub cujus jurisdictione res est, æstimationem statim petere, a iudice eo continuo decernendam, & ex præscripto capitis XVII. instituendam.

§. 429.

Ubi neutra pars triginta dies post confectum æstimationis instrumentum a die eo, quo instrumentum illud obtineri fas erat (id quod instrumento eo in cancellaria notandum, venum proponi bonum immobile petat; actor bonum æstimationis pretio sibi habere, reus actori relinquere tenetur; auditis tamen antea creditoribus prænotatis iis, quibus æstimationis pretium non sufficeret, an bonum illud quisquam eorum parata solutione actori præstanda pretio, quo æstimatum fuit, accipere & sibi habere, aut hastæ publicæ subicere velit. Quo prætermisso in bono adtributo jus pignoris creditoris non auditi inlæsum esto.

§. 430.

Audiendis creditoribus iis pro diversitate locorum, ubi morantur, terminus idem, qui reo ad edendam exceptionem

fini-

finiendus est, quo elapso amplius non audiantur.

§. 431.

Actori porro bonum accipienti, ubi pretium emti, vel æstimati boni immobilis exsolverit, bonum ex præscripto §. 402. & 403. tradatur.

§. 432.

Si intra dies triginta pars una, vel altera subhastationem petat, judex subhastationem eam in dies triginta decernito, diem, horam, locum finito. Ubi in publicatione ea nec majore, nec eo, quo æstimatum fuit, pretio emtorem repererit; judex non ultra quæsitus eodem modo secundam, si in secunda nec æstimationis pretio emtorem invenerit, tertiam subhastationem edicito, bonum minore etiam, quam quo æstimatum fuit, pretio vendito, actori quamvis ipsi licenti.

§. 433.

Attamen si in subhastatione rei immobilis frugiferæ pretium æstimatione inferius offeratur, quod non omnibus usque in pretium æstimationis prænotatis creditoribus persolvendis sufficiat, rem immobilem pretio eo minore venire iudex non permittito, sed pro norma, quæ bonis in concursu alienandis præscripta est, rem pertractato.

§. 434.

Ubi in tertia subhastatione pretium nemo offerat; integrum esto actori aut bonum sequestratione infringere, aut novam subhastationem petere, cujus subhastationis norma eadem, quæ tertiæ esto.

§. 435.

In subhastando bono immobili majore prudenti iudicis arbitrio permittitur terminum primum in dies sexaginta, atque etiam nonaginta prorogare, termi-

nos vero reliquos duobus vel ternis diebus ante, vel post diem trigesimum finire; at vero, ne tempus ternæ subhastationi præscriptum plus iusto excedat, caveto.

§. 436.

Judex subhastationis edicto conditiones, quibus bonum alienetur, clare pronuntiato, & simul edicto, plus offerentem credita bono inhærentia pro rata pretii oblatis in se recipere debere, siquidem debitores ante stipulatam forte renunciationem crediti solutionem accipere detrectent.

§. 437.

Edicta subhastationum tres dies ad summum a subhastatione decreta pro recepto cujusvis loci more publice proponenda sunt.

§. 438.

Ut subhastatio rata & valida sit, judex creditori unicuique in bonum prænotato

tato decretum primæ subhastationis tempore eodem, quo edictum proponit, transmittito; nisi si plus licens prænotationes omnes in se recipiat.

§. 439.

Documentum, quo ostendatur, quantum bonum id æstimatum sit, quæ ei onera incumbant, & quas in conditiones alienetur, iudex in cancellaria adparato, licitantibus inspicere & describere permittito.

§. 440.

Ruri præsentem unam saltem personam iudicalem & scribam, in oppidis & municipiis saltem coram duabus personis iudicialibus & scriba uno auctio peragatur.

§. 441.

Si offerens unus pluresve conveniunt, factum prius claro indicio de pretio æstimationis, onerum, quæ in bono immobili sunt, conditionum, in quas alienetur, auctio inchoanda est.

§. 442.

§. 442.

Ubi in pretium a licente uno oblatum alius non ultro licetur, præco pretium id oblatum *pro prima vice* sæpius exclamato, ut plus offerenti potestas licendi fiat: plus offerente nemine pretium illud *pro secunda vice* iterato exclamato; atque ita, prout a licente alio pretium augetur, nec pauculo intervallo quisquam ultra licetur, repetitis vicibus idem ingeminato. Pretium nec in ipso subhastationis actu oblatum, aut quamvis ipso in actu oblatum numero non definitum pro nullo esto.

§. 443.

Ubi in ipsa subhastatione unus, pluresve licitantium spatium ad deliberandum petant; quarta pars iis horæ una tantum vice ad rem eam concedenda ad summum est.

§. 444.

Proclamato pro secunda vice pretio a licente uno oblato, ultra quod nemo amplius offerat, præconium idem a præcone quinque minutis continuandum & interrogandum est, an nemo plus offerat? atque ubi postea plus nemo liceatur; auctio præconio ultimo expressis a præcone verbis *pro tertia vice*, terminanda est, & bonum plus offerenti, servato tamen §. 433. addicendum, quamvis offerentium unicus fuisset, nec ultra pretium æstimationis, atque in tertia etiam auctione pretium æstimatione inferiorius obtulisset.

§. 445.

Ubi pretium idem a duobus oblatum a nemine amplius licendo auctum fuerit, præferendus est is, qui pretium primus obtulit.

§. 446.

Licens, qui pretium quidem minus, attamen æstimatione non inferius & parata pecunia obtulerit, præferendus est illi, qui pretium majus, sed stipulatis solutionis terminis offert, nisi si ipsum auctoris edictum solutionis terminos discreverit, aut ab eo, in cujus satisfactionem bonum subhastatur, illi solutionis termini ultro concedantur.

§. 447.

Debitori in subhastatione liceri fas non esto. Nemini, ac ne creditoribus quidem præ alieno emtore prærogativa in licendo esto, nec subhastatione finita contra plus offerentem jus ullum retractus in bonum emtum exerceri potest.

§. 448.

Jus, si quod alteri est, bonum subhastatum ex pactis specialibus in eo prænotatis certa pecuniæ summa reluendi, ante subhastationem judici ostendito &

comprobato. In ipsa auctione aut post eam jus id peremptum esto.

§. 449.

Si statis ad solvendum temporibus emtor, cui bonum addictum fuit, exacte non satisfaciat; bonum, ubi creditor, aut debitor id petant, periculo suo & sumtu absque nova æstimatione, & constituto termino unico, salvo tamen §. 433., pretio etiam minore, quam quo antea æstimatum fuit, & sub hasta alienandum est. Quodsi ante ipsam auctionis horam partes pretii, quæ solvendæ restant, & impensas ex mora sua ortas parata pecunia exsolvat, auctioni ipsi supersedendum amplius est.

§. 450.

Emtorem in bonum iudex prius non immittito, nisi quum integrum emtionis pretium deposuerit, aut ratas solutiones idonea cautione satisdederit, aut cum iis, quorum interest, alio modo transegerit.

§. 451.

Actor exsequutionem in rem debitoris mobilem petens res eas simul indicato, in quas exsequutionem destinet; nec fas ei esto, vestem debitoris necessariam, aut instrumenta, quibus victum quotidianum sibi & familiæ suæ necessarium quærit, exsequutione constringere: in reliquam vero suppellectilem necessariam, & quæ debitor exercendæ professioni suæ opus habeat, & quorum vel penuria gravi damno, vel alienatio ignominia sibi futura esset, exsequutionem iudex, nisi quum alia satisfaciendi ratio iniri nulla potest, non concedito.

§. 452.

Actori exsequutionem ita petenti iudex pignus iudiciale, ni pignore sibi tradito actor jam securus sit, concedito, adparitorem, ut id capiat, mittito, edocutum probe, & admonitum de officio suo, sic ubi actor optionem in re debitoris

mo-

mobili §. priori contrariam faciat, aut manifesto plures, quam quæ credito suo sufficiunt, res pignore constringat.

§. 453.

Adparitor pignus capturus, quamprimum jussio ea ipsi traditur, sub imminente ipsi damni, quod negligentia sua oriatur, præstatione una cum actore, aut ejus procuratore ad debitorem se conferat, traditoque ipsi pignoris capiendi decreto res pignore alligandas describat. Quo facto actori jus pignoris in res eas reïpsa acquiritur.

§. 454.

Adparitor res pignore captas, ubi actor id petat, periculo ejus tertio custodiendas tradito, aut ubi res sint pretiosæ, nec transferri difficiles, in custodiam judicis absportato; sat est alioquin, si apud ipsum debitorem conclusæ sigillo judiciali impresso adserventur, atque etiam, ubi creditor adquiescat, res pignore

nore captæ, ceu equi, vaccæ, & similes, curæ debitoris & usui relinqui possunt.

§. 455.

Adparitor, ubi nec debitorem domus suæ, nec alium quemquam inveniatur, qui res pignore capiendas ipsi proferat: casum judici e vestigio renunciato, a quo, si opus fuerit, cum fabro serario & custodibus remissus pignus in domo debitoris continuo capito.

§. 456.

Quodsi reus ipse, aut alius quispiam exsequutioni vi resistere aulit; caveat adparitor, ne res ad jurgia & manus profiliat, sed repugnatorem judici confestim denunciato, qui necessaria coactionis media adhibeat, & contemptorem potestatis judiciaræ iusta in aliorum exemplum poena corripiat.

§. 457.

Capto pignore adparitor judici, quæ perfecerit significato, eique descriptionem rerum pignore captarum exhibeto, in cancellaria adservandam, & partibus, si id petant, describendam.

§. 458.

Aestimationis, attributionis, substationis & alienationis rerum mobilium eadem, quæ immobilium norma esto, restricto tamen auctionum termino quolibet ad dies quatuordecim: neque vero etiam iudex obligatur, ut pretium summum pro re oblatum spatio quinque minutorum repetito præconio proclamari faciat, aut licenti quadrantem horæ ad deliberandum (§§. 443. & 444.) indulgeat, sed fas ipsi esto spatia ea postrema pro suo arbitrio restringere, si res licitationi proposita non nimii pretii sit.

§. 459.

Ubi actor testimonio adparitoris comprobat, rem debitoris pignore captam credito suo non sufficere, aut si ostendat rem nullam debitoris comparere, in quam pignorationem dirigat; iudex, petente eo, debitori professionem rerum suarum omnium spatio tridui edendam, intentata ipsi publica corporis custodia, decreto injungito: quo triduo elapso, nec professione edita custodiam corporis, petente actore, in reum decernito, & pro more cujusvis loci recepto perpetrari iubeto.

§. 460.

Reditus, qui debitori ad dies vitæ competunt, sufficiens in cautionem actoris bonum censentor, ideoque eum ab arresto liberant, si modo actori intra tres annos ex reditu eo satisfieri possit, aut delegari in solutum reditus eos sibi consenserit.

§. 461.

§. 461.

Ubi exsequutio salarii in officialem summi principis, statuum provinciæ aut civicum decernitur; decretum id superiori ejus sine mora significandum est.

§. 462.

Si debitor publice custoditus alere se ipsum non possit; actor, si custodiam ejus continuare velit, alimenta custodito præbeto, impensis in diem ad summum duodecim, ad minimum sex crucigeris.

§. 463.

Nemo ultra annum in custodia publica ob æs alienum detineatur, siquidem non interrupto tenore & loco custodiæ publicæ solito annum custodiæ expleverit. Custodia ob alimenta non præstita soluta ab creditore eodem repeti amplius non potest.

§. 464.

Ob æs alienum post annum publicæ custodiæ contractum nova corporis custodia alterius anni decerni jure potest.

§. 465.

Si debitor creditorem ad credendum falso prætextu induxerit, aut rem suam occultando, aliove modo dolose egerit; judex ex præscripto codicis pœnalis agito.

§. 466.

Mandata omnia & decreta exsequutoria sigillo judicii signanda sunt.

CAPUT XXXII.

De moratorio & pacto præjudiciali.

§. 467.

Moratoriò locus non esto.

§. 468.

Nec pacto præjudiciali locus esto, quo creditores partem crediti remittere coguntur, nisi siquis tertius creditum ex implorata ab debitore remissione residuum in se se receperit, & recepta ea solvendi obligatio creditoribus utilior sit, quam sperata ex debitoris sui principalis bonis satisfactio.

§. 469.

§. 469.

Qui hoc modo alterius debita in se recepit, is petente vel uno creditorum jurejurando confirmato, se nec cum debitore ejusve cognatis, aut aliquo creditorum per se aut per alios, insciis creditoribus reliquis, secreta collusionem transgisse. Itaque & obligatur, ut creditoribus ex pacto præjudiciali inito satisfaciat, aut de promissa persolutione idoneam securitatem præstet.

§. 470.

Creditores, quibus jus aliquod prælationis est, aut qui pignoris jure gaudent, & solo pignore suo acquiescere volunt, pacto accedere non tenentur: cæteri suffragia majora sequantur.

§. 471.

Suffragia majora non pro numero personarum, sed pro rata crediti computantur. Quodsi credita inter se paria sint eorum & qui pacto assentiunt &

qui dissentiunt; potiora suffragia numerus personarum definit. Ubi vero suffragia pacto consentientium & dissentientium tam pro rata crediti quam pro numero personarum utraque ex parte æqua sint; dissentientium suffragia potiora sunt.

§. 472.

Priusquam ad majora suffragia accedere aliquis a iudice cogatur, creditores ii, qui suffragiis suis majora efficiunt, credita sua contra curatorem a dissentientium parte, majori suffragiorum numero, constitutum liquido & jure comprobant. Tum & petente creditorum unico debitor jurejurando confirmato, se nec a re sua quidquam intervertisse, nec creditum finxisse, aut cum quoquam creditorum ignotam cæteris conventionem iniisse.

§. 473.

Pactum præjudiciale a iudice eo implorator, cui debitor per se subest.

§. 474.

§. 474.

Pacto præjudiciali implorato, judex creditores omnes edicto publico ex officio citato, admonitos fore, ut absentes, quatenus jure aliquo prælationis aut pignoris securi non sint, majoribus præsentium suffragiis adnumerentur. Respectu rerum debitoris judex ea peragito, quæ publicato concursu peragenda superius præcipiuntur.

§. 475.

Pacto eo cum creditoribus inito, neque in personam, neque in rem debitoris, quæ pacto eo sibi superfuerit, aut quam postea adquisiverit, ob partem crediti alicujus pacto eo remissam jus quodquam alteri esto, nisi peculiari clausula cautum id fuerit, aut dolus in pacto ostendatur.

§. 476.

Ubi ex descriptione facultatum mercatoris pateat, creditores plus quam duo-

decim de centum disperdere, iudex nulla habita conditionum, siquæ sint, pacti cum creditoribus futuri ratione, officium, cui spectat, commoneto, ut prolabentem mercaturam eam de foro tollat.

§. 477.

Quamvis creditores cum debitore transegerint, ubi debitor doli convictus, confessus, aut iustis de causis suspectus sit; iudex pacto non obstante contra debitorem ex officio procedito eumque debita poena mulctato.

C A P U T XXXIII.

De bonorum cessione.

§. 478.

Obærato, si per fortunæ injurias, nec culpa sua solvendo non sit, jus esto, a judice petere, ut pro cessione omnium bonorum suorum 1.) ab exsequutione personali liberetur; 2.) vestis, lectus, suppellex relinquatur, quantum sibi, uxori, liberis, quibus prospectum nondum est, necessum sit; 3.) denique ut alimenta necessaria, in diem sex, ad summum duodeviginti crucigeri pro capite, sibi, uxori, & liberis nondum colloca-

tis concedantur. Mortuo eo, nec uxori, nec liberis ejus jus amplius in beneficia ea esto.

§. 479.

Alimenta debitor ne petito, nisi ab sequentibus creditoribus, & ordine eo, quo sequuntur: 1.) ab iis, qui rem ex mera debitoris liberalitate repetunt, ceu donatarius; 2.) ab consanguineis ascendentibus & descendantibus; 3.) ab conjugē, quacum debitor pacato in matrimonio vivit, aut culpa conjugis divortium fecit; 4.) a fratribus sororibusve germanis & consanguineis vel uterinis.

§. 480.

Consanguineis ascendentibus & descendantibus, uxore, fratribus sororibusve egenis, aut si debitor alimenta parare sibi ipse possit, id quod judici inprimis expendendum est; debitori jus non esto alimenta ab iis repetere.

§. 481.

Bonis cessurus debita sua omnia, bona sua omnia scripto consignato, duplicemque eam descriptionem cum supplicii libello contra creditores suos directo iudici, cujus jurisdictioni subest, tradito, & quæ jus sibi est petere, petito.

§. 482.

Judex die ea de re constituto de petitione debitoris cognoscito, ambage omni proscripita.

§. 483.

Bonis cedens statum bonorum & debitorum suorum, quamvis petente creditorum unico, jure jurando confirmato, & jurato promittito, se debitis suis pro viribus satisfacturum, ubi ad meliorem fortunam pervenerit.

§. 484.

Jus esto debitori, qui fortunæ injuria bonis lapsus est, e re post factam

tionem adq̄uisita tantum sibi retinere, quantum sibi, uxori, & liberis non collocatis necessarium est, respectu scilicet anteriorum eorum creditorum, quibus bona sua cessit.

§. 185.

Si debitor profugus solum vertat; latitet; verum infortunium non demonstret; conscius quamvis sibi de non solvendo, aliis tamen creditoribus satisfaciat, securitatem præstet, æs alienum novum contrahat; nec bona sua omnia, nec debita veraciter professus sit, aut quoquo modo dolose egerit, in debitorem eum ex officio, & pro re nata ex præscripto codicis poenalis proceditor.

§. 486.

Quamprimum professio de non solvendo facta est, iudex non expectato diei §. 482. constituti eventum concursum edicito.

CAPUT XXXIV.

De restitutione in integrum.

§. 487.

Restitutionem in integrum codex judiciarius ei dat 1.) in cuius damnum terminus culpa non sua lapsus est; 2.) qui decisione læsus post eam iusta probandi argumenta repererit, quæ nec scire antea, nec invenire poterat. Ob terminum vero gravaminum & exceptionum adpellationis & revisionis desertum restitutioni in integrum locus non esto.

§. 488.

In prima restitutionis specie intra quatuordecim dies post lapsum terminum

ab eo die, quo decretum aliquod durante termino peremptorio exsequendum vel parti vel advocato ejus innotuit, & impedimentum exsequendi ejus decreti cessavit, computandos restitutionem in integrum petito: prætermittens termino eo restitutionis implorationem audiendus ultra non est. In altera restitutionis specie læso restitutio salva est, quoad jus ejus ipsa præscriptione non tollitur.

§. 489.

Quamvis læso jus foret resarcitionem damni ab advocato suo aut altero repetere, & quamvis resarcitionis ejus securus esset; liberum tamen ipsi esto, restitutionem in integrum petere.

§. 490.

Restitutio in integrum in primo judicio semper petenda est, coram quo caussa vel adhuc agitur, vel acta jam est, expresso certo petitæ restitutionis in integrum fine.

§. 491.

§. 491.

Petita restitutione in integrum contra latam antea decisionem, idem restitutionis ejus qui reliquarum actionum procedendi modus esto.

§. 492.

Quodsi contra lapsa fatalia termini peremptorii restitutio tempore justo ex præscripto §. 488. petatur; judex ea de re diem in breve tempus statuito, auditaque parte utraque petitam restitutionem decreto vel concedito vel denegato.

§. 493.

Si primus, secundusve judex restitutionem in integrum decreto det, decreto eodem novum quoque terminum peremptorium ad perficienda ea, ob quæ restitutionem in integrum dedit, præfinito, nec fas esto de eo decreto amplius provocare. Itapue recursus non datur, nisi quum judex petitam restitutionem denegaverit.

§. 494.

Restitutione seu data seu negata, pars ea, quæ restitutionem petivit, parti alteri sumtus ob eam impensos, decreto ob eam rem simul definiendos, rependito. Quodsi prodatur, partem partisve advocatum terminum negligenter deseruisse; judex negligentiam illam peculiari poena reprehendito, advocato indolenti, ut parti utrique sumtus ex suo rependat, injungito.

§. 495.

Restitutio in integrum petita contra decisionem antea perlatam decisionis ejus exsequutionem nunquam impedit: petita contra lapsum fatalium, usque dum definiatur, causam ipsam interpellat & cohibet.

§. 496.

Terminus edendæ provocationis (§. 69.) de notione concepta peremptorius est, quem si provocans culpa non sua deserit,

ferit, restitutionem in integrum intra dies quatuordecim petito: ni petat, provocationi locus amplius non est. At vero etiam contra notionem, quæ in iudicatum abiit, restitutio in integrum pendente præscriptionis tempore peti potest, si reus qua actor jus suum iustis argumentis comprobando notionem eam evertere velit.

CAPUT XXXV.

De feriis.

§. 497.

Diebus Dominicis & festis; a festo nati-
vitatatis usque ad Epiphaniam, a Domi-
nica palmarum usque ad diem secundam
paschalis, tribus rogationum diebus; ul-
timo decendio Julii & primo decendio
Octobris feriæ sunt.

§. 498.

In ferias diem constituere & agere
fas non est, nisi quum iudex periculum
aut damnum ob moram parti alicui im-
minere videat. Quodsi nihilominus in
feri-

ferias dies constituta sit, & litigantes se-
sistant; quæ die eo acta & a iudice
pronunciata fuerint, ea rata sunt: con-
tra sententiam vero in contumaciam la-
tam parti, quæ absens fuerit, querela
nullitatis patet.

§. 499.

Die etiam feriato allegationes scrip-
tas offerre in iudicio, easque adversæ
parti insinuare nunquam non liceto.

§. 500.

Contra reum in summæ alicujus solutio-
nem damnatum fas esto actori tempore eti-
am feriarum pignus in iudicio petere & ca-
pere, exceptis tamen diebus Dominicis &
festis capto pignore si eo securus sit, do-
nec feriæ labantur, ulteriori exsequutio-
ni supersedendum est.

§. 501.

Ob casus reliquos, qui capite XXXI.
de exsequutione recensentur, exsequu-
tio

tio in feriis quoque peti & impetrari potest; at iudex in definiendo termino ad opus ab aliquo præstandum feriarum, & pro coditione personarum mes- sis & vindemiæ justam rationem habeto.

CAPUT XXXVI.

De insinuatione decretorum & sententiarum.

§. 502.

Quodvis iudicis decretum in causa litigiosa aut in ordine executionis datum iudex parti impetranti & adversæ insinuato.

§. 503.

Primum in quavis lite decretum reo ipsi in manum insinuato: quæ consequuntur, domesticis ejus tradere sat est.

§. 504.

Adparitor decretum iudicis insinuaturs ubi animadvertat, litigantem se occultare, januæ ejus scriptum adfigito,

Codex judiciar.

Q

quo

quo certa se hora sequentis diei insinuationis ejus caussa præsto futurum esse nunciet. Parte adhuc se occultante, ipsum decretum insinuandum januæ ejus adfigat, atque id pro insinuatione in manum esto.

§. 505.

Si plures litis consortes in parte rei sint, primum decretum eum libello ejusque allegatis primo ex consortibus in libello nominato insinuandum est, tradita reliquis rubrica libelli cum decreto desuper dato, quibus proinde potestas fit libellum ipsum cum allegatis apud eum, cui insinuatio facta fuit, inspiciendi.

§. 506.

Siquis pendente lite habitationem mutet; is partem adversam ea de nova habitatione tempestive atque in judicio admoneto: si non admoneat; judicis decretum in curia adfigendum, atque id pro ipsa insinuatione esto. Sed adparitor
do-

documenta ad decretum pertinentia penes se adservata ei, cui insinuari debuissent, si adparuerit, tradito.

§. 507.

Ubi plures in una alterave parte consortes litis sint; adversæ parti consortem eum nominanto, cui decreta ulteriora a iudice edenda insinuari velint: si consortem eum non nominent, insinuanda ei sunt, qui primus in prima allegatione scripta nominatus fuerit.

§. 508.

Ubi una alterave pars in loco iudicii domicilium non habeat, si actor fuerit, cum libello primo edito, reus vero ante finem termini ad edendam exceptionem statuti virum aliquem, cui decreta iudicii insinuari possint, in loco eo constituito, eumque adversæ parti nominato; ni faciat, impensas ob insinuationem factas absque ulla quidquam ex iis impensarum recuperandi spe solus præstato:

interea, qui decretum a iudice impetra-
vit, sumtus ad insinuationem ejus neces-
sarios erogato.

§. 509.

Actor ubi extra provincias hæredi-
tarias moretur, aut domicilium ejus in
provinciis iis incognitum sit, procurato-
rem in loco iudicii constituito, aut vero,
non impetrato antea & suspenso decreto
ordinario, ut id faciat, monendus est.

§. 510.

Actor ubi adserit reum extra pro-
vincias hæreditarias morari, aut ubi mo-
retur, ignotum sibi esse, nec iudici rei-
domicilium intra provincias eas notum
sit; iudex reo periculo ejus & sumtu curato-
rem constituito, eique edicto id publico
significato, ut constituto sibi curatori do-
cumenta sua aut defensionis media com-
municet, aut procuratorem alium iudici
designet. Qui provincias hæreditarias dese-
rens iudici suo procuratorem antea indicat,
cui

cui ea, quæ insinuanda forte sibi sint, ita insinuari possint, ac si ipsi in manum insinuata fuerint: is a publico eo edicto liber esto. Cæterum si actor convincatur rei domicilium studio celavisse; actio tota nulla esto, sumtus omnes ob edictum & curatorem constitutum factos rependito, apta insuper mulcta corripendus.

§. 511.

Quodsi domicilium rei extra provincias hæreditarias notum sit; præter publicationem ex §. priori instituendam actio ipsa in eum edita per cursores publicos ei transmittenda est, facta transmissionis fide edita a cursuum publicorum officio apocha.

§. 512.

Si parti in provinciis hæreditariis habitanti insinuatio fit per cursores publicos; pars ea in antapocha receptionis factæ sibi & receptæ insinuationis diem notato. Ubi antapocham eam pars

edere nolit, aut latitet; iudex de re ea testimonio officii publicorum cursuum edoctus idem decernito, ac si domicilium partis ignotum omnino foret.

§. 513.

Procuratori a parte una alterave designato decreta iudicii legitime insinuantur, eoque dum procurator alius designatur.

§. 514.

Scripta omnis allegatio, quæ parti adversæ communicari debet, in duplo exhibenda est, additis exemplari uni documentis omnibus allegatis: utraque eodem decreto inscribenda.

§. 515.

Judex allegationem decreto insignitam cum documentis omnibus adjunctis adparitori quamprimum tradito, qui eam parti, contra quam edita fuit, statim insinuet; duplicatum vero allegationis ejus, postquam factam adversæ parti insinuationem

nem in duplicato eo adparitor notaverit, editori allegationis insinuato.

§. 516.

Si decretum pluribus litis consortibus insinuandum sit, editor allegationis rubricam pro numero consortium repetitam notata uniuscujusque habitatione allegationi suæ adjungito: judex perscriptum in quavis rubrica decretum consorti unicuique per adparitorem insinuato.

§. 517.

Testibus nec allegatio, nec rubrica decreto inscripta insinuanda est; id modo judicii nomine significandum iis est, ut tempore ad dicendum testimonium statuto in judicio se sistant.

CAPUT XXXVII.

D e t e r m i n i s.

§. 518.

Terminum primum lex dat & circum-
scribit; posteriores prudentia iudicis non
arbitraria, sed æqua & probata necessi-
tate fundata definiat.

§. 519.

Ubi decretum a iudice præfinito ter-
mino pars exsequi non possit, ante ter-
minum eum finitum ulteriorem petito,
impedimenta & tempus amplius necessa-
rium verosimiliter edoceto.

§. 520.

§. 520.

Si lex diferte jubeat, partem elapfo jufto termino audiendam amplius non elle; judex terminum eum ne prorogato, petitam prorogationem continuo denegato. Alias fas efto judici, quamvis non audita adverfa parte terminum prorogare, fi prorogatio tota, five prima, five iteratis vicibus petita & impetrata tempus ipfum a lege definitum non excedat.

§. 521.

Ubi petita prorogatio terminum legitimum excedit, neque prorogationem eam judex continuo denegandam elle cenfeat; partem alteram audito; quam fi pars ea indulgeat, judex denegare non potest, nifi animadvertat, indulgeri eam a connivente cauffidico in detrimentum infcii nec consentientis clientis fui, quo casu confensum clientis, seu partis ipsius exquirat. Parte ea in petitam prorogationem non consentiente, prudenti judicis

cis arbitrio relinquitur, an & quatenus ad audiendam partem utramque, examinandamque prorogationis necessitatem dies constituendus, in eoque, aut etiam non auditis partibus prorogatio in pro-cinctu vel concedenda, vel deneganda a se fit. Itaque seu det, seu non det prorogationem, decreto dato, vel denegato; contra quod decretum parti, quæ læsam se reputet, recursus ad judicem superiorem patet.

§. 522.

Terminus omnis post diem illum, quo parti, cui datus est, aut advocato partis ejus in loco judicii commoranti insinuatio facta est, computandus est. Idem este de terminis, qui absentibus conceduntur; neque enim facta cursori publico decreti insinuandi traditio pro insinuatione ipsa est. At vero prorogatio quævis post diem ultimum prioris termini, cujus prorogatio petitur, computanda est.

§. 523.

Dies feriati nec termino a lege, nec a iudice dato imputantur, excepta adpellationis, aut revisionis introductione, & provocatione in caussis §. 68. & 70. recensitis, in quibus & feriati dies legitimo dierum quatuordecim termino includuntur.

§. 524.

Allegationes scriptas, quas lex ad superiorem iudicem dirigit, pars iudici illi tempore præscripto exhibeto, aut transmittito: non exhibitæ iusto tempore, nec transmissæ præcluduntur.

§. 525.

Post denegatam prorogationem dies omnes a priore termino residui, qui a die petitiæ prorogationis termini nondum effluxerant, parti prorogationem petenti restituntur.

§. 526.

Terminus cum ultimo die expirat, ultima diei hora, qua curia iudicii patet. Attamen actus omnis, cui instituendo terminus aliquis datus est, usque in eum diem, atque etiam ipso illo die, quo pars aduersa jus sibi ex deserto termino natum iudici demonstrat, institui & edi valide potest.

CAPUT XXXVIII.

De expensis judicialibus.

§. 527.

Caussa victus sumtus litis victori repedito, nisi si iudex iustis rationibus adductus sumtus inter utrumque compensando exæquet. Compensationem sumtuum iudex ne decernito: 1.) si caussa victus factum proprium, litis decisivum contradixerit, ejusque facti convictus fuerit; 2.) si contra diserta legis verba litigaverit; 3.) si in caussa principali non responderit; 4.) si edita probatione nulla delatum a semet adversario jusjurandum litis decisivum adversarius præstiterit; 5.) si
con-

contra sententiam primi iudicii adpellatione usus fuerit, & caussa iterum in secundo iudicio ceciderit, quo casu sumtus adpellationis semper præstato.

§. 528.

In caussis cum procuratore fisci, in quibus fiscus ad expensas condemnatur, sumtus litis a publico eo ærario, cujus caussa agebatur, præstandi, ideoque a taxarum fundo rependendi sunt. In caussis vero subditorum, quas fiscus defendit, subditus caussa victus sumtus litis victori adjudicatos pendito. Ubi fisci adversarius ad expensas condemnatur, sumtus litis eodem modo ærario pendendi sunt, ac si advocatus caussam egisset.

§. 529.

Advocatus pauperi ex officio datus, si pars adversa ad restituendos litis sumtus condemnatur, ab eadem pro deservito suo solvendus est.

§. 530.

Item, qui litem ante sententiam deseruit, iudex ad sumtus litis eum condemnato.

§. 531.

Econtra cui una sententia favit, a iudice superiore ad expensas primi iudicii condemnari nunquam potest.

§. 532.

Litigantem, cui in lite accessoria sumtus litis regulæ supra definitæ injungunt, iudex in definienda ea lite ad sumtus eos condemnato.

§. 533.

Judex seu inferior, seu superior, parte quamvis non petente, sumtus litis inter utramque vel diserte compensato, aut alteri repetendos adjudicato. In solis sententiis interlocutoriis, quibus probatio ordinaria per testes admittitur, de adjudicandis expensis usque ad sententiam causæ definitivam iudex supersedeto.

§. 534.

§. 534.

Judex expensis, quas parti uni adjudicaturus est, eadem sententia modum statuido; itaque pars quælibet, intentata sibi, ni faciat, expensarum jactura, con-
signationem earum actis adjungito.

§. 535.

Scripta a parte ipsa vel ab advocato propria in caussa condita eodem honorario æstimanda sunt, ac si ab alio composita fuissent.

§. 536.

Sumtum solummodo itineris ejus, quod in caussa ex arbitrio judicis necessarium vel a judice præscriptum sit, restitutionem decernere judici fas esto.

§. 537.

Actor, ubi in provincia ea, in qua lis agitur, sufficientes eum habere facultates vulgo non compertum sit, reo ante litis contestationem idoneam cautionem sumtum litis præstato, aut jurejurando obla-

oblato parem se præstandæ ei cautioni non esse confitetur, ni faciat; iudex eum ab adversario quæsitus, non retardata principali caussa, decreto ad hoc vel illud compellito.

§. 538.

Ubi in peracta caussa, aut adpellatione & revisione interposita manifestam partis unius alteriusve injustitiam, pernegatis præsertim veris rei circumstantiis, & falsis pro vero adductis, iudex deprehenderit; partem eam, patronumve ejus mulctâ pecuniaria culpæ adtemperata, aut pœna corporali corripito.

CAPUT XXXIX.

De advocatis.

§. 539.

In advocatorum coetum nemo adsciscitor neque in urbe, nec in municipiis & ruri, qui lauream doctoris in universitate aliqua provinciarum hæreditariarum consequutus non fuerit.

§. 540.

Qui ad officium advocati adspirat, annis XXIV. major esto, & in judicio adpellationum provinciæ ejus, ubi officium id exercere cogitat, desiderium suum profiteretur, unaque cum diplomate impetrati doctoris gradus testimonium

ulterius advocati legitime constituti de comparata per tres saltem annos in causis judiciariis praxi, præstitaque in ea diligentia, capacitate & probitate exhibeto.

§. 541.

Judicium adpellationum adspirantis scientiam juris theoreticam, nec non peritiam ejus in adplicanda lege judiciaria & reliquis patriis legibus omnibus gravi & severo examine tentato, in mores & probitatem ejus accurate inquirito, ubi idoneum eum reperiat, advocatum creato.

§. 542.

Advocatus in patrocinium causæ adscitus inprimis considerato, an causa ea justa & æqua, ideoque patrocinio digna sit; atque eum in finem, antequam patrocinium causæ suscipiat, si pro actore postulaturus est, inquirito: 1.) quid is in causa principali & accessoria postulet?

2.) quo modo actionem, ejusque actionis singulas circumstantias comprobare possit? 3.) an in circumstantiam hanc vel illam scripta documenta existant? 4.) ubi ea existant? 5.) quis adfertæ alicui facti circumstantiæ interfuerit? 6.) in quas circumstantias jusjurandum actor offerat? 7.) & in quas idem reo forte deferendum sit?

§. 543.

Item advocatus pro reo postulaturus actionem in primis probe examinato, exceptiones actioni contrarias, quatenus ex facto aliquo oriuntur, accurate expendito, documenta exceptionis circumstantias comprobantia exquirito.

§. 544.

Advocatus pro actore reove postulaturus plenam & accuratam facti speciem, & circumstantiarum a cliente suo allegatarum seriem scripto contextito, ejusque facti speciei ab cliente suo, si scriben-

bendi gnarus sit; subscriptæ exemplar a semet ipso subscriptum clienti id petenti transdito, autographum ipsum, quando-
cunque quæatur, judici ostendito, ita tamen, ut, si parti adversæ ea facti species communicata non fuerit, in definitione causæ momenti nullius sit.

§. 545.

Porro pro ratione circumstantiarum præcipue explorato: 1.) annon plures forte confortes actio ostendat? 2.) num qui sub curatela sint? 3.) qua ratione necessaria instrumenta & documenta conquirenda & comparanda sint? 4.) cujus sub jurisdictione reus sit? 5.) an forte in plures actio instituenda sit? 6.) si qui illorum sub curatela sint? 7.) an lis alteri denuncianda sit? 8.) num forte quoad causæ definiatur, aliis juris remediis providendum sit?

§. 546.

Advocatus suscepto causæ patrocinio diligenter videat, ut mandato procuratorio seu speciali in hanc, seu generali in omnem causam, propria clientis uniuscujusque manu subscripto, instruatur. Mandatum procuratorium advocatus non acceptet, nisi pars substitutum nominet, aut mandatario facultatem alium sibi suffiendi tribuat, mandantisque hæredes simul complectatur. Deficiente etenim hujusmodi mandato iudex scriptam ab advocatione nullam, nisi in causa gravioris momenti, & ubi periculum in mora subversetur, recipito, obligato interim advocatione, ut mandatum procuratorium superius præscriptum allegatione secunda producat. Deficiente quamquam in mandato hæredum commemoratione subsequuta mandantis mors litem ipsam haud sistit; id quod in causâ

sa omni controversa per mandatarium
acta pro norma esto.

§. 547.

Ubi advocatus preceptum aliquod
§. prioribus enunciatum neglexerit, fac-
tumque pars ostendat, quod, quum do-
ceri debuisset, ab advocatione prætermis-
sum fuerit; circumstantias, quæ, quum
pernegari debuissent, ipse non negasset;
documenta, quibus, quum uti utiliter de-
buisset, usus non fuisset; præsumptio pro
cliente contra advocatum esto.

§. 548.

In peragendis causis advocatus co-
dicem hunc judicarium quam exactissi-
me observato; in allegationibus scriptu-
ra clara & perpicua, nec ultra modum
extensa utitor.

§. 549.

Advocatus gravi sub culpa & pœ-
na, nullo respectu dignitatis & aucto-
ritatis personæ, contra quam postulatu-

rus est, nec absque justa excusationis causa patrocinium declinato, susceptum vere diligenter & fideliter, non condonata partis adversæ procrastinatione, continuato; nec absque gravi causa litem non definitam deserito; atqui si justæ causæ deferendæ sibi litis sint; patrocinium parti in judicio renunciato, partem tamen a die insinuatæ renunciationis ejus toto termino ad edendam exceptionem finito procurato, nisi si pars ea alium sibi patronum antea adsciverit.

§. 550.

Ubi substitutum pars ipsa non designaverit, substitutam advocatus parti adversæ nominato, qui vel mortuo, vel abdicantese, vel impedito avvocato eo litem prosequatur, donec pars ipsa patronum alium sibi advocaverit. Cæterum substitutus mandato ei procuratorio subscribat, ut ostendat se substitutionem eam acceptare.

§. 551.

Advocatus patrociniū utriusque partis eodem tempore, eadem in causa ne gerito, nec partem ea in causa procurato, in qua partem alteram antea procuraverat.

§. 552.

Advocatus in causa jam conclusa & definita nec digressionē uti, nec novam cavillationem ordiri aufit.

§. 553.

Advocatus in casum victoriæ palnarium peculiare et determinatum sibi dari ab cliente ne paciscitor, nec causæ pendentis ab eo sibi demandatæ redemptor esto; pactum ita initum non modo irritum, sed advocatus etiam peculias pænæ reus esto.

§. 554.

Advocatus editæ ultimæ allegationi, uti & adpellationis vel revisionis allegationi mercedis suæ & expensarum
con-

consignationem addito, ea forma, ut linea ea, cui deservitum aut expensum pro scriptura aut actu aliquo advocati inscriptum est, in lineam aliam excurret, in qua iudex quantum moderatum ~~itidem~~ adnotet.

§. 555.

Eadem ratione advocatus constituto die eo, in quo causa definitur, post definitionem eam deservitum suum & expensas aut scripto aut voce ad protocolum edito. Quod ni advocatus faciat, & iudex ob non editam consignationem partem alteram ad restituendos litis sumtus condemnare non possit; advocato expensas factas & deservitum suum sententia diserte adimito, & quod forte a cliente suo ejus rei causa anteceperit, clienti restitui diserte jubeto.

§. 556.

Iudex causa victum ad restituendos litis sumtus condemnando deservitum &

expensas ab advocato partis contrariæ consignatas eadem sententia modo legitimo circumscribit: deservito, quod pars aliqua patrono suo debeat, non nisi petente ea, modum statuito.

§. 557.

Opera advocati nec numero foliorum, quæ conscripsit, nec dierum quos obivit, quidquid ea de re clientem inter & advocatum conventum sit, sed genuino suo merito æstimanda est.

§. 558.

Judex in æstimanda ea opera perpendat: 1.) an in comparandis documentis aliisque defensionis remediis, tum in comprobandis solide scriptis allegationibus suis laborem præcipuum advocatus posuerit? 2.) an scripta ab eo allegatio singularem diligentiam & doctrinam non vulgarem comprobet? 3.) an causam cum cura eximia & celeritate, nulla adversarii tergiversatione permessa,
per-

peregerit? 4.) an in peragenda caussa codici judiciario omni ex parte obtemperaverit? 5.) an forte modicæ clientis opes strictiorem in definiendo deservito & expensis modum requirant?

§. 559.

Advocatus, quod culpa sua clienti damnum dederit, omnè (nec spes veniæ) luito, pæna insuper pro re nata & comprobata adficiendus.

§. 560.

Nimiam advocatorum & prolixam scribendi verborum, petulantem causarum protelationem, intricacionem, præceptorum legalium irreverentiam, contumeliosam dicacitatem, & quæ finem justitiæ & ordinem perturbant, judex primi judicii in advocatione reprehendito, & vel scripto absentem, vel præsentem in judicio publice increpato; deservitum & expensas ejus modo strictissimo coerceto:

ceto; deservitum ei adimito, & quod forte accepit, reddere jubeto; in sumtus litis pecunia sua persolvendos eum condemnato; mulcta pecuniaria, aut corporis custodia domi suæ per dies aliquot multato; pœnam juste & æque, injunctam non facile remittito, eamque clienti ejus nunquam non indicato, Judicia ruri & in pagis constituta absque judicii adpellationum adprobatione ab decernendis ejusmodi mulctis & pœnis abstineto.

§. 561.

Ubi advocatus in vitia ea sæpius recurrat, nec efficax sit primi judicis pœna; aut si caussa ad judicem eum deferatur, in qua vel ignorantia, vel turpis lucri caussa manifestam injustitiam patrocínio suo defendit, aut perfidia, arte & fallaciis grassetur; aut vero si pravo vitæ instituto & factis animum vilem,
nec

nec fide publica & civili dignum patefaciat: judex primus advocatum eum iudicio adpellationum denunciato, a quo caussa cognita pro ratione reatus vel mulcta congrua pecuniaria vel publica corporis custodia adficiendus, & vel a caussarum patrocinio ad tempus a munere suspendendus, vel removendus omnino est.

§. 562.

Itaque & potestas politica, ubi reatum aliquem advocati compererit, quo probitas ejus & integritas coarguitur, vel quod ære alieno se obruat, advocatum eum iudicio adpellationum statim ostendito, a quo cognita caussa vel ad tempus, vel si repetito correctus ad bonam frugem non redeat, ab officio in perpetuum amoveatur.

§. 563.

At vero viri probi, qui grave & utile justitiæ & reipublicæ advocati mu-

nus cum vero justitiæ zelo caste, integre,
scite perfunguntur, decreto, ubi occasio
tulerit, ab judiciis pro merito laudendi
& promovendi sunt, iisque patrocinium
longiori tempore continuatum, cum lau-
de & honore gestum, in sufficiens ju-
diciorum ordinibus, pro merito & com-
mendatione esto.

CAPUT XL.

De iudice.

§. 564.

Siquis in tribunali publico summi principis aut magistratu urbi metropolis munus iudicis ambiat, testimoniis legitimis comprobato, se præscriptum jurisprudentiæ addiscendæ studium in aliqua hæreditariarum provinciarum universitate omne peregisse, & bona cognitionum in quavis jurisprudentiæ parte quæsitaram specimina edidisse.

§. 565.

§. 565.

Qui ruri & in municipiis ad munus consiliarii cum salario aut ad iustitiarum munus adspirant; jurisprudentiam in lyceæ aliquo ditionis hæreditariæ cum profectu se didicisse testimoniis confirmant. Quorum defectu viri alii prudentes & causarum judicialium plurium annorum experientia gnari idem ad munus admitti possunt.

§. 566.

Præter testimonia studiorum requiritur in adspirante unoquoque 1.) ætas viginti quatuor annis major; 2.) morum probitas comprobata; 3.) trium saltem annorum in petrandis & cognoscendis causis exercitatio & experientia; 4.) ut adspirans in iudicio appellatum, provincie illius, in qua iudicis munus agere vult, scientie suæ legum patriarum, codicis iudicarii, & styli se vero examine periculum faciat. Secundum

dum edita examine eo specimina, decretum adspiranti capacitatis, aut eligibilitatis prodatur, quo diserte vel sufficiens vel eminens ejus capacitas declaratur. Illi tantum, qui publica & crebra capacitatis & experientiæ in rebus supra demonstratis documenta dedere, ab examine illo absolvi possunt.

§. 567.

Eædem requiruntur in fundi domino conditiones, ubi conjunctam cum dominio fundi jurisdictionem per semet ipsum exercere velit.

§. 568.

Obæрати, in quorum bona concursus publicus factus est, & qui innocentiam suam non plane comprobarint, vel quos judex prodigos declarat, incapaces ad suscipiendum judicis munus funto, atque etiam a suscepto munere eo amovendi.

§. 569.

§. 569.

Ab officio iudicis suspendendi sunt, in quos ob delictum iudex inquit; atqui si delicti ejus damnentur, eo ipso exauctorantur.

§. 570.

Judex ex munere aliud emolumentum non percipito, quam quod demensum sibi fuerit salarium. In faciendo itinere pars ea, cujus id causa suscipit, sumtus ei vecturæ & victus congrui præstato: at taxæ omnes & mulctæ pecuniariæ in fundum taxarum iudicii inferendæ sunt, nec quidquam ex iis, seu ex propria seu ex delegata jurisdictione causa apud eum acta sit, iudex sibi vendicato.

§. 571.

Judex a donis & corruptione castus esto, aut poenam codice pænali ejus rei causa statutam certam timeto.

§. 572.

Judex unusquisque in fine anni causarum omnium, tam quæ apud ipsum pendent, nec definitæ adhuc sunt, quam anno eo ab se definitarum numerum edito indice superiori suo exhibeto.

§. 573.

Judex secundum verum & communem verborum legis judiciariæ sensum procedito & judicato, nec unquam a clara lege pro arbitrio declinato. Ubi tamen casus aliquis ipsis verbis legis expressus & definitus non sit; casum eum analogia legis in simili casu scriptæ dijudicato. Judex causam contra normam codicis judiciarii protelando, aut litigantibus alia mala officii sui gestione damnosus, damnum datum omne rependito. At læsa pars gravamen id non ordinaria actione, sed coram iudice superiore persequitor: iudex superior illud accurate disquirito, dijudicato.

CAPUT XLI.

De processu cambiali

§. 574.

Eadem codicis judiciarii universalis in
judiciis mercantilibus & cambialibus nor-
ma esto, quatenus aliud præsentis capite
non statuatur. Forum mercantile Bol-
zanienſe ſtatuto peculiari eidem indulto
utitor.

§. 575.

Cauffæ, quæ in judicio cambiali cir-
ca litteras cambiales pertractantur, ad

causas eas pertinent, quæ pro norma legis processu verbali peraguntur.

§. 576.

In causis mercantilibus & cambialibus fas esto cambiali iudicio ad edendam exceptionem, replicationem & duplicationem terminos breviores, quam quos codex iudiciarius universalis definit, statuere. At terminos sine gravi causa nunquam prorogato.

§. 577.

Literæ cambiales, quæ cum noto negotiationis alicujus publicæ & ad protocollum commerciorum relatæ titulo, quod firmam vocitant, legitime editæ sunt, non est necesse, ut forma ea, quæ §. 182 in chirographo æris alieni requiritur, iustructæ amplius sint.

§. 578.

Gyro quoque statutus lege cambiali juris effectus esto, quamvis propria gyran-

rantis manu non conscriptus, attamen subscriptus sit.

§. 579.

Probationis in caussis cambialibus & commerciorum per negotiationis peritos lex eadem esto, quæ capite XVII. codicis judiciarii universalis de probatione per artis peritos statuta est.

§. 580.

Rationes decidendi latæ in iudicio cambiali sententiæ spatio viginti quatuor horarum parti sunt communicandæ.

§. 581.

Adpellatio ab sententia a iudicio cambiali perlata spatio trium dierum interponenda, nec non querela nullitatis, gravamina adpellationis, & exceptio termino eodem tridui edenda sunt. Terminus idem esto in edendis in revisione allegationibus, & in instituendo penden-

te processu ad iudicem superiorem re-
cursu.

§. 582.

Per solutionem debiti commerciis aut
cambio contracti iudex in tres dies sen-
tentia edicito.

§. 583.

Exsequutionem in rem debitoris mo-
bilem iudicium cambiale non modo con-
cedito, sed etiam perpetrato, delegan-
do virum aliquem e iudicio, vel requi-
rendo iudicem loci, sub cuius jurisdic-
tione res ea mobilis existit, ut exsequu-
tionem eam perficiat. In re debitoris
immobili fas quidem esto cambiali iudi-
cio exsequutionem eodem modo conce-
dere, at vero eam perpetrare non nisi
iudici, sub cuius jurisdictione res ea im-
mobilis est, fas esto.

§. 584.

Insinuatio decreti aut sententiæ, quam codex judicarius in manum fieri alias præcipit, ubi negotiationi alicui facienda est, facienda est ei, cui nomine societatis subscribere jus est.

§. 585.

In iudicio cambiati nisi diebus dominicis, festis, & supplicationum publicarum feriæ non sunt.

§. 586.

Qui munus tabellionis seu notarii in iudicio cambiati ambit, cognitiones suas in re commerciorum & cambiorum examine publico demonstrato. At vero tabellio, qui præter officia muneris sui propria ad patrocinium caussarum in iudicio cambiati, iudiciisve aliis suscipiendum adspirat, ex præscripto codicis iudicarii advocatum caussarum admitti & creari se facito.

§. 587.

Mandatum procuratorium negotiati-
onis alicujus edendum & confirmandum
est ab eo, cui nomine societatis subscri-
bere jus est.

CAPUT XLII.

De

processu in judiciis montanisticis.

§. 588.

Codex judiciarius universalis in judiciis montanisticis idem esto, quatenus ei praesenti capite non derogatur.

§. 589.

Processus verbalis in judiciis montanisticis pro regula esto, nisi ubi litigantes coram iudice processu alio uti communi consensu decreverint.

§. 590.

§. 590.

In caussis, quæ dominium aut jus aliquod prioritatis fodinarum, cavernarum, meatuum, suffossionum, cochlearumve, & saponariarum, fastigationem marginum, transgressionem limitum, & controversum cuniculorum jus concernunt, processus scriptus, petente vel una parte, instituendus est.

§. 591.

Ad casus eos, de quibus provocacionem codex judiciarius dat, accensendi sunt etiam casus ii, ubi de ponendo limite, egerenda glareæ, cavernarum mensura, & fodinis liberis vel depuratis agitur. Atque ea in re præcepta ea observanda sunt, quæ in casus aliquos peculiare legibus montanisticis & fodinarum feudalibus præscripta sunt.

§. 592.

In fodina exædificanda, margine aut palis prætexenda, cuniculo adparando,
eru-

erueno observandæ unice sunt leges montanisticæ, prætermittis iis, quæ in capite de provocatione ob novum opus statutæ sunt.

§. 593.

In probatione per artis expertos in rebus montanisticis partes & iudex non obligantur, ut expertis, qui in loco iudicii habentur, adquiescant. Partibus liberum esto expertos alios artis & rei montanisticæ iudici proponere; at iudex nec propositis his expertis adquiescere tenetur.

§. 594.

Quæ peracta inspectione rei montanisticæ arte periti de re ea censuere, opiniones eæ absque mora ulla perscribendæ sunt. Quodsi opiniones eæ in ipsa inspectione scripto confici non possint; partibus liberum esto, ab ea inspectione, antequam conficiantur, discedere.

§. 595.

Ubi inter sodalitates lis exoritur, sufficit sodalitates in sententia eo nomine designare, quo utuntur, & quo in protocollo inscriptæ sunt.

§. 596.

Transactio litigantium in judiciis montanisticis non nisi auditis & convocatis partibus ipsis aut iis partium procuratoribus, qui mandato procuratorio scripto libera cum potestate transigendi instructi sint, tentari potest.

§. 597.

In caussis, quæ ad judicia montanistica pertinent, partibus in arbitrum compromittere alia ratione non licet, nisi si ulteriori simul liti renuncient; contra laudum arbitri pars nulla audienda amplius est, nisi si falsum manifestum intercesserit.

§. 598.

Reditus e re metallica trimestri quovis subducti & depurati sequestro obligari possunt. In metalla vero & mineralia, aliaque, quæ egesta in fodinis adhuc existunt fossilia, fodinarum instrumenta, uti & in paratam pecuniam fodinis laborandis aut cibariis destinatam, aliaque ad fodinarum culturam requisita utensilia sequestrum nec peti potest, nec impetrari.

§. 599.

Ubi in fodinis, officinis tusoriis, ustrinis, aliisque, quæ opere continuo exerceri debent, sequestrem institui necesse est; partes primo die, quem iudex indixerit, nulla prorogatione concessa, de instituendo sequestre rei perito transigunt, sequestrem, in quem convenere, iudici demonstrato: ni fecerint; sequestrem iudex eorum periculo nominato.

Ce-

Ceterum sequeſter is tempore legibus montaniſticis definito rationes ſuas red-
dito.

§. 600.

Quæ de referenda in libros publicos ſententia, decreto, transactione conſtituta ſunt, lex eadem eſto de relatione in rebus montaniſticis in libros iudicii montaniſticos facienda.

§. 601.

Fodinæ vel officinæ metallicæ exſequutione conſtringi non poſſunt, niſi ſi ob creditum, quod exſequutione repetitur, juſta in libros iudicii montaniſticos relatione jure hypothecæ adfectum, aut ſi debitori alia ſatisfaciendi remedia non ſint. Quæ vero ad exercendam fodinam neceſſaria ſunt instrumenta, adparatus & ſamilia, in ea exſequutio in ſpecie concedi nunquam poteſt.

§. 602.

Adparitori, qui exsequutionem patraturus ad fodinam debitori adimendam aut pignus in ea capiendum a iudice mittitur, delegatus a iudicio montanistico vir aliquis rei ejus peritus comes addendus semper est.

§. 603.

In judiciis montanisticis feriæ aliæ non sunt, nisi dominicis & festis & publicis supplicationum diebus.

§. 604.

Ubi decretum aliquod sodalitati integre insinuandum est, insinuatio ea sub nomine sodalitatis fodinæ præfecto vel administratori domi ejus, aut si a fodina & societate absens sit, in domo seu diversoria societatis, speculisque, atque ubi in iis nemo, cui insinuatio fieri possit, præfens sit, in diversoriis aliis, tabernisve coram hominibus metallicis, speculatoribus, custodibusque fodinarum fa-

cienda est. Qua facta, præfecto fodinarum seu administratori incumbit, sodalitatem eam de facta ea insinuatione admonere.

§. 605.

Qui ad suscipiendum caussarum in judicio montanistico patrocinium adspirat, ab judicio adpellationum præter consuetum examen etiam de re & jure montanistico examinandus est.

§. 606.

Advocatus ubi causam sodalitatis alicujus procurat, sat est, si mandato procuratorio ab sodalitatis præfecto seu administratore, aut ab eo, cui subscriptio pro sodalitate delegata est, nomine sodalitatis instructus sit.

§. 607.

Nec judex quisquam in judicio montanistico constituatur, nisi qui reliquis ad officium judicis requisitis instructus ab

judicio insuper montanistico modo ei
præscripto examinatus fuerit, ab eoque
testimonia scientiæ suæ & experientiæ
in re montanistica adferat.

CAPUT XLIII.

De processu in iudicio militari.

§. 608.

Codex iudiciarius universalis in iudicio quoque militari idem esto, quatenus præsentis capite aliud non statuatur.

§. 609.

Ut allegationes scriptæ in iudicio militari editæ ab avvocato aliquo, quamvis in loco iudicii caussarum patroni morentur, subscriptæ sint, necesse non est.

§. 610.

§. 610.

In iudicio militari processus verbalis pro regula esto; unanimi tamen consensui partium aut prudenti iudicis arbitrio relinquitur scriptum processum præoptare.

§. 611.

Protocollum processus verbalis partibus semper prælegendum est, ab iisque quamvis non petentibus subscribendum.

§. 612.

In caussis rationariis rei militaris edictum Maji A. 1783 observandum est.

§. 613.

In caussis pertractandis a iudicio militari, quod est sub consilio militari aulico, nulli adpellationi, sed revisioni soli locus esto, nec fas esto ab suprema revisionis sententia quamvis sententiæ primæ reformatoria recursum alium instituire.

§. 614.

§. 614.

Transactio in iudicio militari inita in protocollum iudicii diligenter & accurate inferatur, protocollum a partibus transigentibus subscribatur, apographum ejus petentibus ipsis concedatur.

§. 515.

In personas sub iudicio militari constitutas publica corporis custodia ob æs alienum contractum decerni jure nequit.

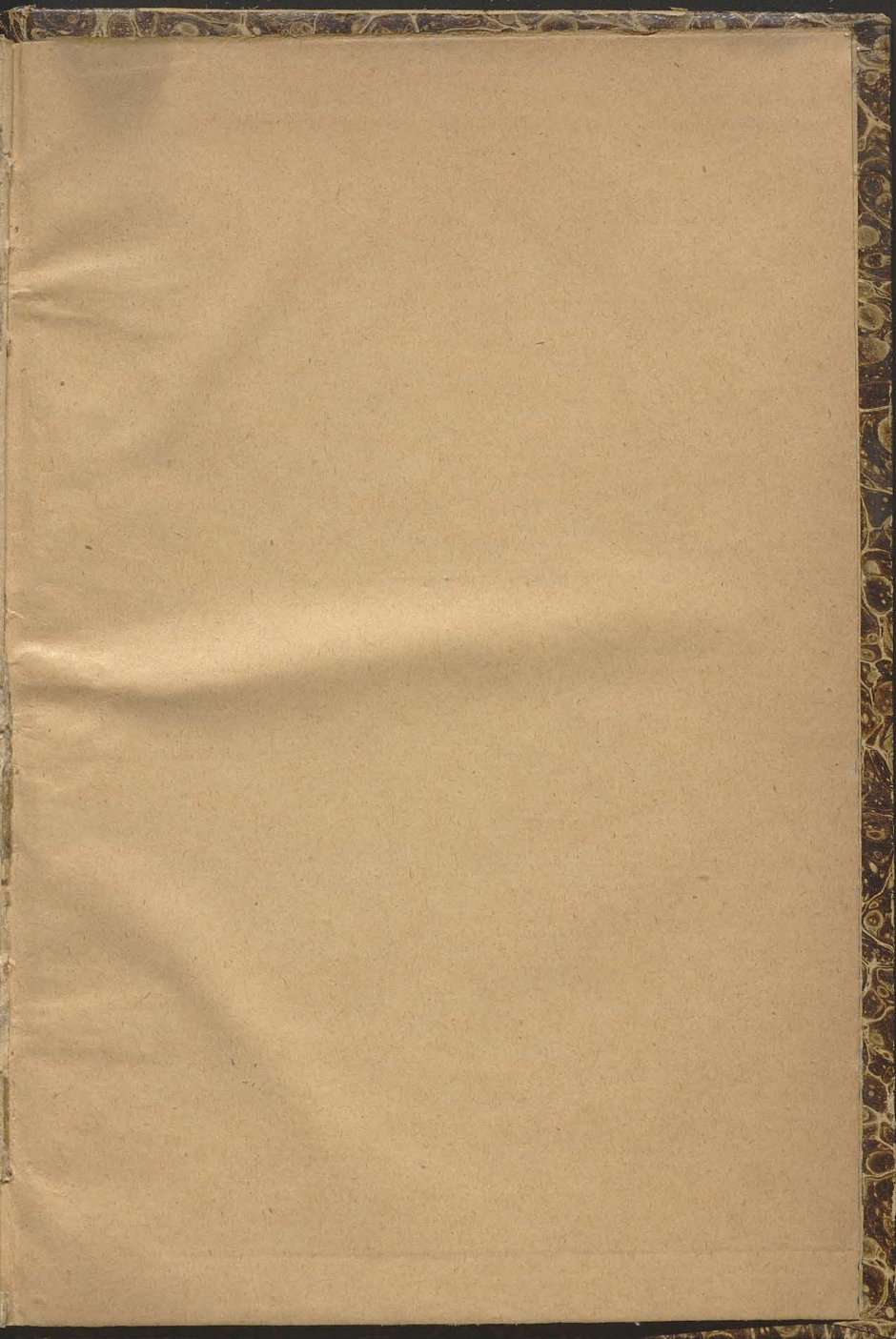
§. 616.

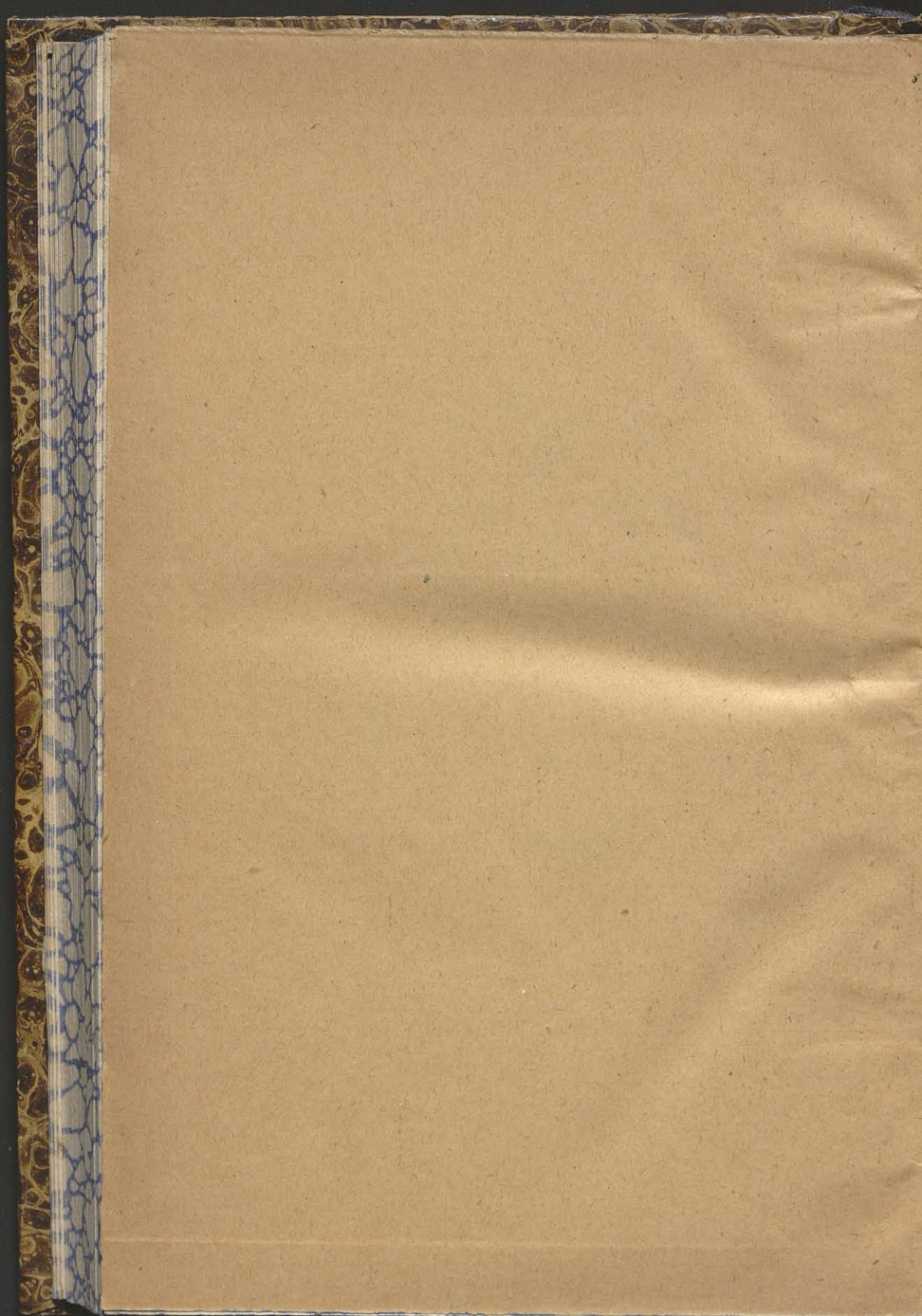
Quæ ad ornatum castrensem & militare munus pertinent, ea nec exsequutione aut pignore constringi, nec debitori auferri possunt. Si nec rec debitoris alia mobilis aut immobilis superfit; exsequutioni in stipendium castrense, quatenus lege castrensi seu ordinatione militari conceditur, & in pensiones seu stipendia emeritorum ex præscripto edicti 19 Martii A. 1791. locus esto.

§. 617.

Auditores, seu quæsitores causa-
rum militarium, quatenus portio aliqua
taxarum in supplementum salarii conce-
ssa ipsis est, legem de talis diligenter
observanto.

stdr0023722

Biblioteka Jagiellońska

